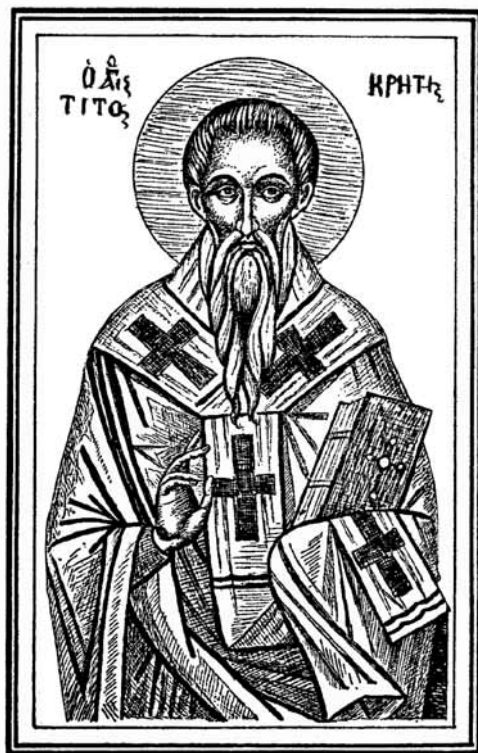

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ', ΤΕΥΧΟΣ 35, ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ', ΤΕΥΧΟΣ 35, ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

ΕΠΙΣΗΜΟ ΔΕΛΤΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ , Τεύχος 35, ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Α. Έποπτεύουσα Συνοδική Έπιτροπή:

Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Ειρηναῖος
Σεβ. Μητροπολίτης Άρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ανδρέας
Σεβ. Μητροπολίτης Ρεθύμνης καί Αύλοποτάμου κ. Εὐγένιος
Γραμματεὺς: Άρχιμ. Νήφων Βασιλάκης,
Κωδικογράφος τῆς Ἱεράς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου

Β. Διευθυντῆς Συντάξεως:

Άρχιμ. Νήφων Βασιλάκης
Κωδικογράφος τῆς Ἱεράς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου

Ταχυδρομική Διεύθυνσις:

«ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ»,

Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἁγίου Μηνᾶ 25, 712 01 Ἡράκλειο

Τηλ. & FAX: 2810 288658, e-mail: isynodec@otenet.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Χαιρετισμός τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὴν Σεβ. Ἱεραρχίαν καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους 11

Μήνυμα τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν παρουσίαν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Γεωργίου Πηλιχοῦ «Ἄουσβιτς: Ἕλληνες - Ἀριθμὸς Μελλοθανάτου» 15

Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου εἰς τὴν Δεξιῶσιν τῆς Ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν 19

Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς Ἰμβριακῆς Ἐνώσεως Μακεδονίας - Θράκης καὶ τοῦ Φιλανθρωπικοῦ καὶ Μορφωτικοῦ Συλλόγου Ἰμβρίων ἐν τῇ Πόλει «Ὁ Ἰμβριος Οἰκουμενικός Πατριάρχης» 23

Λόγος Κατηχητήριος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς 27

Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν Ἡμερίδα «Ἡ Θάλασσα πού μᾶς ἐνώνει» 31

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΕΠΕΤΕΙΩΝ ΜΝΗΜΗ

Ο ΚΥΔΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ (1872-1958)

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ δράση τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκωρώνου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη 41

Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου: Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος	47
α) Βιογραφικόν σημεῖωμα	49
β) Τά κατά τόν θάνατον καί τήν κηδεῖαν τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου	51
γ) Ὁ ἐπικήδειος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου	55
δ) Ὁ ἐπικήδειος λόγος τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἔλλογ. κ. Νικολάου Τωμαδάκη	61
ε) Συλλυπητήρια τηλεγραφήματα	67
Τό κύριον συγγραφικόν ἔργον τοῦ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγα- θαγγέλου	69
Ἐγγραφα, γράμματα, ἐπιστολές	73

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀνακοινωθέν τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης τῆς 16ης Ἰανουαρίου 2018	89
Ἀνακοινωθέν τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς 16ης Ἰανουαρίου 2018	91
Τέλεσις Θείας Λειτουργίας κατά τήν ἑορτήν τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, Προστατῶν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων	92
Συνοδική Ἐγκύκλιος περί ὀνόματος Σκοπίων	93
Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συνεδρίας τῆς 15ης Φεβρουαρίου 2018.....	96
Ἀνακοινωθέν τῆς 22ας Μαρτίου 2018	97

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
ΛΟΓΟΙ - ΜΕΛΕΤΕΣ

Σεβ. Μητροπολίτου Αυστρίας καὶ Ἐξάρχου Οὐγγαρίας κ.κ. Ἄρσενιου, <i>Ἐλευθερία καὶ ὑπακοή ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου</i>	101
Ἀρχιμ. Νήφων Βασιλάκης, Δρ. Θ., <i>Ἡρακλῆς Κοκκινίδης</i>	111
Ἰωάννης Λίλης, Λέκτορας Π.Α.Ε.Α.Κ., <i>Βιβλιοκρισία τῆς Εὐαγγελίας</i> <i>Δαμουλῆ-Φίλια «Μεθώντας μ' ἕνα κρασί ἀγιονορεϊτικο...»</i>	117

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τροποποιήσεις Κανονισμῶν τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης
(Φ.Ε.Κ. τ. Α', 20 /8-2-2018)

1. Τροποποίηση του Κανονισμού υπ' αριθμ. 4/2015 «Κώδικας περί εκ- κλησιαστικῶν υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. τ.Α', 57/15- 6-2015)	123
2. Τροποποίηση του Κανονισμού υπ' αριθμ. 7/2015 «Περί Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. τ.Α', 61/23-6-2015)	125

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος

Χαιρετισμός
τῆς Α. Θ. Παναγιώτιτος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρός τήν Σεβ. Ἱεραρχίαν
καί τό πλῆρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
ἐπί τῆ πρώτῃ τοῦ ἔτους
(1/1/2018)

Ἐρώτατοι καί προσφιλέστατοι ἅγιοι ἀδελφοί,
Ἐξοχώτατε Πρέσβυ κύριε Εὐάγγελε Σέκερη, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος
ἐνταῦθα,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Τέκνα τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ὁλοθύμως εὐχαριστοῦμεν τούς προλαλήσαντας διά τόν μεστόν λόγον
καί τάς ἐορτίους εὐχάς, πρῶτον τόν Ἐρώτατον Μητροπολίτην Νικαίας κύ-
ριον Κωνσταντῖνον, ὁμιλήσαντα ἐκ προσώπου τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ
Θρόνου, καί εἶτα τόν Ἄρχοντα Ἱερομνήμονα κύριον Ἀντώνιον Χατζόπου-
λον, ἐκ μέρους τῶν ὀφικιαλίων τῆς Μητρός Ἐκκλησίας καί τῆς ἐνταῦθα
Ὁμογενείας.

Ὁμοθυμαδόν, ἐν λειτουργικῇ συνάξει καί ἐν χαρᾷ πεπληρωμένη, εἰσήλ-
θομεν εἰς τόν νέον ἐνιαυτόν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, ἐν τῷ πανιέρῳ
Πατριαρχικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφό-
ρου, ἐν Φαναρίῳ, ἐδῶ, εἰς τόπον μαρτυρίας καί μαρτυρίου, εὐχαριστίας καί
διακονίας, κληρονόμοι καί φύλακες τῶν πατρῶν παραδόσεων, τῆς ὀρθῆς
καί ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, τῆς ὀρθῆς δοξολογικῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ
καί τῆς κατά Χριστόν ὀρθοπραξίας.

Δι' ἡμᾶς τούς ὀρθοδόξους πιστούς, ἡ Πρωτοχρονιά συμπίπτει μέ τήν
ἐορτήν τῆς κατά Σάρκα Περιτομῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί
τήν ἱεράν μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, καί αὐτό δίδει εἰς τό χαρμόσυνον
τοῦτο γεγονός ἰδιαίτερον πνευματικόν καί πανηγυρικόν χαρακτήρα. Ὅλοι
αἱ χριστιανικά ἐορταί συνδέονται ἀρρήκτως μέ τέλεσιν Θείας Λειτουργίας.
Κατά τάς ἐορτάς, βιοῦται ἡ ἄρρητος φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, ἀποκαλύπτεται
τό βάθος τῶν πραγμάτων, ὁ χρόνος γίνεται αἰωνιότης, καιρός κοινωνίας
τῆς ζωῆς, ἀνοίγει ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ, διαλύεται ἡ ἀχλύς τῶν βιωτικῶν με-
ριμνῶν.

Τό Εὐαγγέλιον τῆς «συγκαταβάσεως τοῦ Σωτῆρος τῷ γένει τῶν ἀνθρώ-

πων», και τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου και τῆς κτίσεως ὅλης ἐκ τῆς φθορᾶς, καθὼς και ὁ ἔνθεος, ἐκκλησιαστικός, ἀσκητικός και βαθέως θεολογικός λόγος τοῦ οὐρανοφάντορος Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τοῦ φιλοθέου και φιλανθρώπου, τοῦ φιλερήμου, κοινωνικοῦ και πτωχοτρόφου, ἠχεῖ και ἐφέτος μέσα εἰς ἓνα πλήρη ἀντιφάσεων κόσμον, ὅπου ἡ ἀφόρητος ἐξαθλίωσις ἀναριθμητῶν ἀνθρώπων συνυπάρχει μέ τήν προκλητικήν σπατάλην τῶν κατεχόντων, ὅπου εἰς τήν ἰσοπεδωτικήν παγκοσμιοποίησιν ἀνθίσταται ἀκραιῶς και βιαιομαχῶν ὁ θρησκευτικός φονταμενταλισμός, ὅπου οἱ θιασῶται τῆς ἰδιονομίας τῆς οἰκονομίας και τῆς τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως δέν φαίνεται ὅτι πτοοῦνται ἀπό τήν σφοδράν ἀντίδρασιν τῶν οἰκολογικῶν κινήματων και τῆς κοινωνίας τῶν πολιτῶν, ὅπου ἐκτυλίσσονται πρωτοβουλία και συζητήσεις περὶ εἰρήνης, ἐνῶ συγχρόνως ἀνθεῖ ἡ παραγωγή και τό ἐμπόριον καταστροφικῶν ὅπλων. Ὁ νέος ἐνιαυτός εὐρίσκει ἀμετρήτους ἀνθρώπους νά ἀδιαφοροῦν διά τά μείζονα και τά ἀληθῆ, διά τήν δικαιοσύνην και τήν ἀλληλεγγύην, και νά ἐνδιαφέρονται ζωηρῶς διά τά ἀτομικά των δικαιώματα και τήν εὐδαιμονιστικήν αὐτοπραγμάτωσίν των. Στατιστικά ἔρευνα ἀποκαλύπτουν ὅτι ἀτονεῖ βαθμηδόν τό αἰσθητήριον διά τό μυστήριον, και ὅτι μειοῦται συνεχῶς ὁ ἀριθμός τῶν ἀτόμων μέ κοινωνικόν και ἀγαπητικόν προσανατολισμόν.

Ἐνώπιον τῶν πρωτογνῶρων ἀπειλῶν κατά τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου και τῆς ἀκεραιότητος τῆς δημιουργίας, ἡ Ἐκκλησία καλεῖται σήμερον νά δώσῃ τήν καλήν μαρτυρίαν αὐτῆς, ἐνώπιον Θεοῦ και ἀνθρώπων. Ἡ Ἐκκλησία, ὅταν ὁμιλῇ, τό πράττει διά νά ὑπερασπισθῇ τόν ἄνθρωπον, τόν «ἡγαπημένον τοῦ Θεοῦ». Ἐπίσης, δύναται νά σιωπᾷ διά τόν ἴδιον λόγον. Εἶναι ἀδύνατον ὅμως νά παραμένῃ ἀδρανῆς ἔναντι τῆς κραυγῆς τῶν ἀδικουμένων και τοῦ στεναγμοῦ τῆς κτίσεως.

Ἡ Ἐκκλησία ποτέ δέν ἠγγόνησε τόν κόσμον, ἀλλά και ποτέ δέν ἐταυτίσθη μέ αὐτόν.

Προφανέστατα, ἡ εὐαισθησία και τό ἐνδιαφέρον διά τόν ἄνθρωπον και τās περιπετείας του δέν ὀδηγεῖ εἰς ἐκκοσμίκευσιν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἓνα «ἐκσυγχρονισμόν» τῆς, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἀναποφεύκτου υἰοθετήσεως ὑπ' αὐτῆς ἀρχῶν και μεθόδων δράσεως, ξένων πρὸς τό Εὐαγγέλιον και τήν Παράδοσιν τῶν Πατέρων. Πῶς θά ἡδύνατο νά «ἐκσυγχρονισθῇ» ὁ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ, ἡ ζωηφόρος Ἀνάστασις, ἡ Θεία εὐχαριστία και ἡ χριστιανική ἀσκησις, ἡ μετάνοια και ἡ συγχώρησις, ἡ οὐδέποτε ἐκπίπτουσα ἀγάπη;

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πιστή εἰς τόν Κύριον αὐτῆς, ὅστις «οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλά διακονῆσαι» (Ματθ. κ', 28), ζῆ ὡς «διακονική Ἐκκλησία». Ἀγιάζει τήν ζωὴν τῶν πιστῶν διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων τῆς. Ἀκούει

τό «ἄνθρωπον οὐκ ἔχω» τῶν τραγικῶν θυμάτων τῆς πολεμικῆς βίας, τῶν διώξεων, τῶν διακρίσεων, τῆς κοινωνικῆς ἀδικίας καί τῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Συμπαρίσταται, ἀνακουφίζει, παρηγορεῖ, τρέφει, ἀγωνίζεται κατὰ τῆς ἀδικίας, σώζει τήν ἐλπίδα διὰ τήν ζωὴν, κρατᾷ ἀνοικτὴν τὴν πύλην τοῦ οὐρανοῦ. Διακηρύσσει θαρσαλέως ὅτι, ἐξ ἐπόψεως χριστιανικῆς, ὁ ὑποτιμῶν τὸν ἄνθρωπον ὑποτιμᾷ τὸν ἴδιον τὸν Θεόν, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν.

Ὅντως, ἡ ἀδιάσπαστος συνάφεια καὶ ἐνότης τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν καὶ τῆς οὐ ζητούσης τὰ ἑαυτῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον εἶναι τό ὑψηλότερον ἦθος, τό ὅποιον ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν ἱστορικὴν της πορείαν. Ἐν Χριστῷ, ὁ πιστός ἔλαβε πολλά, «τά πάντα», καὶ δίδει ἀμπολλα, «τά πάντα τοῖς πᾶσι». Τό «λαμβάνειν», τό δώρημα τῆς Θείας χάριτος, καὶ τό «διδόναι», ἡ θυσιαστικὴ ἀγάπη, εἶναι ἡ οὐσία τῆς ταυτότητος τοῦ καινοποιηθέντος, ἐν Χριστῷ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Του, ἀνθρώπου.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, προγευομένη ἐν τῇ Θεῷ Εὐχαριστίᾳ καὶ ἐν τῇ ζωῇ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς διακονίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, τῆς ἐσχολογικῆς τελειώσεως τῶν πάντων, καὶ εἰκονίζουσα αὐτήν, πορεύεται πρὸς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὅποια εἶναι ἡ παντελής φανέρωσις καὶ ἡ τελεία ἀποκάλυψις αὐτῶν, τὰ ὅποια ζῶμεν καθ' ὁδόν, ἐν Ἐκκλησίᾳ καὶ ὡς Ἐκκλησία. «Ἰησοῦς Χριστός, χθές καὶ σήμερον ὁ αὐτός καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Εβρ. ιγ', 8).

Ὅταν ἀπουσιάζη ἡ πίστις εἰς τὴν αἰωνιότητα, τότε ὅλη ἡ ζωὴ καὶ ἡ δρᾶσις μας ἔχει τό στίγμα τῆς ματαιότητος. Τό νὰ δίδωμεν εἰς τὴν ζωὴν μας ὅ,τι νόημα ἐπιθυμοῦμεν, δέν εἶναι γνησίᾳ ἐλευθερία. Δέν ὑπάρχει ἀληθῆς ἐλευθερία χωρὶς τὴν Ἀλήθειαν καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν, ἡ ὅποια δι' ἡμᾶς εἶναι «πρόσωπον», ὁ ἐνανθρωπήσας, σταυρωθεὶς καὶ ἀναστάς, ἀνελθὼν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ πάλιν ἐρχόμενος Λόγος τοῦ Θεοῦ, «ἡ ἐλπίς ἡμῶν». Χωρὶς αὐτὴν τὴν ζωοπάροχον ἐλπίδα συρρικνοῦνται αἱ δημιουργικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἔγκλειστος εἰς τὸν ἑαυτόν του, ὁ αὐτόνομος «ἀνθρωποθεός», δέν ἔχει προοπτικὴν καὶ μέλλον.

Τιμώτατοι ἀδελφοί καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἔρχονται καὶ παρέρχονται αἱ γενεαὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐν τῇ εὐλογημένῃ Πόλει τῶν Πόλεων σώζονται, χάριτι τοῦ ἀγαθοπαρόχου Θεοῦ τῆς ἀγάπης, τὰ τιμαλφῆ τοῦ Γένους, ἡ πίστις, τό ἦθος καὶ ὁ πολιτισμὸς τῆς Ὁρθοδοξίας. Παρελαύνουν ἐνώπιον ἡμῶν, κατὰ τὴν ἐόρτιον καὶ ἱεράν αὐτὴν στιγμήν, αἱ φωτεινὰ μορφαὶ τῶν προκατόχων ἡμῶν Πατριαρχῶν καὶ πάντων τῶν εὐόρκως διακονησάντων τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, πάλαι τε καὶ ἐπ' ἐσχάτων. Ἐν συγκινήσει βαθεῖα καὶ κατανύξει τοὺς μνημονεύομεν καὶ τοὺς εὐγνωμονοῦμεν.

Εἰς δὲ πάντας ὑμᾶς τοὺς παρόντας, τοὺς συνεορτάζοντας καὶ συμπνευματιζομένους, καὶ εἰς τὰ ἐγγύς καὶ τὰ μακρὰν φωτόμορφα τέκνα τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀπευθύνομεν ἐγκάρδιον ἐόρτιον χαιρετισμὸν καὶ εὐχόμεθα, διὰ τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, ὑγίειαν κατ' ἄμφω, ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην, τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην καὶ δαψιλὴν καρποφορίαν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς, ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς, μεσιτεία καὶ πρεσβείαις τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τοῦ σήμερον ἐν εὐλαβείᾳ καὶ εὐχαριστίᾳ, ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις ἐορταζόμενου καὶ τιμωμένου, οὗ τὰ ρήματα καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ τίμια λείψανα πάσης ἀγιότητος πλήρη ὑπάρχουσι, τὴν ζείδωρον χάριν καὶ τὸ ἀμέτρητον ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου τῶν ὄλων.

Χρόνια πολλά καὶ εὐλογημένα!

Μήνυμα
τῆς Α.Θ. Παναγιώτιτος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ.Βαρθολομαίου κατά τήν παρουσίασιν
τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Γεωργίου Πηλιχοῦ
«Ἄουσβιτς: Ἕλληνες - Ἄριθμός Μελλοθανάτου»
(Θεσσαλονίκη, 18 Ἰανουαρίου 2018)

Ἐρώτατε Μητροπολίτα Θεσσαλονίκης κύριε Ἄνθιμε,
Ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ,
Κυρίαί καί Κύριοι,

Χαιρετίζομεν ἐκ Φαναρίου τήν παρουσίασιν, ἐν τῷ Μεγάλῳ Μουσικῆς Θεσσαλονίκης, τοῦ καθ' ὅλα ἐντυπωσιακοῦ βιβλίου τοῦ Ἐντιμοτάτου κ. Γεωργίου Πηλιχοῦ "Ἄουσβιτς: Ἕλληνες - Ἄριθμός Μελλοθανάτου", τό ὁποῖον ἀπαθανατίζει, εἰς τάς 1188 σελίδας του, τάς εἰδεχθεστάτας σελίδας ἀπανθρωπίας τῆς ἱστορίας, αἱ ὁποῖαι συνδέονται μέ τό "Ὀλοκαύτωμα" καί εἰδικώτερον μέ τόν ἐκτοπισμόν καί ἀφανισμόν τοῦ 90% τῶν Ἑλλήνων Ἑβραίων εἰς τό στρατόπεδον συγκεντρώσεως, καταναγκαστικῆς ἐργασίας καί ἐξοντώσεως, Ἄουσβιτς, τό σύμβολον τοῦ ριζικοῦ κακοῦ καί τῆς ἀπυθμένου θηριωδίας. Αἱ ἄθλιαί συνθηκαί διαβιώσεως τῶν κρατουμένων, ὁ ἐξευτελισμός τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας, τό ἀκόρεστον μῖσος κατά τοῦ συνανθρώπου, τά παγερά πρόσωπα καί ἡ ἀναλγησία τῶν φρουρῶν καί τῶν ἐπιστατῶν, οἱ κυνικοί καί ἐπίορκοι ἰατροί, τά βασανιστήρια, οἱ θάλαμοι ἀερίων καί τά κρεματόρια, συνεκρότουσιν τόν τέλειον μηχανισμόν μαζικῆς καί συστηματικῆς ἐξουθενώσεως καί ἐξολοθρεύσεως ἀνθρώπων.

Τό Ἄουσβιτς εἶναι ἡ ἀπόδειξις, μέχρι ποίου σημείου καταστροφικότητος καί βιαιότητος δύναται νά φθάσῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅταν καταστή ἔρμαιον πλύσεως ἐγκεφάλου καί ρητορικῆς τοῦ μίσους, ὅταν νεκρωθοῦν τά συναισθήματά του καί στερεύσουν αἱ δημιουργικαί του δυνάμεις. Ἡ εἰκὼν, τήν ὁποίαν ἔχομεν διά τόν ἄνθρωπον, καθορίζει τήν συμπεριφοράν μας πρός αὐτόν. Ἡ βία γεννᾶται πρῶτον εἰς τόν νοῦν καί τήν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, πρὶν ἐκφρασθῆ ἔμπράκτως. Δυστυχῶς, ἡ ἀνθρωπότης δέν φαίνεται ὅτι διδάσκεται ἀπό τήν ἱστορίαν. Αἱ συγκλονιστικαί ἐμπειριαί ἐξευτελισμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, κατά τόν 20όν αἰῶνα, δέν ἐσυνέτισαν τό ἀνθρώπινον γένος, δέν ἀπέτρεψαν τήν συνέχισιν τῆς βίας, τῶν πολέμων, τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν συνάνθρωπόν του. Ἀνεπτύχθησαν καταστροφικά πυρηνικά ὄπλα, τά ὁποῖα ἀπειλοῦν καί αὐτήν ταύτην τήν διατήρησιν

*Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος
κατὰ τὴν παρουσίᾳσιν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Γεωργίου Πηλιχοῦ
«Ἄουσβιτς: Ἕλληνες - Ἀριθμὸς Μελλοθανάτου»*

τῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ κόσμος μας παραμένει πλήρης ἀνταγωνισμῶν, διακρίσεων καὶ ἀδικίας, στυγνῆς καταπατήσεως τῶν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ἀπογοητευτικόν τό γεγονός ὅτι, ἐνῶ τό 2018 συμπληρώνονται 70 ἔτη ἀπό τῆς Οἰκουμενικῆς Διακηρύξεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία, ἐκφράζουσα τόν ἀποτροπιασμόν τῆς παγκοσμίου κοινότητος ἀπέναντι εἰς τὴν ἀπανθρωπίαν τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ πολέμου καὶ τὴν φρίκην τοῦ Ὀλοκαυτώματος, ἀνέδειξε τὰς θεμελιώδεις ἀξίας καὶ τὰ οἰκουμενικά ἰδανικά, τὰ ὁποῖα ὀφείλουν νά σέβωνται καὶ νά προάγουν ὅλοι οἱ λαοὶ καὶ τὰ κράτη, σήμερον, σκόπιμοι παρερμηνεῖαι, ἀθετήσεις τῆς Διακηρύξεως καὶ καταχρήσεις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου διὰ πολιτικούς σκοπούς, ὑποσκάπτουν τόν σεβασμόν καὶ τὴν πραγμάτωσίν των.

Ὀφείλομεν νά ἀγωνισθῶμεν ἅπαντες, πρόσωπα καὶ λαοὶ, κράτη καὶ διεθνεῖς ὀργανισμοί, ἡ κοινωνία τῶν πολιτῶν, τὰ ἀνθρωπιστικά κινήματα, αἱ θρησκείαι καὶ ἡ Ἐκκλησία, διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τόν σεβασμόν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νά μὴ βιώσῃ ἡ ἀνθρωπότης νέα Ὀλοκαυτώματα.

Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον ἀγωνίζεται διὰ τὴν νίκην τῆς ἀγάπης

έναντίον τῆς μισανθρωπίας, διά τήν εἰρήνην καί τήν καταλλαγὴν, διά τήν συνεργασίαν τῶν θρησκειῶν, διά τήν προστασίαν τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς κτίσεως. Ἡ χριστιανικὴ ἡμῶν πίστις εἶναι ἀνάχωμα ἐναντίον τῶν τάσεων ἀντικειμενοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ "ἡγαπημένου τοῦ Θεοῦ", καί ἀρνήσεως τοῦ σεβασμοῦ τῆς ιερότητος τοῦ προσώπου του. "Οὐδέν γάρ ὡς ὁ ἄνθρωπος ἱερόν, ᾧ καί φύσεως ἐκοινωνήσεν ὁ Θεός (Ν. Καβάσιλας, ΡG 150, 649).

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ, δίδομεν τῇ καλῇ μαρτυρίᾳ τῆς πίστεως, τῆς μὴ καταισχυνοῦσης ἐλπίδος καί τῆς οὐδέποτε ἐκπιπτούσης ἀγάπης. Ἀπορρίπτομεν τὰς ἰδέας καί τὰς ἰδεολογίας, αἱ ὁποῖαι τροφοδοτοῦν καί εὐνοοῦν τὰς τάσεις αὐτοαποθεώσεως τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ τιτανισμοῦ τῆς ἰσχύος, τοῦ ρατσισμοῦ καί τοῦ φυλετικοῦ μίσους, τῆς μετατροπῆς τοῦ ἀνθρώπου εἰς ἀριθμόν, εἰς ἀπρόσωπον ὄντοτητα, εἰς μετρήσιμον μέγεθος καί ἐκμεταλλεύσιμον ἀντικείμενον. Ἐκφράζομεν τὴν ἀγανάκτησιν καί τὴν ἀπογοήτευσιν ἡμῶν διά τὴν ἐπανεμφάνισιν καί διάδοσιν νεοναζιστικῶν τάσεων καί κινήματων εἰς τὰς ἡμέρας μας. Παρακαλοῦμεν ἀδιαλείπτως τὸν πανοικτίρμονα Θεόν νὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν βίωσιν καί τὴν ἐμπειρίαν νέας ἀπανθρωπίας εἰς τὸ παρόν καί τὸ μέλλον. Προσευχόμεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν θυμάτων τῆς πρωτοφανοῦς θηριωδίας, τῶν ἀκάκων παιδιῶν, τῶν ἀμετρήτων ἀθῶν ἀνδρῶν καί γυναικῶν, τῶν ἀγνῶν ἀνθρώπων μὲ εἰδικὰς ἀνάγκας, ὄλων αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι ἠφανίσθησαν μὲ κριτήριον τὴν καταγωγὴν, τὴν θρησκείαν, τὸν πολιτισμόν, τὰς πολιτικὰς τῶν πεποιθήσεις, τὴν διανοητικὴν, ψυχικὴν καί σωματικὴν τῶν κατάστασιν.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν τόπος μαρτυρίου καί μαρτύρων τῆς πίστεως. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν ἡμέραν μνήμης τῶν μαρτύρων μὲ ἀναστάσιμον λαμπρότητα, διότι τὸ μαρτύριον καί οἱ μάρτυρες εἰκονίζουσι καί ἀκτινοβολοῦσι τὴν δόξαν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ παραπέμπει καί ὁδηγεῖ εἰς τὴν Ἀνάστασιν, ἀποκαλύπτει τὴν πληρότητα τῆς Ἀληθείας του διὰ τῆς Ἀναστάσεως καί ἐν τῇ Ἀναστάσει. Συμφώνως πρὸς τὴν πίστιν ἡμῶν, ἡ τελικὴ νίκη ἀνήκει εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν ἐσχατολογικὴν Βασιλείαν τῆς Ἀληθείας καί τοῦ Φωτός, ὅπου "οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος" (Ματθ. ιγ', 43)

Συγχαίρομεν τὸν Ἐντιμότατον συγγραφέα καί ἐπιμελητὴν τοῦ παρόντος ἔργου κ. Γεώργιον Πηλιχόν διὰ τὸ ἀξιολογώτατον πόνημά του, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐγχαράσσει βαθέως εἰς τὴν μνήμην καί εἰς τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπότητος τὰ παθήματα, τὰ μαρτύρια καί τὰς μαρτυρίας τῶν θυμάτων τῆς βίας, τὰ ὁποῖα ἐβίωσαν τὸν φόβον καί τὸν τρόμον, τὴν πώρωσιν καί τὴν σκληροκαρδίαν τῶν συνανθρώπων των, καί ὑπέστησαν ἀνεπώτους ταπεινώσεις, ἐξευτελισμούς, ἀφορήτους βασάνους καί βίαιαν θανάτωσιν.

Τό ἔργον "Ἄουσβιτς: Ἕλληνες - Ἀριθμός Μελλοθανάτου" συμβάλλει καθοριστικῶς εἰς τόν ἐμπλουτισμόν τῶν γνώσεών μας περί τοῦ ἀφανισμοῦ τῶν Ἑλλήνων Ἑβραίων. Φέρει εἰς τό φῶς ἀγνώστους μέχρι πρό ὀλίγου πηγάς, ἀρχεῖα, πειστήρια καί πτυχάς τοῦ στυγεροῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος, πλούσιον φωτογραφικόν ὕλικόν, σημαντικά ἀρχειακά τεκμήρια καί συγκλονιστικάς προσωπικάς ἱστορίας τῶν θυμάτων. Μᾶς ὑπενθυμίζει τό βάθος τῆς ἐκπτώσεως καί τοῦ ἐκβαρβαρισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀποκαλύπτει ὁμως, ἐκ παραλλήλου, ὅτι, ἀκόμη καί μέσα εἰς τό πέλαγος καί τάς ἀβύσσους τῆς βαρβαρότητος, διασώζεται τό μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς καί ἡ ἀξιοπρέπεια, τό φῶς τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης, ἡ εὐσπλαχνία καί ἡ αὐτοθυσία, ἡ δύναμις τῆς ἀντιστάσεως εἰς τό κακόν καί τοῦ ἀγῶνος διά τήν ἐλευθερίαν.

Ἐκφράζοντες τήν εὐαρέσκειαν ἡμῶν πρός τούς συντελεστάς τῆς παρούσης ἐκδόσεως καί τούς ὀμιλητάς κατά τήν παρουσίαν τοῦ βιβλίου, ἐπικαλούμεθα ἐπί πάντας ὑμᾶς, τούς μετέχοντας εἰς τήν ἐκδήλωσιν ταύτην, τήν ζείδωρον χάριν καί τό ἀμέτρητον ἔλεος τοῦ διά φιλανθρωπίαν ἐπί γῆς ὀφθέντος, τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφέντος καί σώσαντος τό ἀνθρώπινον γένος καί τήν κτίσιν πᾶσαν Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἡ εἴσοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς Φανάριον

Ὁμιλία
τῆς Α. Θ. Παναγιότιτος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
εἰς τὴν Δεξίωσιν τῆς Ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν
(Φανάριον, 30 Ἰανουαρίου 2018)

Ἰερώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἀδελφοὶ Ἱεράρχαι,
Ἐντιμότετε κύριε Γενικὲ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,
Ἐλλογιμώτατοι ἐκπαιδευτικοί,
Φίλοι μαθηταὶ καὶ μαθήτριά,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τῶν «λαμπρῶν θεολόγων», τῶν «οἰκου-
μενικῶν διδασκάλων» καὶ «Προστατῶν τῶν Γραμμάτων», μᾶς δίδει καὶ
πάλιν τὴν εὐκαιρίαν ἐπιστροφῆς εἰς τὰς πνευματικὰς ρίζας τοῦ Ὁρθοδόξου
ἡμῶν Γένους, διὰ νὰ ἀνακαινισθῶμεν καὶ νὰ ἀντλήσωμεν δύναμιν διὰ τὴν
ἐνθεον μαρτυρίαν μας ἐν τῷ κόσμῳ καὶ διὰ τὴν πορείαν μας ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Ἡ μελέτη τῶν βαθυστοχάστων ἔργων τοῦ «οὐρανοφάντορος» καὶ «ὑψι-
νόου» Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, τοῦ, μετὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον, «δευ-
τέρου Θεολόγου» καὶ «δευτέρου Ἐπιστηθίου», τοῦ «θερμοτάτου ὑπερμάχου
τῆς Τριάδος» Γρηγορίου, καὶ τοῦ θεωρημονοῦ ἀριστέως τῆς εὐσεβείας καὶ
«προφήτου τῆς φιλανθρωπίας» Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μᾶς ἀποκαλύ-
πτει ἀνεκτιμήτους ἀληθείας. Ὅσον ἐμβαθύνομεν εἰς αὐτὰ, ἀνακαλύπτομεν
κοιτάσματα σοφίας πολυτιμότερα καὶ νοήματα ὑψηλά. Εἰς τοὺς τρεῖς θεο-
φθόγγους «θεράποντας τῆς Τριάδος» δέν συναντῶμεν μίαν θεολογίαν ἀπο-
κομμένην ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἀλλὰ θεολογικὸν στοχασμὸν ἐν διαλόγῳ μὲ τὴν
ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν, ἀπάντησιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς βιωμένης Ἀληθείας τῆς
Ἐκκλησίας, εἰς τὰς προκλήσεις τῶν καιρῶν. Ἡ συνάντησις μὲ τὴν ἐλληνικὴν
σκέψιν δέν ὠδήγησεν εἰς «ἐξελληνισμόν τοῦ Χριστιανισμοῦ», ὅπως ὑπε-
στήριξαν δυτικοὶ κριτικοὶ τῆς Πατερικῆς θεολογίας, ἀλλὰ εἰς τὸν λεγόμενον
«ἐκχριστιανισμόν» ἢ τὸν «ἐκκλησιασμόν» τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰς τὸ «καινο-
τομεῖν τὰ ὀνόματα», δηλαδή τὴν μετατροπὴν φιλοσοφικῶν κατηγοριῶν εἰς
ὄχημα ἐκφράσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας καὶ διδασκαλίας. Ὄντως,
ἐντυπωσιάζει ἡ εὐρύτης τοῦ πνεύματος, ἡ σοφία καὶ τὸ διανοητικὸν
σφρίγγος τῶν Πατέρων. Μᾶς διδάσκουν ὅτι ὁ χριστιανὸς ὄχι μόνον δύναται,
ἀλλὰ ὅτι καὶ ὀφείλει νὰ ἀγαπᾷ τὴν παιδείαν, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν τέχνην,
τὸν πολιτισμὸν.

*Τίμια λείψανα τῶν Ἁγίων Τριῶν
Ἱεραρχῶν, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστό-
μου καί Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου,
εἰς τόν πανίερον Πατριαρχικόν
Ναόν Ἁγίου Γεωργίου*

Εἰς τήν σημερινήν Ἑορτήν τῶν Γραμμάτων, ἐπιθυμοῦμεν νά ἀναφερθῶμεν εἰς τήν σημασίαν τῆς πνευματικῆς παρακαταθήκης τῶν τριῶν μεγάλων σοφῶν Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας διά τήν παιδείαν. Πῶς θά ἐγκεντρίσωμεν τήν ἀλήθειαν τῆς κατά Χριστόν ζωῆς εἰς τήν παιδείαν, ἡ ὁποία σήμερον εὐρίσκεται ἀντιμέτωπος μέ τόν πλουραλισμόν καί τήν σύγχυσιν τῶν ἀξιῶν, μέ τόν ἀτομοκεντρισμόν καί τόν εὐδαιμονισμόν, μέ τήν βαθεῖαν ἀλλαγὴν τῆς παιδικῆς ἡλικίας καί μέ τήν κυριαρχίαν τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν καί τῆς λογικῆς των;

Ἐλέχθη προσφῶς ὅτι ἡ διαπαιδαγώγησις τῆς νέας γενεᾶς ἀποτελεῖ ἕν ἐκ τῶν δυσκολωτέρων προβλημάτων διά τήν ἀνθρωπότητα. Διότι δέν εἶναι ἀπλῶς μετάδοσις πληροφοριῶν καί γνώσεων, ἀλλά ἀνθρωποποιΐα, μὀρφωσις, «θεραπεία τῆς ψυχῆς», ἀγωγή ἀξιῶν, καί προϋποθέτει συμπόρευσιν τῶν παιδαγωγούντων καί τῶν παιδαγωγουμένων, κατάλληλον κοινωνικόν καί ἐπικοινωνιακόν περιβάλλον, ἀλληλεγγύην τῶν γενεῶν καί πνεῦμα προσφοῆς. Ὁ ἀνθρωπος εἶναι μορφώσιμος, ἀλλά δέν εἶναι εὐάγωγος πρὸς ἀρετήν.

Πάντοτε ἡ παιδεία θέτει ὑψηλὰς ἀπαιτήσεις εἰς τόν διδάσκαλον καί τόν μαθητήν. Ὁ αὐθεντικός διδάσκαλος ἀπευθύνεται εἰς τόν νοῦν καί τήν καρδίαν τῶν μαθητῶν του. Διδάσκει μέ τό παράδειγμά του, μορφώνει μέ τήν ἰδικήν του ἀνθρωπιάν. Ἀφιερωμένος ὀλοκληρωτικῶς εἰς τήν ἀποστολήν του, ἀξιολογεῖ πρόσωπα καί γεγονότα μέ κριτήριον, ἐάν αὐτά λειτουργοῦν ἢ ὄχι ὑπέρ τοῦ μαθητοῦ. Διά τόν λόγον αὐτόν ἐνδιαφέρεται διά τήν κοινωνικήν καί ἐκπαιδευτικήν πραγματικότητα, διά τήν παιδαγωγικήν θεωρίαν καί πρᾶξιν, διά τήν μελέτην τῆς ψυχικῆς, συναισθηματικῆς, νοητικῆς καί θρησκευτικῆς ἀναπτύξεως τῶν παιδων, διά τὰς ἀπειλάς καί τὰς θετικές προοπτικές διά τήν παιδικήν ἡλικίαν εἰς τήν ἐποχήν μας. Μόνον τότε δύ-

ναται νά λειτουργήση ως ό μίτος τῆς Ἀριάδνης, βοηθῶν τούς νέους νά ἐξέλθουν ἀπό τούς συγχρόνους λαβυρίνθους. Σήμερον ἡ ἀγωγή κατέστη ὄντως πολυπλοκωτέρα, ἀλλά ἐμφανεστέρα προβάλλει καί ἡ καιρία συμβολή της εἰς τόν ἀξιολογικόν προσανατολισμόν τῆς νεότητος. «Τό νά δώσης ἀγωγή ἀπαιτεῖ ἀγάπη, τέχνη καί κόπο», σημειώνεται εἰς τό ἐξαίρετον κείμενον «Τό Ἅγιον Ὅρος καί ἡ Παιδεία τοῦ Γένους μας».

Ὁ μαθητής, ἀπό τήν πλευράν του, ὀφείλει νά ἀναπτύξη πνεῦμα μαθητείας, νά ἀναγνωρίζη καί νά σέβεται τόν παιδευτικόν ρόλον καί τόν μόχθον τοῦ διδασκάλου. Ἡ παιδική ἡλικία εἶναι ἡ φάσις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, κατὰ τήν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νά ἀσκηθῆ ἀποτελεσματικόν ἔργον ἀγωγῆς καί παιδείας, καί ἡ ὁποία πρέπει νά προστατευθῆ ἀπό τούς συγχρόνους κινδύνους συρρικνώσεώς της, ὡς ἐπακόλουθον τῆς λεγομένης «ὀπτικῆς ἐπαναστάσεως», τῆς ὑποταγῆς ὄλων τῶν τομέων τῆς ζωῆς εἰς τήν τεχνολογίαν καί τήν «πληροφορίαν», ἀλλά καί λόγω τῶν ραγδαίως μεταβαλλομένων κοινωνικῶν καί οικονομικῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν ἀναπόφευκτον τήν μετοχήν τῶν παιδίων εἰς τόν, πλήρη διασπάσεων, κόσμον τῶν ἐνηλίκων.

Τό στίγμα τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ εἶναι ὁ ἑαυτοκεντρισμός, ὁ ὁποῖος ἐπηρεάζει ἐντόνως καί τήν ταυτότητα τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ὁ ἑαυτοκεντρικός ἄνθρωπος μετατρέπει τά πάντα εἰς μέσον τῆς αὐτοπραγματώσεώς του. Ἐπαναστατεῖ ἐναντίον κάθε περιορισμοῦ. Ἀποκαλεῖ τήν δέσμευσιν καί τό καθῆκον ἑτερονομίαν καί ὑποτέλειαν, τήν θρησκείαν ἀλλοτρίωσιν, τήν ἀγάπην ἀδυναμίαν, τήν ἠθικήν καταπίεσιν, ὑποτιμᾷ τόν μόχθον, τήν πειθαρχίαν, ἀναζητεῖ πάντοτε τήν εὐκόλον λύσιν. Ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἀγόνου ὑποταγῆς εἰς τόν ἑαυτόν μας ἠκούετο, καί ἡχεῖ καί σήμερον, τό Εὐαγγέλιον τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας, τό ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τό κέντρον τῆς κατανόησεως τῆς παιδείας ἐκ μέρους τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Αὐτή ἡ θεώρησις τῆς ἀγωγῆς καί τῆς παιδείας συγκροτεῖ μίαν πρότασιν πρὸς τούς συγχρόνους νέους, «ὅπως ἂν ἐκ τῶν χριστιανικῶν ὠφελοῖντο λόγων».

Ἡ ἔνθεος παιδεία δέν μᾶς ὑποδουλώνει εἰς τόν ἑαυτόν μας καί εἰς τά ἀτομικά δικαιώματά μας, ἀφοῦ ἡ ἀληθῆς ἐλευθερία ταυτίζεται μέ τήν ἔξοδον ἀπό τήν εἰρκτήν τοῦ ἀτομισμού. Ὁρθῶς ἐλέχθη ὅτι ἡ θύρα τῆς ἐλευθερίας ἀνοίγει μόνον πρὸς τά ἔξω. Ἡ πείρα αἰώνων μέ τήν ἀνθρωπίνην φύσιν, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν καλύπτεται ὑπαρξιακῶς οὔτε ἀπό τήν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν του, οὔτε μέ τήν συνεχῆ ἐνασχόλησιν μέ τόν ἑαυτόν του, ἀλλά ὅτι ἐπιθυμεῖ νά ἀφιερωθῆ εἰς ἓνα σκοπόν πέραν τοῦ ἑαυτοῦ, νά πραγματοποιήσῃ ὑπερατομικᾶς ἀξίας, νά ἔχη κοινωνικήν προσφοράν, νά μοιράζεται τήν ζωήν.

Αὐτήν τήν ἀλήθειαν διασώζει τό χριστιανικόν ὄραμα τῆς παιδείας, πάντοτε ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τόν τελικόν καί αἰώνιον προορισμόν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῆς τῆς «παιδείας ἐλευθερίας», ἡ νέα γενεά θά διδάσκεται τόν λόγον τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως, φιλοθεΐαν καί φιланθρωπιαν, φιλοκαλιαν καί εὐαισθησιαν ἀπέναντι εἰς τό θαῦμα τῆς ὑπάρξεως καί εἰς τά θαυμάσια τῆς δημιουργίας, τήν θυσιαστικήν ἀγάπην, τό μυστήριον τῆς ἀγιότητος, τό πνεῦμα τό ὁποῖον ἐκφράζει ἡ φωτεινή μεγαλοπρέπεια τῆς Ἁγία Σοφιάς, τά μέγιστα καί πρῶτιστα τοῦ βίου τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως, τήν εὐχαριστιακήν σχέσιν μέ τήν κτίσιν, τήν ἀντίστασιν εἰς τās συγχρόνους συρρικνώσεις τοῦ ἀνθρώπου καί εἰς τās τάσεις, αἱ ὁποῖαι θίγουν τήν ἱερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, θά μάθῃ τήν ἀντίδρασιν εἰς τόν αὐτάρεσκον εὐδαιμονισμόν, εἰς τόν προμηθεϊκόν «ἀνθρωποθεόν», εἰς τό «καθελῶ μου τās ἀποθήκας καί μείζονας οἰκοδομήσω» (Λουκ. ιβ', 18) τοῦ συγχρόνου ἄφρονος κερδοσκοπισμοῦ.

Πρόκειται περί ἀληθειῶν αἰωνίως ἐπικαίρων. Δέν ἔχουν ἀνάγκην ἐκσυγχρονισμοῦ ὁ Σταυρός, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς τό διηνεκές ἡ κρίσις τῆς κρίσεώς μας, οὔτε ἡ ἀνυπέρβλητος ἀγάπη τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου, τό ἀσκητικόν φρόνημα, ἡ ταπεινοφροσύνη καί ἡ μετάνοια, τό μυστήριον τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας.

Τιμιώτατοι ἀδελφοί καί προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Αὐτάς τās ἀληθείας φυλάσσομεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ σήμερον. Αὐτάς ἠγωνίσθη ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία νά ὑπερασπισθῇ καθ' ὅλην τήν ἱστορικήν της πορείαν. Αὐτήν τήν κληρονομίαν τῶν Πατέρων ἡμῶν μεταβιβάζομεν εἰς τήν νέαν γενεάν, ἡ ὁποῖα καλεῖται, μέ τήν σειράν της, νά συνειδητοποιήσῃ τό προνόμιον νά ἀνήκῃ εἰς τήν φωτεινήν Παράδοσιν τῆς Ὀρθοδοξίας καί τό μέγεθος τῆς εὐθύνης της. Ὑπενθυμίζομεν μετ' ἐμφάσεως καί τήν παραίνεσιν τῆς ἐν Κρήτῃ Ἁγίας καί Μεγάλῃς Συνόδου πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους νέους «νά συνειδητο ποιήσουν ὅτι εἶναι φορεῖς τῆς μακραίωνος καί εὐλογημένης παραδόσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ταυτοχρόνως δέ καί οἱ συνεχισταί αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι θά διαφυλάσσουν θαρραλέως καί θά καλλιεργοῦν μέ δυναμισμόν τās αἰωνίους ἀξίας τῆς Ὀρθοδοξίας διά νά δίδουν τήν ζείδωρον χριστιανικήν μαρτυρίαν» (Εγκύκλιος, § 8). Σύμβουλοι καί ὁδηγοί τῆς νεολαίας μας θά εἶναι οἱ μέγιστοι φωστῆρες τῆς τρισηλίου Θεότητος καί κήρυκες τῶν «ἐνταλμάτων» τοῦ Χριστοῦ, οἱ τιμῶμενοι σήμερον Ἱεράρχαι, καί οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους πάλαι τε καί ἐπ' ἑσχάτων.

Περαίνοντες τόν λόγον, δεόμεθα, ὁ Τρισάγιος Θεός, διά τῶν πρεσβειῶν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, νά εὐλογῇ καί νά ἐνισχύῃ τοὺς διδασκάλους καί τοὺς μαθητάς τῶν σχολείων μας, καί νά χαρίξῃ εἰς ὅλους σας, ἀγαπητοί παρόντες, τήν ἄνωθεν εἰρήνην καί τās ἀπείρους, ζωοπαρόχους καί σωτηριώδεις αὐτοῦ δωρεάς.

Χρόνια πολλά!

Ὁμιλία
τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν ἐκδήλωσιν
τῆς Ἱμβριακῆς Ἐνώσεως Μακεδονίας-Θράκης
καί τοῦ Φιλανθρωπικοῦ καί Μορφωτικοῦ
Συλλόγου Ἱμβρίων ἐν τῇ Πόλει
«Ὁ Ἱμβριος Οἰκουμενικός Πατριάρχης»
(17 Φεβρουαρίου 2018)

Ἰερώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Τίμιον πρεσβυτέριον,
Ἐξοχώτατε κύριε Γενικὲ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
Ἐντιμολογίωτατε Πρόεδρε τῆς Ἱμβριακῆς Ἐνώσεως Μακεδονίας-Θράκης,
Εὐγενεστάτη κυρία Παναγιώτα Λαγοσπύρη, Πρόεδρε τοῦ ἐδῶ Συλλόγου
μας,

Ἐντιμολογίωτατοι Ἄρχοντες,
Ἀγαπητοί νέοι τῆς Ἱμβρου,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἐποδεχόμεθα καὶ καλωσορίζομεν εἰς τὴν Πόλιν καὶ εἰς τό Σισμανόγλειον
Μέγαρον τοῦ Γενικοῦ Προξενείου τῆς Ἑλλάδος, τοὺς νέους καὶ τὰς νέας
τῆς Ἱμβρου, οἱ ὅποιοι ἦλθαν ἐκ Θεσσαλονίκης διὰ νὰ συμμετάσχουν καὶ νὰ
δώσουν νεανικὸν παλμόν εἰς τὴν ὀργανωθεῖσαν, ἀπὸ κοινοῦ, ἀπὸ τὴν
Ἱμβριακὴν Ἐνωσιν Μακεδονίας - Θράκης καὶ τὸν Φιλανθρωπικὸν καὶ Μορ-
φωτικὸν Σύλλογον Ἱμβρίων τῆς Πόλεως, ἀποψινὴν ἐκδήλωσιν, μέ θέμα «Ὁ
Ἱμβριος Οἰκουμενικός Πατριάρχης». Εὐχαριστοῦμεν τοὺς διοργανωτὰς καὶ
ἐκφράζομεν ἐπίσης ἐγκαρδίους εὐχαριστίας εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν
Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα, Πρέσβυν κύριον Εὐάγγελον Σέκερην, τὸν
φίλον τῆς Ἱμβρου, διὰ τὴν φιλοξενίαν τῆς πανηγυρικῆς συνάξεως.

Εἶναι ἀκόμη νωπαὶ αἱ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψίν μας εἰς Θεσσαλο-
νίκη καὶ ἀπὸ τὰς ὡραίας ἐπετειακὰς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις. Ὅλα ἦσαν
ἄριστα ὀργανωμένα καὶ ἡ φιλοξενία ἄψογος. Εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν τοὺς
ὑπευθύνους, μέ πρῶτον καὶ καλλίτερον τὸν Πρόεδρον τῆς Ἱμβριακῆς Ἐνώ-
σεως, Ἐντιμολογίωτατον Ἄρχοντα Ὀστιάριον κύριον Παῦλον Σταματίδην.
Ἀκόμη, ἐνθυμούμεθα μέ συγκίνησιν τὴν ἐπικοινωνίαν μας μέ τοὺς νέους
τῆς Ἱμβρου εἰς τὸν Σύλλογον τῶν Ἱμβρίων Ἀθηνῶν, εἰς τό τέλος Ὀκτωβρίου,
πού ἦτο δι' ὅλους μας μία εὐλογία Θεοῦ.

Η Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, εἰς τό Σισμανόγλειον Μέγαρον τοῦ Γενικοῦ Προξενείου τῆς Ἑλλάδος, μέ νέους καί νέας τῆς Ἱμβρου

Δοξολογοῦμεν τόν Δοτήρα τῶν ἀγαθῶν πανοικτίρμονα Κύριον, ὁ ὁποῖος εὐδόκησε νά ζοῦμε σήμερα τήν ἀναγέννησιν τῆς Ἱμβρου, ἕνα πραγματικόν θαῦμα. Αἱ Ἐκκλησίαι εἰς τά χωριά μας ἔχουν ἀνοικτάς τάς πύλας των καί ὁ γλυκός ἦχος τῆς καμπάνας μᾶς καλεῖ νά λειτουργηθοῦμε, τά ἐξωκκλήσια μας ἐπισκευάζονται καί ξαναζωντανεύουν καί κάθε ἕνα ἀπό αὐτά εἶναι, ὡς ἐλέχθη προσφυῶς, «μιά μικρή Ἁγια-Σοφία». Τά σχολεῖα μας λειτουργοῦν, ἀκούονται πάλι παιδικαί φωναί καί ἡ λαλιά τῶν προγόνων μας. Καί στήν Ἱμβρο εἴμεθα «λίγοι, ἀλλά ἀμέτρητοι», ὅπως ἔλεγεν ὁ μακαριστός Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ἀθηναγόρας διά τούς Ρωμηούς τῆς Πόλεώς μας.

Ὅσοι ἔμειναν ὅλα τά πέτρινα χρόνια εἰς τήν ἐρατεινήν πατρίδα, ἀναθαρροῦν, χαμογελοῦν πάλι, ἐμπιστεύονται εἰς τό μέλλον τῆς Ἱμβρου. Καί ὑποδέχονται μέ στοργήν τούς ξενιτεμένους, οἱ ὁποῖοι ἐπιστρέφουν διά μόνιμον ἐγκατάστασιν. Οἱ Ἱμβριοι, εἰς ὅλην τήν οἰκουμένην, προκόπτουν εἰς τά ἐπαγγέλματά των, ἐνῶ ἡ σκέψις των εἶναι ἐστραμμένη πρός τήν γλυκυτάτην νῆσον μας, πρός τά ἀγαπημένα χῶματα, τά ἰδρωποτισμένα σκηνώματα τῶν πατέρων μας. Οἱ Σύλλογοι καί τά λοιπά Σωματεῖα μας διασώζουν τίς μνημεις καί τίς πατρῶες παραδόσεις, τόν ἰδικόν μας τρόπον τοῦ βίου.

Ὁ Ἱμβριος Πατριάρχης σας εἶναι ὑπερήφανος διά τούς συμπατριώτας του, δι' ὅσους ἔμειναν εἰς τήν γῆν τῶν Πατέρων καί διά τούς ἐν τῇ ξένη, καί ἰδιαίτερος διά τήν νεολαίαν, ἡ ὁποία εἶναι «τό μέλλον» τῆς Ἱμβρου, ἀφοῦ δέ δεικνύει τόσην ἀγάπην καί ἀφοσίωσιν εἰς τήν πατρίδα μας ἐν τῷ παρόντι, σημαίνει ὅτι εἶναι καί τό παρόν τῆς νήσου.

Μεγάλης χαράς πρόξενος είναι διά τόν όμιλοῦντα τό γεγονός ότι κατά τό παρελθόν έτος έκυκλοφορήθησαν τύποις δύο σπουδαία βιβλία διά τήν Ἰμβρον. Τό δίτομον έξαιρετον έργον τοῦ ζεύγους τῶν αρχαιολό-γων Ἡλία καί Ἰωάννας Ἀνδρέου, καρπός έπιτοπίου έπισταμένης έρεῦνης δύο δεκαετιῶν, μέ τίτλον «Ἰμβρος. Ένα μικρό νησί μέ μεγάλη ιστορία», όπου παρουσιάζεται εἰς 834 σελίδας καί μέ 2800 φωτογραφίας ή ιστορία καί ό πολιτισμός τῆς νήσου.

Τό δεύτερον βιβλίον είναι τό γλαφυρόν πόνημα τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Χριστουπόλεως Μακαρίου «Ἰμβρος. Ἐκεῖ πού ό οὐρανός ποτέ δέν ξεχνᾶ», τό όποῖον άποτυπώνει τάς έντυπώσεις ενός εύαισθήτου ανθρώπου, ό όποιος ανέκάλυψε καί ήγάπησε τήν Ἰμβρον, «μέ τήν πρώτη ματιά». Ἀναμένεται προσεχῶς ή έκδοσις ενός άλλου πολύ ένδιαφέροντος βιβλίου μέ τίτλον «Εἰκόνες καί ιερά κειμήλια στους έντοριακούς ναούς τῆς Ἰμβρου», τῆς αρχαιολόγου Εὐγενίας Χαλκιᾶ από τό Γλυκύ, Ἐπιτίμου Διευθυντριάς τοῦ Βυζαντινοῦ καί Χριστιανικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν.

Βλέπετε, αγαπητοί παρόντες, ή Ἰμβρος έμπνέει, έλκύει, γοητεύει, μελετᾶται, άποτελεῖ σημεῖον αναφορᾶς. Εἴμεθα βέβαιοι ότι όλα αὐτά θά συντελέσουν, ὥστε ή άνοδική πορεία νά συνεχισθῆ. Ὁ Πατριάρχης Σας άγωνίζεται γι' αὐτό καί προσεύχεται άδιαλείπτως νά σκέπη καί νά εύλογῆ ό άγαθοδότης Θεός τήν γενέτειράν μας.

Κάθε προσπάθεια καί πρωτοβουλία, ή όποία συμβάλλει εἰς τήν διάσωσιν, καλλιέργειαν καί προβολήν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἰμβρου, είναι πολύτιμος καί άξιέπαινος καί μάς χαροποιεῖ ιδιαιτέρως. Ὁ,τι έπεβίωσε τόσους αἰῶνας, ό,τι έσωσε τούς κατοίκους τῆς Ἰμβρου ὡς κανῶν ζωῆς καί πίστις εἰς τόν αἰώνιον προορισμόν τοῦ ανθρώπου έν Χριστῷ, δέν έπιτρέπεται νά χαθῆ σήμερα, εἰς τήν έποχήν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ανθρώπου καί τῶν άγώνων διά ταυτότητα καί διατήρησιν τῆς πολιτισμικῆς ιδιοπροσωπίας τῶν λαῶν.

Οἱ Ἰμβριοι εἴμεθα δεμένοι μέ τήν «παιπαλόεσαν», ὅπως τό παιδί μέ τήν μάνα του. Ἐχομεν άρρήκτους δεσμούς μέ τήν άσκητικήν καί οικοφιλικήν καθημερινότητά της, μέ τά φωτεινά πρόσωπα τῶν Ἰμβρίων, μέ τό φῶς τοῦ Αἰγαίου, μέ τά ήρεμα τοπία της, μέ τήν ιστορίαν καί τόν πολιτισμόν της, μέ τάς περιπετείας καί τούς καημούς της. Τελικῶς γνωρίζουμε, ό,τι αγαποῦμε. Μόνον ή καρδιά γνωρίζει, ότι «όλη ή άνοιξη μπορεῖ νά είναι κρυμμένη σέ ένα μπουμπούκι» (Όσκαρ Οὐάλντ). Μόνον ή καρδιά τοῦ Ἰμβρίου ξέρει ότι ό κόσμος ὅλος είναι ή χαμένη μέσα στά κύματα τοῦ Αἰγαίου «μικρή πατρίδα». Διά τόν Πατριάρχην σας ή Ἰμβρος είναι ό έπίγειος παράδεισος. «Η καρδιά έχει τούς λόγους της, τούς όποιους τό λογικό άγνοεῖ», έλεγε ό Πασκάλ. Ἡ, ὅπως σημειώνει σύγχρονος λόγιος Ἰμβριος: «Η καρδιά δέν φορᾶ ποτέ προσωπεῖο».

Κατακλείοντες τόν σύντομον αὐτόν χαιρετισμόν, ἀπευθυνόμεθα πρός τήν νέαν γενεάν τῶν συμπατριωτῶν μας, πρόσωπον πρός πρόσωπον. Ἡμεῖς οἱ παλαιότεροι γεννηθήκαμε εἰς τήν Ἰμβρον. Διά ἐσᾶς τοὺς νεωτέρους ἰσχύει ὅτι ἡ Ἰμβρος πρέπει νά γεννηθῆ μέσα εἰς τήν καρδιά σας. Ἐκεῖ «ρίζωνει καί δέν βγαίνει», ὅπως λέγει ἡ λαϊκή μουσα. Ὁ Πατρι-άρχης σας σᾶς καλεῖ νά ἐνστερνισθῆτε καί νά φυλάσσετε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὰς πολυτίμους ἀξίας, τὰς ἠθικάς ἀρχάς καί τὰς πατρῶας παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξησφάλιζον τήν ἀρμονικὴν συνύπαρξιν καί τήν ἔνθεον βιοτήν τῶν κατοίκων τοῦ νησιοῦ μας καί ἀποτελοῦν σήμερα συμπαγές ἀνάχωμα κατά τοῦ συγχρόνου εὐδαιμονιστικοῦ καί ἀτομοκεντρικοῦ προσανατολισμοῦ τῆς ζωῆς.

Σᾶς παρακαλοῦμεν νά ἐπισκέπτεσθε τήν Ἰμβρο καί νά ἀνοίγετε τὰ σπίτια τῶν προγόνων μας, διά νά ἀγάλλωνται οἱ ψυχές των. Διά νά συνεχίσῃ νά κτυπᾷ ἡ καμπάνα καί νά ἀκούεται τό «Εὐλογητός ὁ Θεός». Διά νά μὴ σβήσουν τὰ καντήλια εἰς τὰς ἐκκλησίας μας, εἰς τὰ ἐξωκκλήσια, εἰς τό εἰκονοστάσι τῶν σπιτιῶν, εἰς τὰ κοιμητήρια, ὅπου ἀναπαύονται αἱ προπάτορές μας, «προσδοκῶντες ἀνάστασιν νεκρῶν». Σᾶς προτρέπομεν νά στηρίξετε καί ἐσεῖς, μέ τήν σειράν σας, τήν λειτουργίαν τῶν σχολείων μας. Σᾶς χαίρομεθα, σᾶς καμαρώνουμε, σᾶς εὐλογοῦμε, προσευχόμεθα διά τήν προκοπήν σας καί διά νά παραμένη ἡ κοινὴ γενέτειρα βαθιὰ εἰς τήν καρδιά σας καί εἰς τό κέντρον τῶν ἐνδιαφερόντων σας.

Συγχαίροντες καί πάλιν ἐγκαρδίως τοὺς συντελεστάς αὐτῆς τῆς χαρμοσύνου ἐκδηλώσεως, σᾶς ἀπευθύνομεν τό «Ὡς εὖ παρέστητε», καί ἀπονέμομεν εἰς ὅλους σας, εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ Ἰμβρίους καί εἰς τοὺς πολυτίμους φίλους τῆς Ἰμβρου, τὰς πατρικάς εὐχάς καί τήν Πατριαρχικὴν μας εὐλογίαν, ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς τό ἄπειρον ἔλεος καί τήν ζωοπάροχον χάριν τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνουμένου Θεοῦ.

Λόγος Κατηχητήριος
ἐπὶ τῇ ἐνάρξει
τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς (2018)

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,
ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ

* * *

Ὑμνον εὐχαριστίας ἀναπέμπομεν εἰς τόν ἐν Τριάδι Θεόν, τόν ἀξιώσαντα ἡμᾶς νά φθάσωμεν καί πάλιν εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, διά νά ἀγωνισθῶμεν τόν καλόν ἀγῶνα τῆς ἀσκήσεως, διά νά στραφῶμεν εἰς τό «ἐν, οὗ ἔστι χρεία» (πρβλ. Λουκ. ι', 42).

Μέσα εἰς ἕνα ἀντιασκητικόν κόσμον, ἐνώπιον τοῦ συγχρόνου ἀποαγιασμοῦ τῆς ζωῆς καί τῆς κυριαρχίας ἀτομοκεντρικῶν καί εὐδαιμονιστικῶν προτύπων, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιμένει εἰς τήν τεσσαρακονθήμερον περίοδον πνευματικῶν ἀγῶνων καί «πανσέπτου ἐγκρατείας» διά τά τέκνα αὐτῆς, ὡς προετοιμασίας διά τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Ἑβδομάδα, τά Πάθη καί τόν Σταυρόν τοῦ Χριστοῦ, διά νά καταστῶμεν θεωροί καί κοινωνοί τῆς ἐνδόξου Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

Κατά τήν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν καλούμεθα νά βιώσωμεν βαθύτερα τήν δημιουργικήν καί σωστικήν Οἰκονομίαν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καί νά μετάρχωμεν ἐναργέστερα εἰς τήν ἐσχατολογικήν ἀναφοράν, κατεύθυνσιν καί ὁρμήν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί πνευματικῆς ζωῆς. Συνειδητοποιοῦμεν τό τραγικόν ἀδιέξοδον τῆς αὐτοσωτηρικῆς ὑψηγορίας τοῦ Φαρισαίου, τῆς σκληροκαρδίας τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τῆς παραβολῆς τοῦ Ἀσώτου, τῆς ἀναληγῆτος ἀδιαφορίας διά τήν πείναν, τήν δίψαν, τήν γυμνότητα, τήν ἀσθένειαν, τήν ἐγκατάλειψιν τοῦ συνανθρώπου, συμφώνως πρός τήν εὐαγγελικήν διήγησιν περί τῆς μελλούσης κρίσεως. Προτρεπό-μεθα νά μιμηθῶμεν τήν μετάνοιαν καί τήν ταπείνωσιν τοῦ τελώνου, τήν ἐπιστροφήν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ εἰς τόν οἶκον τοῦ Πατρός καί τήν ἐμπιστοσύνην εἰς τήν Χάριν Του, τούς ποιοῦντας τό ἔλεος πρός τούς ἐνδεεῖς, τήν ζωήν τῆς προσευχῆς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τήν ἀσκησιν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου καί τῆς Μα-

ρίας τῆς Αἰγυπτίας, καί ἐνισχυόμενοι διά τῆς προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων καί τοῦ τιμίου Σταυροῦ, νά φθάσωμεν εἰς προσωπικήν συνάντησιν μέ τόν ἀναστάντα ἐκ τάφου ζωοδότην Χριστόν.

Κατά τήν εὐλογημένην αὐτήν περίοδον ἀποκαλύπτεται μέ ἰδιαιτέραν ἔμφασιν ὁ κοινοτικός καί κοινωνικός χαρακτήρ τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Δέν εἴμεθα μόνοι, δέν ἰστάμεθα μόνοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δέν εἴμεθα ἄθροισμα ἀτόμων, ἀλλά κοινωνία προσώπων, διά τά ὅποια «εἶναι» σημαίνει «συνεἶναι». Ἡ ἄσκησις δέν εἶναι ἀτομικόν, ἀλλά ἐκκλησιαστικόν γεγονός καί κατόρθωμα, μετοχή τοῦ πιστοῦ εἰς τό μυστήριον καί τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ἀγών κατά τῆς φιλαυτίας, ἄσκησις τῆς φιλανθρωπίας, εὐχαριστιακή χρῆσις τῆς δημιουργίας, συμβολή εἰς τήν μεταμόρφωσιν τοῦ κόσμου. Εἶναι κοινή ἐλευθερία, κοινή ἀρετή, κοινόν ἀγαθόν, κοινή ὑπακοή εἰς τόν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας. Δέν νηστεύομεν ὅπως ἀτομικῶς ἐπιθυμοῦμεν, ἀλλά ὅπως ὀρίζει ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ἀσκητική μας προσπάθεια λειτουργεῖται ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν σχέσεών μας μέ τά ἄλλα μέλη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ὡς μετοχή εἰς τά γεγονότα καί τά δρώμενα, τά ὅποια συγκροτοῦν τήν Ἐκκλησίαν ὡς κοινότητα ζωῆς, ὡς «ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ» (πρβλ. Ἐφεσ. δ', 15). Ἡ ὀρθόδοξος πνευματικότης εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένη μέ τήν μετοχήν εἰς τήν ὅλην λειτουργίαν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὅποια κορυφοῦται εἰς τήν Θεῖαν Εὐχαριστίαν, εἶναι εὐσέβεια ἐκκλησιοτραφῆς καί ἐκκλησιοδιάστατος.

Τό στάδιον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς δέν εἶναι περίοδος θρησκευογενῶν ψυχικῶν ἐξάρσεων καί ἐπιφανειακῶν συγκινήσεων. Ἡ πνευματικότης, ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου, δέν σημαίνει στροφήν πρὸς τό πνεῦμα καί τήν ψυχήν, ἡ ὅποια τρέφεται ἀπό μίαν διῆστικὴν ὑποτίμησιν τῆς ὕλης καί τοῦ σώματος. Πνευματικότης εἶναι ὁ διαποτισμός ὀλοκλήρου τῆς ὑπάρξεώς μας, τοῦ πνεύματος, τοῦ νοός καί τῆς βουλήσεως, τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματός μας, ὀλοκλήρου τῆς ζωῆς μας, ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα, τό ὅποιον εἶναι πνεῦμα κοινωνίας. Πνευματικότης σημαίνει, κατά ταῦτα, ἐκκλησιαστικοποίησιν τῆς ζωῆς μας, ζωὴν ἐμπνεομένην καί κατευθυνομένην ἀπό τόν Παράκλητον, πραγματικὴν πνευματοφορίαν, ἡ ὅποια προϋποθέτει τήν ἰδικήν μας ἐλευθέραν συνεργίαν, τήν μετοχήν εἰς τήν μυστηριακὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καί ἔνθεον βιοτήν.

Τιμιώτατοι ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Δέν ὑπάρχει γνησία καί ταυτοχρόνως ἄκαρπος πνευματικότης. Ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τόν Θεόν, ἀγαπᾷ καί τόν πλησίον καί τόν μακρᾶν, καί ὀλοκληρον τήν κτίσιν. Αὐτὴ ἡ «οὐδέποτε ἐκπίπτουσα» (πρβλ. Α' Κορ. ιγ', 8) θυσιαστικὴ ἀγάπη εἶναι εὐχαριστιακὴ πρᾶξις, πλήρωμα ζωῆς ἐνταῦθα, πρόγευσις καί ἀλήθεια τῶν ἐσχάτων. Ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν πίστις εἶναι πηγὴ

ἀνεξαντλήτου δυναμισμού, ικανώσεως πρὸς ἀγῶνας πνευματικούς, φιλόθεον καὶ φιλάνθρωπον δρᾶσιν, δασιλῆ καρποφορίαν ἐν τῷ κόσμῳ ἐπ' ἀγαθῷ. Πίστις καὶ ἀγάπη ἀποτελοῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνιαίαν καὶ ἀδιάσπαστον ἐμπειρίαν ζωῆς. Ἡ ἐν τῇ ἀγιοπνευματικῇ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας βιώσις τῆς ἀσκήσεως, τῆς νηστείας καὶ τῆς φιλανθρωπίας ἀποτελεῖ φραγμόν εἰς τὴν θρησκευοποίησιν καὶ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐκκλησιογενεοῦς εὐσεβείας εἰς ἄγονον ἐσωστρέφειαν καὶ εἰς ἀτομικὸν ἐπίτευγμα.

Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πνέει ἀδιαλείπτως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁ Θεὸς εἶναι αἰεὶ «μεθ' ἡμῶν» - μαζί μας. Κατὰ τὰς ἀγίας ἡμέρας τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καλούμεθα νὰ ἐντείνωμεν τὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἐγωτικῆς φρονήματος, «τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες» (Ρωμ. ιβ', 12), «ἐν ταπεινοφροσύνῃ διάγοντες καὶ ποιοῦντες ἔλεος» (Ἀββᾶς Ποιμὴν), ζῶντες φιλοκαλικῶς καὶ οἰκτιρμόνως, συγχωροῦντες ἀλλήλους καὶ ἀσκοῦντες τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην, δοξολογοῦντες τὸν ἀγαθοδότην Θεόν καὶ εὐχαριστοῦντες διὰ τὰς πλουσίας Αὐτοῦ δωρεάς. «Ἰδού νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδού νῦν ἡμέρα σωτηρίας» (Β' Κορ. στ', 2).

Ἐπὶ δέ τούτοις, ἐπικαλούμενοι τὴν ἄνωθεν ἐνίσχυσιν διὰ νὰ ὑποδεχθῶμεν ἅπαντες, πόθῳ ζέοντι καὶ εὐφροσύνως, τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν καὶ εὐχόμενοι «εὐδρομον τό τῆς νηστείας στάδιον», ἀπονέμομεν εἰς τοὺς τιμιωτάτους ἐν Χριστῷ ἀδελφούς καὶ τὰ ἀνά τὴν οἰκουμένην προσφιλῆ τέκνα τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν.

Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή ,βιη΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

*Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος
κατά τήν Ἡμερίδα «Ἡ Θάλασσα πού μᾶς ἐνώνει»*

Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιώτιτος
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν Ἡμερίδα «Ἡ Θάλασσα πού μᾶς ἐνώνει»
(10 Μαρτίου 2018)

Τιμώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Ἐξοχώτατε κύριε Γενικὲ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,
Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Διευθυνταί καὶ Καθηγηταί,
Ἀγαπητά τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Σᾶς καλωσορίζομεν ἐγκαρδίως εἰς τὴν Πόλιν τῶν Πόλεων, εἰς τὸ σεπτὸν Κέντρον τῆς οἰκουμενικῆς Ὁρθοδοξίας. Σᾶς ὑποδεχόμεθα μέ χαράν εἰς τοὺς φιλοξένους χώρους τοῦ Ζωγραφείου Λυκείου, διὰ νὰ συμπνευματισθῶμεν καὶ νὰ συζητήσωμεν, κατὰ τὴν ἐπιμορφωτικὴν ἐπιστημονικὴν ἡμερίδα μέ θέμα «Ἡ θάλασσα πού μᾶς ἐνώνει», ἐν τῷ πλαίσιῳ τοῦ «Τετραήμερου Περιβαλλοντικῶν Δράσεων» (8-11 Μαρτίου 2018).

Συγχαίρομεν τοὺς ἐμπνευστάς τῆς πρωτοβουλίας, τὰ μέλη τῆς Ὁργανωτικῆς, τῆς Συντονιστικῆς καὶ τῆς Τιμητικῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς, τοὺς πολλοὺς ἀξιολόγους συνεργαζομένους φορεῖς καὶ τοὺς ἐλλογίμους ὁμιλητάς. Συγχαρητήρια ἐκφράζομεν πρὸς τοὺς καταρτίσαν-τας τὸ πρόγραμμα τοῦ Τετραήμερου σας ἐνταῦθα. Ἐπισκέπτεσθε τοὺς ναοὺς μας, τὰ μνημεῖα καὶ τὰ προσκυνήματά μας, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν καὶ τὴν Μονὴν τῆς Χώρας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἱεράν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, τὴν Χαλκηδόνα, τὸ Πέρα, τὸν Βόσπορον καὶ διάφορα τουριστικά ἀξιοθέατα. Σᾶς ἐπαινοῦμεν καὶ σᾶς εὐλογοῦμεν!

Ὁ τίτλος τῆς ἡμερίδος «Ἡ θάλασσα πού μᾶς ἐνώνει» εἶναι ἰδιαιτέρως ἐκφραστικὸς καὶ συγκινητικὸς. Ἡ θάλασσα ὄντως ἐνώνει καὶ ὀφείλει νὰ ἐνώνη! Οἱ λαοὶ περὶ τὴν θάλασσαν τοῦ Αἰγαίου ὀφείλομεν νὰ τὴν βλέπωμεν ὡς ἐνωτικὴν δύναμιν καὶ νὰ τὴν προστατεύωμεν ἀπὸ τὴν ἀνθρωπογενῆ μόλυνσιν, νὰ διασώσωμεν τὸν θαλάσσιον πλοῦτον καὶ τὴν ἀπαραμίλλον αἰγαίοπελαγικὴν ὠραιότητα. Εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος τῶν μεταναστῶν καὶ τῶν προσφύγων δοκιμάζονται ὅμως σήμερον αἱ ἀνθρωπιστικά ἀρχαί τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη πρὸς τὸν πάσχοντα συνάν-θρωπον. Ἡ λύσις εἶναι ἀδύνατον νὰ δοθῇ ἐπὶ τῇ βάσει πολιτικῶν ὑπολογισμῶν, βίας ἢ γραφειοκρατίας. Ἰδιαίτερον ρόλον καλοῦνται καὶ δύνανται νὰ διαδραματίσουν αἱ θρησκείαι, καλλιερ-

γοῦσαι καὶ ἐφαρμό-ζουσαι πνεῦμα εἰρήνης καὶ ἀλληλεγγύης, καὶ ἀσκοῦσαι ἔμπρακτον βοήθειαν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐνδεῶν. Δι' ἡμᾶς, ἡ ἀδιαφορία διὰ τὸν πάσχοντα συνάνθρωπον εἶναι ἀδιαφορία διὰ τὸν Θεόν καὶ τὰς ἐντολάς Του. Ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη καὶ ἀλληλεγγύη, δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Γνωρίζετε, προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ, ὅτι ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἡ δημιουργία περιβαλλοντικῆς εὐαισθησίας, ἡ κινητοποίηση τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, τῶν κοινωνικῶν φορέων καὶ κινήματων καὶ ἡ πρόσκλησις τῶν θρησκευτῶν νὰ ἀνακαλύψουν καὶ νὰ ἀναπτύξουν τὸ οἰκολογικὸν δυναμικὸν αὐτῶν, εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Πατριαρχικῆς ἡμῶν διακονίας, ὁμοῦ μετὰ τῆς προωθήσεως τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τοῦ διαλόγου.

Ὁ εἰκοστός αἰὼν ὑπῆρξεν ὁ πλέον βίαιος αἰὼν τῆς ἱστορίας, ὃχι μόνον ἀναφορικῶς πρὸς τὴν βίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὠμότητας τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι εἰς τὴν φύσιν, τὴν πανίδα καὶ τὴν χλωρίδα, τὴν ἀτμόσφαιραν, τὸν ὑδροφόρον ὀρίζοντα, τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας καὶ τὰς θαλάσσας. Δυσκόλως δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ ὅτι αὐτὴ ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος συνδέεται μετὰ τὴν ἐξουσιαστικὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν φύσιν, ἡ ὁποία ἀνεπτύχθη κατὰ τοὺς τρεῖς τελευταίους αἰῶνας. Ὁ νεωτερικὸς ἄνθρωπος αὐτοανεκκρύχθη δημιουργὸς τῆς ἱστορίας, κυρί-αρχος τῆς μοίρας του καὶ διαμορφωτῆς τῶν ἀξιῶν, μετέτρεψε δὲ καὶ τὴν φύσιν εἰς ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἐχειραγώγησεν καὶ ἐξεμεταλλεύθη κατὰ βούλησιν. Ἀναμφισβητήτως, αἱ μεγάλαι δυνάμεις τῆς ἐποχῆς, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία, παρέσχον πλεῖστα ὅσα εὐεργετήματα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Οὐδεὶς νουνεχῆς δύναται νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν πρόοδον ἡ ὁποία συνετελέσθη καὶ τὴν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου εἰς πολλὰς περιοχὰς τοῦ πλανήτου. Ἡ πρόοδος αὐτὴ δὲν ἐπικαλύπτει ὅμως τὸ βαρὺ τίμημα, τὸ ὁποῖον κατέβαλον ἡ ἀνθρωπότης καὶ τὸ φυσικὸν περιβάλλον. Ἰδιαιτέρως προκλητικὸν παραμένει τὸ γεγονός ὅτι μέγα τμῆμα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ζῆ καὶ σήμερον ἐν ἐνδείᾳ. Φαίνεται ὅτι ἡ γνώσις, ἡ ὁποία παρήγαγε θαυμαστά ἀποτελέσματα, καὶ ἡ πρωτόγνωρος εὐημερία δὲν ἐθεράπευσαν τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ, μᾶλλον, ἐτροφοδότησαν τὸν κυνισμόν του.

Συνδεδεμένον μετὰ τὰς τεχνικοεπιστημονικὰς ἐξελίξεις εἶναι καὶ τὸ πρότυπον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τὸ ὁποῖον κυριαρχεῖ σήμερον. Ἡ σύγχρονος παγκοσμιοποίησις ὥξυνε τὰ οἰκολογικὰ προβλήματα καὶ προοιωνίζεται, μετὰ τὴν φετιχοποίησιν τῆς οἰκονομικῆς προόδου καὶ τὴν ὑποταγὴν τῆς οἰκολογίας εἰς τὴν οἰκονομίαν, νέα ἀδιέξοδα. Ὁ πυρὴν τοῦ συγχρόνου οἰκονομοκεντρικοῦ, τεχνοκρατικοῦ καὶ εὐδαιμονιστικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι τὸ

«Έχειν», τό όποϊον καθίσταται, ραγδαίως, ό «λόγος» και τό νόημα τής ζωής εις παγκόσμιον κλίμακα.

Είναί προφανές ότι ή αντιμετώπισις τής οικολογικής και τής οικονομικής κρίσεως δέν άποτελεϊ υπόθεσιν άποκλειστικώς τής έπιστήμης και τής τεχνολογίας, ούτε έξαρτάται μόνον άπό πολιτικές έπιλογάς. Είναί άναγκαία μία κοπερνίκεια στροφή εις τήν άξιολογίαν μας, μία ριζική άλλαγή νοοτροπίας, μετάνοια, πολυδιάστατος ευαισθητοποίησις και ευρύτερα κινητοποιήσις. Καθώς θεωρεΐται βέβαιον ότι αί ρίζαι τής οικολογικής και τής κοινωνικοοικονομικής κρίσεως είναί πνευματικάί, αί θρησκευταί, αί μεγάλαί ιστορικά δυνάμεις του πνεύματος, καλοϋνται νά διαδραματίσουν πρωτεύοντα ρόλον εις τήν αντιμετώπισιν αυτών των προκλήσεων, νά συμβάλουν εις τήν υπέρβασιν του έγωκεντρισμου και του ευδαιμονισμου, οι όποιοι έχουν μετατρέψει τήν φύσιν εις αντικείμενον και μέσον ίκανοποίησεως άναγκών και δημιουργίας νέων άναγκών και νέων ίκανοποιήσεων.

Η πίστις εις τον Θεόν αντιστέκεται εις τον τιτανισμόν του ανθρώπου, εις τον προμηθεισμόν τής έπιστήμης και τής τεχνολογίας, αλλά και εις τήν άλαζονείαν τής έπιδεικτικής καταναλώσεως και σπατάλης.

Πεποιθήσις μας είναι ότι ή πνευματική παράδοσις τής Όρθοδοξίας δύνανται νά συμβάλη καθοριστικώς εις τήν αντιμετώπισιν αυτών των προβλημάτων. Η Όρθόδοξος Έκκλησία είναι ή οικολογική και κοινοτική μορφή του Χριστιανισμού. Η πίστις και ή θεία λατρεία, τό άσκητικόν ήθος και ή ευχαριστιακή ταυτότης τής Όρθοδοξίας οδηγούν εις σεβασμόν τής δημιουργίας, εις άπλότητα βιοτής και εις φιλόανθρωπον διακονίαν του πλησίον.

Η Όρθόδοξος Θεολογία άνεδείξεν εις τήν έποχήν μας τάς κοσμολογικάς διαστάσεις τής άμαρτίας, αί όποιαί είναι άρρηκτως συνδεδεμένα με τάς κοινωνικάς έπιπτώσεις της. Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος άπειλεί σύμπασαν τήν ανθρωπότητα και άμεσώτερα έγγίζει τους πτωχούς τής γής. Τήν στενήν σχέσηιν μεταξύ κοινωνικών και οικολογικών προβλημάτων άνεδείξαμεν εις τό Κοινόν Μήνυμα διά τήν Παγκόσμιον Ημέραν Προσευχών διά τήν προστασίαν τής Δημιουργίας μετά του Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου. (1-9-2017). Εις τό Μήνυμα αυτό σημειώνονται τά έξής:

«Τό ανθρώπινον και τό φυσικόν περιβάλλον υποβαθμίζονται εκ παραλήλου. Έν τή πράξει, ή έπιδείνωσις τής καταστάσεως του πλανήτου έπηρεάζει τους πλέον ευάλωτους κατοίκους αυτού. Τά άποτελέσματα τής κλιματικής άλλαγής έγγίζουν πρώτον και πρωτίστως αυτούς, οι όποιοι ζούν έν πτωχεία άπανταχού τής γής. Η υποχρέωσίς μας νά χρησιμοποϊώμεν τά αγαθά τής γής υπευθύνως έμπερικλείει τήν άναγνώρισιν και τον σεβασμόν των ανθρώπων και όλων των έμβίων όντων. Η επείγουσα εκκλησις και πρόκλησις νά μεριμνώμεν διά τήν κτίσιν, άποτελεϊ πρόσκλησιν προς όλόκληρον

τήν ἀνθρωπότητα νά ἐργάζεται πρὸς τὴν κατεύθυνσιν μιᾶς βιωσίμου καὶ ὀλικῆς ἀναπτύξεως. ...

Εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά ὑπάρξῃ εἰλικρινῆς καὶ μόνιμος λύσις εἰς τὴν πρόκλησιν τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως καὶ τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς, ἐάν ἢ ἀπάντησις δέν εἶναι συντονισμένη καὶ συλλογική, ἐάν ἢ εὐθύνη δέν εἶναι κοινή καὶ ἀξιόπιστος, ἐάν δέν δώσωμεν προτεραιότητα εἰς τὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὴν διακονίαν».

Ἡ πορεία πρὸς τὸ οἰκολογικὸν καὶ κοινωνικὸν μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, μόνον κοινωνική καὶ οἰκολογική δύναται νά εἶναι. Κάθε ἐπιλογή εἰς τὸν χῶρον τῆς οἰκονομίας, κάθε πρόοδος τῆς ἐπιστήμης, κάθε πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν κίνημα, κρίνεται μέ βάσιν τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου του καὶ τοῦ «οἴκου» του, τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Αὐτὴ ἦτο καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνῆλθε τὸν Ἰούνιον τοῦ 2016 ἐν Κρήτῃ. Εἰς τὸ Μήνυμα τῆς Συνόδου «πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον λαὸν καὶ κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως», ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: «Ἡ σημερινὴ οἰκολογικὴ κρίσις εἶναι προφανές ὅτι ὀφείλεται σέ πνευματικά καὶ ἠθικά αἷτια. Οἱ ρίζες τῆς συνδέονται μέ τὴν πλεονεξία, τὴν ἀπληστία καὶ τὸν ἐγωισμό, πού ὀδηγοῦν στὴν ἀλόγιστη χρῆσιν τῶν φυσικῶν πόρων, τὴν ἐπιβάρυνση τῆς ἀτμόσφαιρας μέ ζημιόγουνους ρύπους καὶ τὴν κλιματικὴ ἀλλαγὴ. Ἡ χριστιανικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος ἀπαιτεῖ μετάνοια γιὰ τίς καταχρήσεις, ἐγκράτεια καὶ ἀσκητικὸ ἦθος, πού ἀποτελοῦν ἀντίδοτο στὴν ὑπερκατανάλωση, συγχρόνως δέ, καλλιέργεια στὸν ἄνθρωπο τῆς συνειδήσεως ὅτι εἶναι "οἰκονόμος", καὶ ὄχι κάτοχος τῆς δημιουργίας. Δέν παύει νά τονίζει ὅτι καὶ οἱ μελλοντικὲς γενεὲς ἔχουν δικαίωμα πάνω στὰ φυσικά ἀγαθὰ, πού μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Δημιουργός. Γιὰ αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία συμμετέχει ἐνεργῶς στίς διάφορες διεθνεῖς οἰκολογικὲς προσπάθειες. Ὅρισε δέ τὴν 1η Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέρα προσευχῆς γιὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος» (§ 8).

Εἰς δέ τὴν Ἐγκύκλιον τῆς Συνόδου, τονίζεται ἰδιαιτέρως ὅτι εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας «καταφάσκειται ἡ δημιουργία καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐνδυναμῶνεται διὰ νά λειτουργῇ ὡς οἰκονόμος, φύλαξ καὶ "ἱερεύς" αὐτῆς, προσάγων ταύτην δοξολογικῶς τῷ Δημιουργῷ – "Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν, Σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα" – καὶ καλλιερῶν εὐχαριστιακὴν σχέσιν μέ τὴν κτίσιν» (§ 14). Ὑπογραμμίζεται ἐπίσης ὅτι ἡ ὀρθόδοξος αὐτὴ προσέγγισις «στρέφει τὴν προσοχὴν μας εἰς τὰς κοινωνικὰς διαστάσεις καὶ τὰς τραγικὰς ἐπιπτώσεις τῆς καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος» (ὁ. π.).

Εἶναι προφανές ὅτι ὅσοι κατηγοροῦν τὴν Ὁρθοδοξίαν, ὅτι ἐν ὀνόματι

τῆς λειτουργικῆς καί λατρευτικῆς ζωῆς καί λόγω τοῦ ἰσχυροῦ ἐσχατολογικοῦ της προσανατολισμοῦ παραμελεῖ τόν κόσμον καί ἀδιαφορεῖ διά τήν ἱστορίαν, σφάλλουν. Ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι ἔμπνευσις καί ὄθησις διά τήν «λειτουργίαν, μετά τήν Λειτουργίαν», διά «λειτουργικήν διακονίαν» ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ποτέ δέν συνεβιβάσθη μέ τήν ἀδικίαν, μέ ὅλας ἐκεῖνας τάς ἀντιπερσοναλιστικές δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσκάπτουν τήν κοινωνικήν συνοχήν καί τήν κοινωνικήν δικαιοσύνην. Ὁ βιωμένος κοινοτισμός ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ ἀπτήν πρόκλησιν διά τόν σύγχρονον ἀτομοκεν-τρισμόν καί τήν κοινωνικήν ἀναληγσίαν.

Ἡ Ὁρθοδοξία καλεῖται σήμερον νά λειτουργήσῃ ἡ ἴδια, εὐρύτερον, ὡς θετική πρόκλησις καί ἐναλλακτική πρότασις ἐλευθερίας διά τόν ἄνθρωπον, εἰς ὅλας τάς διαστάσεις τῆς ζωῆς. Ἀπευθυνόμενοι εἰς μέλη τῆς ἐκπαιδευτικῆς κοινότητος, ἐπιθυμοῦμεν νά ὑπενθυμίσωμεν ὅτι ἡ ὀρθόδοξος παιδεία τοῦ προσώπου ἐνσταλάσσει εἰς τάς ψυχάς τῶν παίδων καί τῶν νέων οἰκολογικήν καί κοινωνικήν εὐαισθησίαν, εὐθύνην, μέριμναν καί στοργήν διά τόν συνάνθρωπον καί διά τό φυσικόν περιβάλλον. Ἡ καταστροφή τῆς φύσεως καί ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ πλησίον ἀρχίζουν μέσα εἰς τόν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου καί ἀπό ἐκεῖ ὀφείλει νά ξεκινᾷ καί ἡ θεραπεία. Σχετικά ἔρευναι ἔχουν καταδείξει ὅτι ἡ παιδική ἡλικία εἶναι ἡ φάσις τῆς ζωῆς μας, κατά τήν ὁποῖαν διαμορφώνεται καί ἡ στάσις μας ἀπέναντι εἰς τήν φύσιν. Καί ἐδῶ ἰσχύει τό τοῦ ποιητοῦ: «Ἀπό παιδιά καί μόνον φτιάχνεις Ἱεροσόλυμα» (Ο. Ἐλύτης, Ἐκ τοῦ πλησίον, σ. 13).

Ἀκριβῶς, ὡς θεολογικόν μάθημα, τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν εἶναι κατ' ἐξοχήν μάθημα οἰκολογικῆς καί κοινωνικῆς εὐαισθητοποιήσεως, διδασκαλία τοῦ προσωποκεντρικοῦ, τοῦ κοινοτικοῦ καί οἰκοφιλικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Σᾶς καλοῦμε νά στηρίζετε τήν διαρκῶς μεταρρυθμιζομένην σχολικήν θρησκευτικήν ἀγωγήν καί νά ἀναδεικνύετε τάς σημαντικωτάτας παιδευτικᾶς λειτουργίας της.

Ὡς ἐλέχθη εὐστόχως πρό ὀλίγου, ἡ Παιδεία εἶναι «ἡ θάλασσα τοῦ πνεύματος, πού μᾶς ἐνώνει». Μᾶς ἐνώνει ὡς παιδεία ἐν Χριστῷ καί κατά Χριστόν, ὡς παιδεία ἐλευθερίας, ὡς παιδεία εἰρήνης καί ἀλληλεγγύης, ὡς παιδεία κοινωνικῆς καί οἰκολογικῆς συνευθύνης.

Ἱερώτατοι ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ ἰσχὺς μας εἶναι πνευματική, εἶναι ἡ δύναμις τῆς πανιέρου ὀρθοδόξου Παραδόσεως, τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς ζωτικῶν ἀληθειῶν διά τόν ἄνθρωπον καί τόν ἐν τῷ κόσμῳ καί τόν αἰώνιον προορισμόν του, διά τήν κοινωνίαν καί τήν κτίσιν. Ὅπως γράφει, προσφνεστάτα, σύγχρονος ἡμέτερος θεολόγος, ἡ ὀρθόδοξος πίστις μας «μᾶς ὑπενθυμίζει τόν εὐλογημένον "τρόπον τοῦ βίου" τῶν ἀπλῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπί αἰῶνες ἔφερναν στήν

Ἐκκλησία "τόν σῖτον, τόν οἶνον καί τό ἔλαιον" γιά νά τά αγιάσει ὁ ἱερέας καί νά αγιασθεῖ ἡ ζωή καί ὁ μόχθος τους. Μᾶς θυμίζει τή χαρμολύπη, ἐκείνων πού γνώριζαν πῶς βγαίνει τό ψωμί, τό λάδι καί τό κρασί, τόν ἀγῶνα πού κρύβεται σέ κάθε κόκκο καί κάθε σταγόνα. Ἀναφέρεται στό θυσιαστικό φρόνημα αὐτῶν, οἱ ὅποιοι δέν εἶχαν ἀκούσει γιά "δικαιώματα" τοῦ ἀτόμου, ἤξεραν ὅμως τά "δικαιώματα", δηλαδή τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, καί "ἐφύλατταν τόν τόπον" τους. Μᾶς μεταφέρει τό δοξολογικό ἦθος ἐκείνων πού δέν θεωροῦσαν τίποτε δικό τους κατόρθωμα, τίποτε αὐτονόητο, οὔτε τήν υγιεία, οὔτε τό ψωμί, οὔτε τό νερό, καί δοξολογοῦσαν τόν Θεό γιά τό δῶρον τῆς ζωῆς, τῶν ἀπλῶν πιστῶν πού βίωναν τήν ἱερότητα τῆς κτίσης καί ἐφέρμοζαν καθημερινά τό λόγιον τοῦ Χριστοῦ "Σχίσατε ξύλον, ἐκεῖ εἰμι. Ἐγειράτε τόν λίθον κακεῖ εὐρήσατέ με". Τό ἐπιχείρημα ὅτι ἕνα τέτοιο ἦθος δοξολογικῆς, εὐχαριστιακῆς καί ἀσκητικῆς ἐλευθερίας δέν εἶναι δυνατόν νά βιωθεῖ κάτω ἀπό τίς σύγχρονες κοινωνικές, οἰκονομικές καί πολιτισμικές συνθηκές, εἶναι τελείως σαθρό».

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά ζήσωμεν τήν πίστιν μας εἰς τήν ἐποχήν μας, νά εἴμεθα χριστιανοί καί σύγχρονοι ἄνθρωποι. Ἡ ἔντασις μεταξύ χριστιανικῆς ταυτότητος καί συγχρόνου βιοτῆς εἶναι ἀναπόφευκτος, δύναται ὅμως νά λειτουργήσῃ δημιουργικῶς. Ἡ ἀπόρριψις τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ εἰς τό συνολόν του δέν ἀνταποκρίνεται εἰς τό πνεῦμα τῆς γνησίας χριστιανικῆς παραδόσεως. Καλοῦμεθα νά μεταμορφώσωμεν τόν κόσμον, ὄχι νά τόν ἀπορρίψωμεν. Προφανῶς, ἡ μαρτυρία ἐν τῷ κόσμῳ δέν συνεπάγεται ἐκκοσμίκευσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Περαίνοντες τόν λόγον, τονίζομεν ὅτι ὅλα ὅσα ἡ ἡμετέρα Μετριοτής πράττει, αἱ οἰκολογικά καί εἰρηνευτικά πρωτοβουλία, οἱ διάλογοι, ὁ ἀγῶν διά τόν πολιτισμόν τῆς ἀλληλεγγύης καί ἡ καλή μαρτυρία ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ, ἐκφράζουν τό πνεῦμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας, τήν στοργήν αὐτῆς διά τόν ἄνθρωπον, καί τήν μέριμναν διά τήν ἀπειλουμένην καί στεναζούσαν σήμερον δημιουργίαν.

Καλοῦμεν πάντας ὑμᾶς, νά προσεύχεσθε διά τήν Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν καί διά τούς φυλάσσοντας φυλακάς ἐν Φαναρίῳ, νυχθημερόν καί ἀνυστάκτως. Ἡὐλογήθημεν ἅπαντες οἱ Ὀρθόδοξοι νά εἴμεθα κληρονόμοι τῆς ὀλοφώτου, φιλοθέου καί φιλανθρώπου παραδόσεως τῆς ἀληθευούσης ἐν ἀγάπῃ πίστεως, τῆς μή καταισχυ-νοῦσης ἐλπίδος ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ, τῶν πανσέπτων μυστηρίων τῆς εὐσεβείας, τῆς ἱεράς παρακαταθήκης τῶν Μαρτύρων καί τῶν Ἁγίων. Ὀφείλομεν νά διαφυλάσσωμεν τά τιμαλφῆ καί πολυτίμητα αὐτά ἀγαθά ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, ἐν ὁμοιοῖα, ἐν πιστότητι, ἐν προσευχῇ καί δεήσει, «ἀφορῶντες εἰς τόν τῆς πίστεως ἀρχηγόν καί τελειωτήν Ἰησοῦν» (Εβρ. ιβ', 2).

Συγχαίροντες ἅπαξ ἔτι, ἐκ μέσης καρδίας, τοὺς συντελεστάς τῆς ωραίας αὐτῆς συνάξεως καὶ πάντας ὑμᾶς διὰ τὴν συμμετοχὴν σας, σᾶς ἀπονέμομεν τὴν πατριαρχικὴν μας εὐλογίαν, ἐπικαλούμενοι ἐφ' ὑμᾶς καὶ τοὺς οἰκείους σας τὴν ζείδωρον χάριν καὶ τὸ ἀμέτρητον ἔλεος τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν προσοχὴν σας!

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΠΕΤΕΙΩΝ ΜΝΗΜΗ

**Ο ΚΥΔΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ
ΑΓΘΑΓΓΕΛΟΣ ΖΗΡΟΥΧΑΚΗΣ
(1872-1958)**

Ὁ Ἐπίσκοπος Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ δράσι τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκι

Ὁ Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης γεννήθηκε ἐν Σούρῃ Ἀποκορώνου Κρήτης τὸν Μάιον τοῦ ἔτους 1872. Γονεῖς του ὁ Ἡλίας καὶ ἡ Ἀναστασία Ξηρουχάκη. Κατὰ τὸ βάπτισμά του ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἄγγελος. Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθε στὴν γενέτειρά του. Κατόπιν, ἀφοῦ ὀλοκλήρωσε τίς ἐγκύκλιες σπουδές του στὸ Γυμνάσιο Χανίων, ἔμαθῆτευσε στὸ Ἱεροδιδασκαλεῖο Ἁγίας Τριάδος Κρήτης.

Δόκιμος ὑπογράφει τῆς Μονῆς Γουβερνέτου τὴν 7η Δεκεμβρίου 1889. Τὸ ἔτος 1891 προχειρίζεται ἀναγνώστης. Τὸ 1892, κατὰ τὴν 7ην Ὀκτωβρίου, ἐκάρη μοναχός. Κατὰ τὴν 7ην Ὀκτωβρίου 1894 χειροτονήθηκε Διάκονος στὴ Μονὴ Γουβερνέτου καὶ ἔγινε γνωστός ὡς «Τὸ Ξανθὸ Διακάκι», καθὼς ἔλαβε μέρος στίς ἔνδοξες μάχες τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τοῦ Ἀποκόρωνα.

Μάλιστα ἡ Κρητικὴ Πολιτεία ἐξέτιμησε τὴν προσφορά του εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ παραχώρησε ὑποτροφία γιὰ εὐρύτερες σπουδές στὰ Ἱεροσόλυμα, στὴν ὀνομαστή τότε Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ. Οἱ σπουδές τοῦ Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη στὴ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ διήρκησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1901 καὶ 1905. Ἡ Σχολὴ τότε ἀκμάζουσα, μέ ἔδρα τῆς τὴν Μονὴ τοῦ Σταυροῦ. Ὀλοκλήρωσε τετραετὴ κύκλο σπουδῶν, ὑπέβαλε διατριβὴ τοῦ Μαξιμου τοῦ Μαργουνίου Ἐπισκόπου Κυθήρων καὶ ἔλαβε ἀριστεύσας τὸ πτυχίον του.

Ἐπιστρέψας στὴν Κρήτη χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ προήχθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην τὸ ἔτος 1905. Δίδαξε ὡς καθηγητὴς στὸ Γυμνάσιο καὶ τὸ Ἄνωτερον Παρθεναγωγεῖον Ρεθύμνης. Διετέλεσε γραμματεὺς τῶν Ἱερῶν Μονῶν Ἁγίας Τριάδος καὶ Γουβερνέτου.

Λίγους μῆνες μετὰ ἀναχωρεῖ γιὰ τὴν Βενετία, ὅπου ὑπηρετεῖ ὡς ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἕως τοῦ ἔτους 1920. Φοίτησε στὰ Πανεπιστήμια τοῦ Παταβίου, ὅπου σπουδάζει Φιλοσοφία μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1906 καὶ 1911, καὶ τῆς Βονωνίας, ὅπου καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης, Ἐφημέριος καὶ Ἀρχιερατικός προϊστάμενος εἰς τὴν Βενετία (1906-1920) τέλεσε τὴν πρώτην λειτουργία του τὴν 1^η Ἰανουαρίου 1906 στὸν ἱστορικὸ Ναὸ τῆς περιφημῆς κοινότητος τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων πού διέπρεψε ἐν Βενετία. Ἀπὸ ἀποικία κρητῶν ψαράδων ἔγινε πρωτεύουσα τῆς Γαληνοτάτης καὶ ἀνέδειξε «πλῆθος σοφῶν, εἰς πᾶν ἐπιστητὸν ... καὶ ἐφρόντιζε καὶ περισυνέλεγε τοὺς εὐφρεστέρους καὶ ἰκανωτέρους ἐκ τῶν ὑπηκόων τῆς, τοὺς ὁποίους ἐμόρ-

φωνε καί κατόπιν τοῖς ἀπένεμε τιμάς καί δόξας, ὥστε νά τοὺς ἔχη πάντοτε κοντά της, ἀποφεύγουσα οὕτω διαφόρους ἐνοχλήσεις ἐκ μέρους αὐτῶν, ἐάν τυχόν εὐρίσκοντο εἰς τόν τόπον των ... ἄρχοντες εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἀφοῦ ἐπλούτιζον παρανόμως ἐν αὐταῖς, ἐπανήρχοντο εἰς τήν Ἑνετίαν καί ἔκτιζον ἀφ' ἑνός μὲν μίαν ἐκκλησίαν, πρὸς ἐξίλασμόν τῶν ἀμαρτιῶν των, ἀφ' ἑτέρου δέ ἕνα μέγαρον» (Σ. Μυλωνάκη, Ὁ Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης 1872-1948, Χανιά 1848, σ. 51).

Στά Ἑνετικά Ἀρχεῖα καί τήν Μαρκιανή βιβλιοθήκη καταβάλει προσπάθεια νά «νά ἐξετάσῃ ἱστορικῶς καί κριτικῶς τὰ διάφορα αὐτά ἔγγραφα, νά ἄρῃ τὰς τυχόν ἀντιφάσεις αὐτῶν, νά ἀνεύρῃ τήν ἀλήθειαν, νά καθορίσῃ τήν χρονολογικὴν αὐτῶν σειρὰν καί ἀλληλουχίαν, νά κρατήσῃ τὰ γνήσια καί νά ἀπορρίψῃ τὰ πλαστά καί νόθα, νά ἀνακαλύψῃ τήν ἱστορικὴν ἀλήθειαν καί νά ἀποβάλλῃ τὸ μυθῶδες καί ἀνειλικρινές, νά δώσῃ ἐπεξηγήσεις διὰ κάθε σκοτεινόν σημεῖον» (Σ. Μυλωνάκη, Ὁ Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης 1872-1948, Χανιά 1848, σ. 55).

Μελετὰ συστηματικὰ βιβλία καί ἀρχεῖα στήν πλούσια βιβλιοθήκη τοῦ Ἁγίου Μάρκου καί δημοσίευσε πλῆθος ἄρθρων σέ περιοδικὰ καί ἐφημερίδες, ἑλληνιστί καί ἰταλιστί. Δημοσιεύοντας κείμενα πάντοτε προέτασε τήν ἐπιστήμη καί τὸ γενικό καλό. Ποτέ δέν ἔθεσε τὸ ὕλικό ἢ προσωπικό του συμφέρον ὑπεράνω τοῦ πνευματικοῦ καί κοινοῦ. Ποτέ δέν θεώρησε τήν ἔκδοση συγγραμμάτων ὡς κερδοσκοπικὴ ἐπιχείρησι.

Μέ ἀπόφασι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διορίσθηκε ἐφημέριος τῆς Ἁγίας Τριάδος τῆς Βιέννης. Ὁ Μέγας Ἐθνάρχης Βενιζέλος ἀναγνώρισε στό πρόσωπο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἀγαθαγγέλου τὸ σοβαρό πρόσωπο, πού μπορούσε τότε νά ἐπιλύσει πλαίστα ζητήματα τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Ἀποδέχτηκε ὁ Ξηρουχάκης τὸν διορισμό καί μετέβη στήν Βιέννη (1920-1936), ὅπου κατοικοῦσαν εὐγενεῖς καί διακεκριμένες οἰκογένειες, διπλωμάτες, ἀνώτεροι τραπεζικοί, αὐλικοὶ σύμβουλοι, γερουσιαστές, βαρώνοι, πρόξενοι, ἱατροί, ἔμποροι κ.λ.π.

Τὸ 1920 μεταβαίνει εἰς Βιέννην καί ὑπηρετεῖ ὡς ἐφημέριος καί Λέκτωρ στό Πανεπιστήμιον. Ἐκδίδει πολλὰ συγγράμματα καί ἐργάζεται ἐπιμελῶς καί ἐνεργά διὰ τήν ἀνύψωσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐν Βιέννῃ. Πολλὰ ἱστορικὰ κείμενα βλέπουν τήν δημοσιότητα χάρι στόν ἀκούραστο μελετητὴ Ἀγαθάγγελον Ξηρουχάκη. Οἱ κρίσεις, ξένες καί ὀρθόδοξες, πολὺ ἐγκωμιαστικῆς, θετικῆς καί περιλάμπρες.

Τιμήθηκε ἀπὸ διάφορους φιλολογικοὺς Συλλόγους. Ἡ Βυζαντινολογικὴ Ἑταιρεία Ἀθηνῶν τὸν ἐξέλεξε τακτικὸ ἑταῖρον της. Ἡ Ἑταιρία Βυζαντινῶν Σπουδῶν τὸν ἀνεκήρυξε μέλος της. Ὡς ἀντεπιστέλλον μέλος ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης εὐχαριστεῖ μέ ἐπιστολὰς σχετικῶς. Ὁ φι-

λολογικός Σύλλογος «Παρνασσός» τόν εξέλεξε αντεπιστέλλον μέλος. Ο Σύλλογος Μεσαιωνικῶν γραμμάτων τόν εισηγάγε ομοφώνως εἰς τήν τάξη τῶν τακτικῶν μελῶν του.

Κατά το πρῶτον Εὐρωπαϊκό πόλεμο διορίσθηκε ἀπό τό Ἰταλικό Κράτος στρατιωτικός ἱερέυς (λοχαγός) γιά τούς ἔλληνας ἰταλούς ὑπηκόους τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ.

Τό ἔτος 1936 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, τῶν Χανίων, τῆς τότε Πρωτεύουσας τῆς Κρήτης. Χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος τήν 1^η Μαρτίου 1936 στόν ἅγιο Τίτο ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κρήτης, ἐνώ ἡ ἐκλογή του ἐγκρίθηκε ἀπό τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί τήν Ἑλληνική Κυβέρνηση.

Οἱ Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης καί ἡ ποιμαντική του δράση. Μέ ἐνθουσιασμό ὁ λαός ἔκραζε λέγων «Ἄξιος καί ὑπεράξιος!» ἀναγνωρίζοντας τά σπάνια προσόντά του καί τήνεὐρύτατη ἐπιστημονική του μόρφωση, τό κύρος καί τήν αὐθεντία του, τόν πατριωτισμό καί τούς ἀγῶνας του.

Εὐθύς στόν ἐνθρονιστήριον λόγο του τόνισε ὅτι θά μεριμνά διαρκῶς διά τήν ἐξύψωση τοῦ κλήρου καί τήν εὐσεβή διαπαιδαγώγηση τοῦ ποιμνίου του. Οἱ τύπος τῆς ἐποχῆς καί ἡ κοινή γνώμη τόν ἐπαινοῦν καί ἐκφράζουν τό σεβασμό, τήν τιμή καί τήν ἀγάπη τους. Τό πτωχό παιδί ἀπό τήν Σούρη, τά ἐρειπωμένα ὑπόγεια ἔγινε ὁ ποιμενάρχης τῶν Χανίων. Ἀτρόμητο καλογερόπαιδο στόν πόλεμο, ἀλλά καί διδάσκαλος μετὰ τήν λήξη του.

Ἀναπτύσει μεγάλο ποιμαντικό ἔργο, συνοψιζόμενο στήν τακτοποίηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐξύψωσιν ἠθικήν καί οικονομικήν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καί τοῦ ποιμνίου του, περιοδεύει τακτικά τίς ἐνορίες, ἱεουργεῖ, κηρύττει πυκνῶν τόν θεῖον λόγον, ἐκδίδει περιοδικά «Χριστιανικό Φῶς», διδάσκει, καταρτίζει, συγκαλεῖ συνέδρια, ἐπιμορφώνει, ἀναπτύσει ἐπιτελεῖον θεολογικό, ὀργανώνει κατηχητικά, ἐνισχύει τήν ἱερατική σχολή, καλλιεργεῖ τό θρησκευτικό συναίσθημα, ἰδρύει ἐσωτερικήν ἱεραποστολήν καί σχολήν βυζαντινῆς μουσικῆς, προεδρεύει ὅλων τῶν φιλοπτῶχων Σωματείων, ἐπισκέπτεται Σχολεῖα, Νοσοκομεῖα, συνεργάζεται ἀρμονικά μέ τήν Γενική Διοίκηση Κρήτης γιά συσσίτια καί πολλές ἄλλες φιλανθρωπικές κοινωφελεῖς ἐνέργειες.

Καλά κατηρτισμένος καί βαθύς γνώστης τῶν κοινωνικῶν καί ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν, ἀνέβη γοργά τάς βαθμίδας τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί κοινωνικῆς ἱεραρχίας, γενόμενος διακεκριμένος Ἱεράρχης. Καί ποτέ δέν λυπήθηκε μή χάσει τήν δόξα καί τίς τιμές, τίς ἀπολαύσεις καί τίς χαρές τῆς ζωῆς, ποτέ δέν φοβήθηκε τούς κατακτητές γερμανούς. Ἀλλά προκειμένου νά διασώσει ψυχές καί νά πετύχει τό σκοπό του, νά βοηθήσει τό ἐμπιστευθέν σέ αὐτόν λογικό ποίμνιό του, ἐτέθη στή πρώτη γραμμῆ, καί μίλησε

στους κατακτητές μετά παρησίας θαυμαστής και ἐνήργησε σάν ἀτρόμητος ποιμένας ἀγαθός.

Ἡ δρᾶση τοῦ Ἐπισκόπου Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη κατά τόν Ἰταλοελληνικό πόλεμο και τήν Γερμανική Κατοχή (1941-1945) περιγράφεται ἠρωϊκή.

Χαρακτηρίσθηκε ὄνομα και ὄντοτης Ἀγαθάγγελος, σεμνός, ἐνάρετος, πατριώτης. Ἡ ἀξιόλογος δρᾶσις του περιγράφεται τόσον κατά τήν εἰρηνικήν ὄσον και κατά τήν πολεμικήν περίοδον.

Ἀπό εἰκοσάχρονος διάκονος ἦτο «μπαρουτοκαπνισμένος» καπετάνιος και ἀγωνιστής. Ἄφοβα ἐνθάρρυνε τούς παθόντας, παρέμεινε στήν Ἐπισκοπή ἀτρόμητος. Ὡς ἀρχηγός τοῦ λαοῦ προστατεύει ἀπό τούς γερμανούς αἰχμαλώτους, τραυματισμένους, βασανισμένους. Ζητεῖ τήν ἀπελευθέρωσή τους, ἀπαιτεῖ τον τερματισμό στα βάσανά τους. Διαμαρτύρεται γιά τίς ὀμαδικές ἐκτελέσεις, ἀψηφά τόν κίνδυνο και μετά παρησίας ὑπερασπίζεται χηρῶν και ὄρφανῶν.

Ἔσωσε εὐθαρσῶς ἀμέτρητους Κρήτες και Ἄγγλους ἀπό τό ἐκτελεστικό ἀπόσπασμα. Ἐπιδιώκει διακαῶς τήν συμφιλίωση τοῦ λαοῦ, τόν ὅποιον ἐδίχαζαν τά κόμματα τῆς ἐποχῆς και ὡς Γενικός Διοικητής Κρήτης και Ὑπουργός ὑπερασπίζεται μέ τέχνη και θάρρος τά ἐθνικά δίκαια μεταξύ γερμανῶν, Ἄγγλων και τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης. Ἀπλά ἔσωσε δυσεξαρίθμητες ψυχές. Σχετικῶς ἀναφέρονται πάμπολλες περιπτώσεις χορηγήσεως ἀμνηστείας ἐξ αἰτίας του σέ καταδικασθέντας εἰς θάνατον και διασῶζονται πράγματι πολλές γραπτές διηγήσεις και ἐπίσημα ἔγγραφα.

Χαρακτηριστικά ἡ «Ἐθνική Φωνή» Χανίων στίς 25-3-1937 ἔγραφε: «Ὁσάκις ἐπὶ παραδειγματι, τό ἔθνος ἐσάλπισεν ἐθνικόν συναγερόν, ἀμέσως ὁ Ἐπίσκοπος Ξηρουχάκης ἐτάχθη εἰς τήν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος, διδάσκων, ἐνθουσιῶν, βοηθῶν, συντρέχων, παροτρύνων, ἐμψυχώνων, ἐνισχύων ἠθικῶς και ὕλικῶς, τιθέμενος πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς πάσης ἐθνικῆς κινήσεως και πατριωτικῆς ἐκδηλώσεως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μετώπῳ».

Κατά τόν βομβαρδισμό τῆς Κρήτης τοῦ ἔτους 1941 (20-5-41) ὁ Ἐπίσκοπος εὐρίσκεται ἐντός τοῦ Ἐπισκοπείου του, ὅπου και τραυματίζεται. Μεταφέρεται στό σπήλαιο τῆς «Παναγίας Ἀρκουδιᾶς», ὅπου και περιθάλπεται.

Πλησίον τῆς Μονῆς τῆς μετανοίας του ὁ Ἐπίσκοπος ἠχμαλώτησε 13 γερμανούς στρατιώτες, τούς ὁποίους και παρέδωσε, ἐνώ ἡ Κρήτη ὑποφέρει πλέον ὑπό τήν κατοχή τῶν ναζιστῶν. Στά Χανιά ἐναγωνίως δραστηριοποιεῖται ὁ στοργικός ἐπίσκοπος σώζοντας ζωές ἀθῶν ἀγωνιστῶν και θυμάτων τῆς θηριωδίας τῶν ἐκδικήσεων. Ἀπό τό ἐρηπωμένο Ἐπισκοπεῖο του ἐπικοινωνεῖ μέ τίς ἀρχές τῶν γερμανῶν, ὥστε νά προλάβει τουφεκισμούς. Ἐνθαρρύνει τοὺς ἀπελπισμένους ἐκ τοῦ ποιμνίου του, ἐνισχύει τό φρόνημα τους, ἀναπτεροῦν τίς ἐλπίδες τους.

Ἐπί κεφαλῆς ἡ Ἐκκλησία καί ὁ Κλήρος στούς ἀγώνες τῆς ἀντίστασης, ἀλλά προσεκτικά καθώς οἱ ἐκτελέσεις ἀμάχων καί ἀθῶων πολλές. Ἡ κτηνώδης βία, οἱ καταστροφές, οἱ λεηλασίες, τά βασανιστήρια καί οἱ φυλακίσεις, οἱ ἐκτελέσεις καθημερινές. Δέκα ἢ καί περισσότεροι κρῆτες ἐκτελοῦνται διά κάθε φονευθέντα γερμανόν. Τρόμος παντοῦ, γενικός πόνος, μαῦρο πένθος, καθολική ἀπόγνωση. Καθημερινά βλέπει καί ἀκούει ὁ Ἐπίσκοπος τά δυσεξαρίθμητα δεινά, τά πολλά ἄδικα, τά σκοτεινά. Στήν γενική ἀπελπισία, τόν ἀπελπισμένο λαό τόν πολυβασανισμένο, ἀπαντά ὁ Ἐπίσκοπος με κηρύγματα, νουθεσίες, συμβουλές, προσευχές, ἀλλά καί ἐμπράκτως, ἀναπτύσσοντας μυστική καί φανερή πλουσία δράση.

Ὁ Ἐπίσκοπος Κυδωνίας διακονεῖ καί ὡς Ὑπουργός Γενικῆς Διοικήσεως Κρήτης (1944-1945). Ἐπιχειρεῖ μέ κάθε μέσο καί παρεμβαίνει ὁ ἐν Βιέννη γερμανομαθῆς Ἐπίσκοπος, ὥστε νά δίδεται ἀμνηστία, ἐπειδή ἡ φρικαλεότητα τῶν ὁμαδικῶν ἐκτελέσεων βύθιζε στό πένθος ἀθῶους ἀδιάλειπτα. Πολλά πέτυχε, πολλά κατάφερε, γλίτωσε πολλούς ἀπό τήν νομιμοφανή, ἀλλά παράλογη τιμωρία. Πολύ διπλωματικά παραινεῖ καί συμβουλεύει, αὐτός πού ἀπό μικρός διάκονος ἀγωνίζετο ἀφειδῶς καί ἀτρομήτως, τόν λαό νά φαίνεται πλέον φιλόνομος, ὥστε νά μήν γίνονται οἱ γενικές σφαγές, οἱ ἀντεκδικήσεις τῶν ἐκτελέσεων, τό κάψιμο τῶν χωριῶν. Κάνει λόγο γιά νομιμοφροσύνη ἐνώ γνωρίζει καλῶς τό παράνομο τῶν νόμων τοῦ στυγνοῦ κατακτητή, τό παράλογο τῶν νόμων τοῦ Φύρερ, τό ἀπαράδεκτο καί ἀπάνθρωπο τῶν νόμων τῶν τυράννων ναζιστῶν καί ρατσιτῶν καί ἀκράιων ἐκδικητῶν.

Ἡ ἐπίσημη προκήρυξη ὑπεγράφη κι ὑπό ἄλλων ἀγωνιστῶν, ἀσφαλῶς γιά τό κοινό καλό, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅμως δέν ἀφήνει γιά τό πατριωτικό φρόνημα τοῦ ἐπισκόπου καί τῶν λοιπῶν «κρυφῶν» ἢ «λεπτῶν» ἀγωνιστῶν. Γραπτές μαρτυρίες βεβαιώνουν τήν τεράστια προσφορά τοῦ ἐπισκόπου στήν διάσωση αἰχμαλώτων, τήν ἀμνηστία μελλοθανάτων, τήν ἀπελευθέρωση κρατουμένων, τήν ἐνίσχυση τῶν ἀγωνιστῶν. Στήν κατατυραννία τῶν κρητῶν ὑπό τῶν γερμανῶν, ἀντιτίθεται σθεναρά μέ τρόπο εἰδικό, δυσθεώρητο, μυστικό.

Ὑπομονετικά ἀναμένει τήν ὥρα τήν κατάλληλη, ἐμψυχώνει προετοιμάζοντάς την. Κατανοεῖ τήν ἀνάγκη, βλέπει τούς βασανιστές, ὑποφέρει, ὑπομένει, ὑπονομεύει τήν ἄδικη ἀρχή. Μερικά γιά τήν ἀσφάλεια ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ἀλλά καί γιά τήν ἐξασφάλιση τῶν μνημείων τῆς ὀρθοδόξου τέχνης καί τοῦ πολιτισμοῦ, τά ἱερά τῆς Ἐκκλησίας κεκτημένα, ἱερές εἰκόνες, ἱερά σκεύη, βιβλία, κ.λ.π. ὄχι μόνον τῆς ἐπαρχίας του, ἀλλά σέ ὅλη τήν Κρήτη.

*Ὁ μακαριστός Ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας
καί μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης Τιμόθεος*

**Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου:
Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος**

Ἐνώπιον τοῦ νωποῦ τάφου ἐξαιρέτων ἀνθρώπων ἀκούονται συνήθως λαμπρά ἐγκώμια καί πολλοί ἔπαινοι. Ὅμως εὐγλωττότερον ἀπό κάθε κήρυγμα ὁμιλοῦν τά ἔργα καί ἡ ζωὴ τῶν ἀπερχομένων.

Ὁ ἀειμνηστος καί μακαριστός Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυρός Ἀγαθάγγελος, μεταξύ τῶν πολλῶν ἔργων του καί τά ὅποια θά διαιωνίζουσαν μνήμη ἀγαθὴν, ἅς ἐπιτραπῆ νά τονίσωμεν ἓνα καί μόνον εἰς τό πενιχρόν ἡμῶν τοῦτον μνημόσυνον. Εἶναι μία πτυχή τῆς πολυσχιδοῦς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δράσεως αὐτοῦ, ἣτις καί δικαιολογεῖ ἀμεσώτερον τόν σεβασμόν καί τήν εὐγνωμοσύνην τῶν πνευματικῶν του τέκνων καί μάλιστα ἡμῶν, οἵτινες εἶχομεν τήν εὐτυχίαν νά λάβωμεν παρά τῆς σεπτῆς αὐτοῦ χειρός τήν χάριν τῆς ἱερωσύνης.

Ἄλλοι ἅς τονίσουν ἄλλας πλευράς τῆς ζωῆς καί τοῦ ἔργου τοῦ ἀειμνηστοῦ γέροντός μας. Ἄς ὁμιλήσουσαν διά τόν εὐσεβῆ κληρικόν, ἅς γράψουσαν διά τόν ἀκούραστον ποιμενάρχη, τόν ἀσύγκριτον πατριώτην καί ἀγωνιστήν. Ἄς ἐγκωμιάσουσαν τόν ἐπιστήμονα καί συγγραφεά. Ἄς ἐπαινέσουσαν τόν ἐλεήμονα προστάτην τῶν πτωχῶν καί ἀδυνάτων.

Τοῦτο μόνον σημειῶ ὡς ἐξαιρετον ἐγκώμιον εἰς τόν μεταστάντα ποιμενάρχη. Ἐπόθησεν, ἐμόχθησεν, ἐπεδίωξε καί ἐπέτυχε νά δημιουργήσῃ καλόν καί μορφωμένο κληρον. Ἀπό τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς εὐτυχοῦς ποιμαντορίας του ἐτόνισε τήν ἀνάγκην ἀναδείξεως μορφωμένου κλήρου. Ἐγνώριζεν ὁ πολίος ἱεράρχης καί ἐκ τῆς ἐνταῦθα καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καί ἐξ ὅσων εἶδε καί ἔζησε εἰς τήν ξένην, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά ἐπιτύχῃ τι ἄξιον λόγου ἢ Ἐκκλησία ἄνευ κλήρου καλῶς εἰς τήν ἀποστολήν αὐτοῦ κατηρτισμένου.

Ἡ Ἐκκλησιαστική Σχολή Κρήτης εὐρισκόμενη εἰς Χανιά καί τό Ἄνωτερον Ἐκκλησ. Φροντιστήριον, ὑπερβοήθησαν εἰς τόν σκοπόν του. Πολλά πνευματικά του τέκνα ἐπροχώρησαν εἰς ἀνωτέρας σπουδάς, ἢ καί ἐμορφώθησαν εἰς ξένα πανεπιστήμια. Ἐβοήθη, παρώτρυνε καί ἀνεζήτει ἀνθρώπους μορφωμένους διά τό ἱερατικόν στάδιον, ὥστε σήμερον ἡ Ἱερά Ἐπισκοπή Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου εὐρίσκεται ἐπηνδρωμένη διά καλῶν καί ἐναρέτων κληρικῶν. Ὀλίγον μάλιστα πρό τοῦ τέλους τῆς ἐπιγείου ζωῆς του ηὐτύχησε νά συγκαταριθμῆ μεταξύ τῶν πνευματικῶν του τέκνων δύο νέους ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Τό ἔργον τοῦτο τό ὅποιον ἐτίμησεν ἐκεῖνον καί ἐξυπηρέτησε οὐ μόνον τήν θεόσωστον Ἐπαρχίαν του, ἀλλά καί γενικώτερον τήν Ἐκκλησίαν Κρή-

Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος

της προσλαμβάνει μεγαλύτεραν ἀξίαν ἢ ἀναλογισθῆ κανεὶς πόσον δύσκολα προσέρχονται σήμερον μορφωμένοι νέοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ πὼς πολλάκις σκοπίμως καὶ ἐπιμελῶς παρουσιάζεται μεγάλη ἀδιαφορία εἴτε καὶ ἀντίδρασις εἰς τὴν ἀπόκτησιν καλῶν καὶ ἐναρέτων μορφωμένων κληρικῶν συνεργατῶν.

Ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡ ἀπόκτησις καὶ ἑνὸς μόνου καλοῦ κληρικοῦ ἀποτελεῖ ἔργον μέγα καὶ θεῖον, διότι ἢ εἶναι τρανὴ ἀλήθεια ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ἀπαραίτητος συνέπεια εἶναι ὅτι ὁ κόσμος δέν δύναται ἄλλως νά σωθῆ καὶ νά προσανατολισθῆ εἰς τὸν αἰώνιον προορισμὸν του παρά μέ κληρον ἐνάρετον καὶ μορφωμένον. Καί εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ὑπῆρξεν εὐτυχῆς ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης.

Ἄς εἶναι ἡ μνήμη του αἰωνία.

Ὁ Ἄρκαδίας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

α) Βιογραφικόν Γημεΐωμα

Ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυρός Ἀγαθάγγελος ἐγεννήθη ἐν Σουρῇ Ἀποκορώνου κατὰ τόν Μάϊον τοῦ ἔτους 1872 ἐκ γονέων Ἠλία καί Ἀναστασίας Ξηρουχάκη. Τά ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη εἰς τήν γενέτειράν του ἐν τῷ Γυμνασίῳ Χανίων καί ἐν τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ Ἁγίας Τριάδος, ἐ τοῦ ὁποίου ἀπεφοίτησεν τό 1900 καί διωρίσθη διδάσκαλος εἰς τό Πρότυπον Δημοτικόν Σχολεῖον τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου. Τό ἔτος 1894 ἐκάρη Μοναχός καί ἐχειροτονήθη Διάκονος ὑπό τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Νικηφόρου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Γουβερνέτου. Ὡς τοιοῦτος δέ ἔλαβε μέρος εἰς τάς ἐπαναστάσεις τοῦ 1896-98. Τό 1901 ἀπεστάλη ὑπό τῆς τότε Κρητικῆς Πολιτείας εἰς τήν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἱεράν Θεολογικήν Σχολήν τοῦ Σταυροῦ, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ὡς ἀριστοῦχος τό 1905. Ἐπανελθών εἰς Κρήτην ἐχειροτονήθη εἰς Πρεσβύτερον ὑπό τοῦ αὐτοῦ Ἐπισκόπου καί διωρίσθη ὡς καθηγητής τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ καί Ἀνωτέρῳ Παρθεναγωγείῳ Ρεθύμνου καί ὑπηρέτησεν ὡς τοιοῦτος μήνας τινάς. Ἐκ Ρεθύμνου μετέβη εἰς Βενετίαν ὡς ἐφημέριος τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου καί ἐφοίτησεν ἐπί πενταετίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Παταβίου καί Βονωνίας, ὑποβαλὼν δέ ἐναίσιμον διατριβήν περί τῶν ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας. Κατά τήν ἐν Βενετίᾳ διαμονήν του ἐξέδωκεν τόν Κρητικόν πόλεμον 1645-1649 καί τό ποίημα τοῦ Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλῆ τοῦ Ρεθυμναίου, ἐδημοσίευσεν δέ διαφόρους διατριβάς, ὅπως: «τὴν ἄγνωστον Κρητικὴν ἐποποιίαν», «τό διοικητικόν σύστημα τῆς Βενετίας ἐν Κρήτῃ», «τάς συνόδους Λατίνου Ἀρχιεπισκόπου ἐν Κρήτῃ (Γερόλαμο Λάντο) 1463-1474», τήν «Βενετοκρατούμενην Ἀνατολήν» κ. ἄ. Τό 1920 διωρίσθη ἐφημέριος τοῦ ἐν Βιέννῃ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τό 1936 ἐξελέγη ὑπό τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου ἐν τῷ ἐν Ἡρακλείῳ ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Τίτου, ποιμάντας θεοφιλῶς τό ἐμπιστευθέν εἰς αὐτόν «ποιμνιον» μέχρι τοῦ θανάτου του καί ἐπιδείξας ἀξιόλογον Ἐκκλησιαστικὴν καί Ἐθνικὴν δρᾶσιν.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΙΤΟΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΤΟΣ Ζ΄

ΜΑΡΤΙΟΣ 1958

ΤΕΥΧΟΣ 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1) 'Επισκόπου 'Αρκαδίας κ. Φιλοθέου: 'Ο Κυδωνίας και 'Αποκορώνου 'Αγαθάγγελος (α) βιογραφικόν σημείωμα, β) τὰ κατὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν κηδεῖαν τοῦ 'Επισκόπου Κυδωνίας καὶ 'Αποκορώνου κυροῦ 'Αγαθαγγέλου, γ) ὁ ἐπικήδειος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου, δ) ὁ ἐπικήδειος λόγος τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν ἔλλογ. κ. Ν. Τωμαδάκη, ε) συλλυπητήρια τηλεγραφήματα ς) ψηφίσματα. 2) 'Ιωάννου Παγιαιωτίδη καθηγητοῦ τῆς 'Ιερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης: Τὰ ἐπακόλουθα τῶν πράξεών μας.—3) Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου: 'Εγκύκλιος ἐπὶ τῇ Κυριακῇ τῆς 'Ορθοδοξίας.—4) 'Εκκλησιαστικά Χρονικά.

Ο ΚΥΔΩΝΙΑΣ & ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐνώπιον τοῦ ναποῦ τάφου ἐξαιρέτων ἀνθρώπων ἀκούονται συνήθως λαμπρά ἐγκώμια καὶ πολλοὶ ἔπαινοι. Ὅμως εὐγλωττότερον ἀπὸ κάθε κήρυγμα ὀμιλοῦν τὰ ἔργα καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀπερχομένων.

Ὁ ἀείμνητος καὶ μακαριστὸς Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κυρὸς Ἀγαθάγγελος, μετὰ τῶν πολλῶν ἔργων του καὶ τὰ ὁποῖα θά διαβιῶνιζον μνήμην ἀγαθὴν, ἄς ἐπιτραπῇ νὰ τονίσωμεν ἓνα καὶ μόνον

εἰς τὸ πενιχρὸν ἡμῶν τοῦτο μνημόσυνον. Εἶναι μίᾳ πυχῇ τῆς πολυσχιδοῦς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δράσεως αὐτοῦ, ἥτις καὶ δικαιολογεῖ ἀμεσώτερον τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν πνευματικῶν του τέκνων καὶ μάλιστα ἡμῶν, οἵτινες εἴχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ λάβωμεν παρὰ τῆς σεπτῆς αὐτοῦ χειρὸς τὴν χάριν τῆς ἱερωσύνης.

Ἄλλοι ἄς τονίσουν ἄλλας πλευρὰς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀεί-

**β) Τά κατά τόν θάνατον καί τίν κιδείαν
τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
κυροῦ Ἀγαθαγγέλου**

Τήν 12,30' μεταμεσημβρινήν ὥραν τῆς 24^{ης} τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου μηνός Δευτέρας τῆς πρώτης ἐβδομάδος τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος. Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ πολιοῦ ἱεράρχου προεκάλεσε βαθυτάτην συγκίνησιν ἰδιαίτερος ἐν Χανίοις.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος ἐγνωστοποίησε τό θλίβερόν γεγονός εἰς τήν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα τόν Οἰκουμηνικόν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν διά τοῦ ἐξῆς τηλεγραφήματος:

«Λύπη βαθυτάτη ἀγγέλω εὐσεβάστως Ὑμετέρα Θειοτάτη Παναγιότητι, ὅτι Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος σήμερον ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ». Δι' ἐτέρων τηλεγραφημάτων του ἐγνωστοποίησε τόν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου εἰς τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους Κρήτης καί εἰς τόν Ἐξοχ. ἐπί τῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων Ὑπουργόν.

Ὁ νεκρός περιβληθεὶς ἐπανωκαλύμμαχον, ἐπιτραχήλιον καί ὠμοφόριον, ἔχων δέ ἀνά χεῖρας ἱερόν εὐαγγέλιον, ἀπετέθη ἐντός φερέτρου πολυτελοῦς καί ἐκομίσθη ἐκ τοῦ Ἐπισκοπείου ἐν παρατάξει αἰρόμενος ὑπό ἱερέων φερόντων ἐπιτραχήλιον καί φαιλόνιον προηγουμένων δέ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καί τῶν ἱερῶν ἐξαπτερύγων, τοῦ χοροῦ τῶν ψαλτῶν καί ἀκολουθούντων τῶν συγγενῶν τοῦ μεταστάντος, ἐκπροσώπων τῶν ἀρχῶν καί ἄλλων πολλῶν πιστῶν, εἰς τόν καθεδρικόν Ναόν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐνθα ἐψάλη τό εἰθισμένον Τρισάγιον.

Ἀπό τό ἑσπέρας τῆς Τρίτης ἀφίκοντο εἰς Χανιά ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος καί οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Ἱερᾶς καί Σητείας κ. Φιλόθεος, Πέτρας κ. Δημήτριος καί Λάμπης καί Σφακίων κ. Ἰσίδωρος. Εἰς τήν Σούδαν προϋπήντησαν αὐτούς οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι Ἀρκαδίας κ. Τιμόθεος καί Κισάμου καί Σελίνου κ. Εἰρηναῖος μετά τοῦ Βουλευτοῦ Χανίων Πολυχρ. Πολυχρονίδου. Ἐκεῖθεν κατηρθύνθησαν εἰς τόν Ἱερόν Ναόν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου καί ἐτέλεσαν ἐν βαθυτάτη συγκινήσει Τρισάγιον ἐπί τῆς σοροῦ τοῦ μεταστάντος.

Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη περί ὥραν 10^{ην} τῆς Τετάρτης (26 Φεβρουαρίου), χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου φέροντος ἀρχιερατικόν μανδύαν, ἐπιτραχήλιον καί ὠμοφόριον

συμπαρασταουμένου υπό τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Κρήτης φερόντων ἐπιτραχήλιον καί ὠμοφόριον. Ἐκατέρωθεν τοῦ νεμοῦ ἴσαντο τιμητικῶς τέσσαρες Ἀρχιμανδρίται φέροντες σταυρόν καί ἐπανωκαλύμανχον.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἱερᾶς καί Σητείας κ. Φιλόθεος παρίστατο ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Εἰς τόν Ναόν παρήσαν ὁ Νομάρχης Χανίων κ.κ. Ἐμμ. Μπακλατζῆς, ὁ Μέγαρχος Κρήτης Ὑποστῆγογος κ. Βερνάρδος, ἀνώτεροι στρατιωτικοί τῆς Μεραρχίας Κρήτης, ὁ ναυτικός Διοικητής Κρήτης Πλοίαρχος κ. Μπουζάνης, ὁ Ὑποδιοικητής Α. Δ. Χ. Κρήτης Ἀντισυνταγματάρχης κ. Μιλτιάδης Ἀδαμόπουλος, τό Δικαστικόν Σῶμα, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου κ. Τζωρτζακάκης μετά τῶν μελῶν αὐτοῦ, ὁ Ρωμαιοκαθολικός ἱερεὺς, ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ν. Τωμαδάκης, οἱ προϊστάμενοι τῶν Δημοσίων ὑπηρεσιῶν, οἱ Διευθυνταί τῶν Τραπεζῶν, οἱ Πρόεδροι τῶν συλλόγων καί σωματείων, καί ἄλλοι.

Ὁ Ναός καί ὁ περίβολος αὐτοῦ ἦσαν ἀσφυκτικῶς πλήρεις. Ἐξωθι τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ εἶχον παραταχθῆ πρὸς ἀπόδοσιν τιμῶν ἢ μουσική τῆς Φρουρᾶς Χανίων, ἢ Φιλαρμονική τοῦ Δήμου καί Λόχος στρατοῦ. Ἐν συνεχείᾳ καί κατά μήκος τῶν ὁδῶν Χάληδων, Χατζῆ - Μιχάλη, Γιάνναρη, Πλατεία Δημοτικῆς Ἀγορᾶς, ὁδοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου μέχρι τῆς Πλατείας Μπόλαρη εἶχον παραταχθῆ ἑκατέρωθεν οἱ πρόσκοποι, αἱ ὁδηγοί, οἱ μαθηταί τῶν σχολείων τῆς Μέσης καί Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως, οἱ Ὀρφανόπαιδες καί χιλιάδες λαοῦ.

Ἐν τέλει τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας, ἥτις ἐψάλη ἐν μέσῳ βαθείας καί συγκινητικῆς σιωπῆς, ἐξεφώνησαν ἐπικηδεῖους λόγους, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κρήτης κ. Εὐγένιος, ὁ καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἐλλογ. κ. Ν. Τωμαδάκης, ὁ τ. Γυμνασιάρχης κ. Στυλιανός Μυλωνάκης καί ὁ Δικηγόρος κ. Στυλιανός Κοτσολάκης. Ἐπηκολούθησεν ὁ τελευταῖος ἀσπασμός ἀπὸ μέρους τῶν Ἁγίων Ἀρχιερέων καί τῶν παρισταμένων κληρικῶν, μεθ' ὃ ἐγένετο ἡ ἐκφορά τοῦ νεκροῦ.

Τῆς πομπῆς προηγίτο ἡ Φιλαρμονική τοῦ Δήμου Χανίων, ἠκολούθουν δέ ἡ μουσική τῆς Φρουρᾶς Χανίων, τιμητικόν στρατιωτικόν ἀπόσπασμα, ὁ Τίμιος Σταυρός καί τὰ ἱερά ἑξαπτέρυγα, οἱ χοροὶ τῶν ψαλτῶν ψάλλοντες τόν ἐξόδιον ὕμνον, οἱ ἱερεῖς μέ κληρικὴν μόνον ἐνδυμασίαν ἀνά τέσσαρες, 4 Ἀρχιμανδρίται φέροντες τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον, τὴν Μίτραν, τὰ ἐγκόλπια καί τὰ παράσημα τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου, ὁ ἐκκλησιαρχεὺς Νικηφόρος Συτζανάκης φέρων τό ἐπισκοπικόν χαζράνιον, εἶτα ἀνά δύο οἱ ἱερεῖς φέροντες ἐπιτραχήλιον καί φαιλόνιον, 4 Διάκονοι κρατοῦντες θυμιατήρια καί δικηροτρίκηρα καί οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς ἔχοντες ἐπικεφαλῆς τόν Σε-

βασμιώτατον Μητροπολίτην Κρήτης. Ακολουθως ἐφέρετο τό σεπτόν σκῆνος βασταζόμενον ὑπό ἕξ ἱερέων καί ἤποντο οἱ συγγενεῖς τοῦ μεταστάντος, οἱ ἐπίσημοι καί πλήθη εὐσεβοῦς λαοῦ. Ἡ πομπή διά τῶν προαναφερθεισῶν ὁδῶν ὑπό τούς πενθίμους ἤχους τῶν κωδῶνων τῶν Ἐκκλησιῶν καί τῆς μουσικῆς ἔφθασεν εἰς τήν Πλατεία Μπόλαρη ἔνθα ἡ σορός ἐναπετέθη ἐπί νεκροφόρου αὐτοκινήτου, ἐφ' οὗ ἐπέβη ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Εἰσοδίων Αἰδεσιμῶτ. Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Βουρλάκης φέρων ἐπιτραχήλιον καί φαλόδιον. Ἦποντο τά αὐτοκίνητα ἐφ' ὧν ἐπέβαινον οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, πολλοί ἱερεῖς, οἱ συγγενεῖς τοῦ μεταστάντος, οἱ ἐπίσημοι κ. ἄ. πιστοί.

Ἡ σορός ἐκομίσθη εἰς τήν ἱεράν Μονήν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἔνθα λειτουργεῖ ἡ Ἐκκλησιαστική Σχολή Κρήτης. Πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς Μονῆς ὑπεδέχθησαν τόν σεπτόν νεκρόν ὁ Ἡγούμενος τῆς ἱεραῆς Μονῆς καί οἱ ἀδελφοί αὐτῆς, ὁ Διευθυντής, οἱ καθηγηταί καί οἱ μαθηταί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κρήτης καί πλῆθος εὐσεβοῦς λαοῦ ἐκ τῶν χωρίων τοῦ Ἄκρωτηρίου.

Ἐν τῷ ἱερῷ Μοναστηριακῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐψάλη Τρισάγιον ὑπό τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κισάμου καί Σελίνου κ. Εἰρηναίου ἀδελφοῦ τῆς ἱεραῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος. Μεθ' ὃ ἡ σορός διεκομίσθη πεζῇ εἰς τήν ἱεράν Μονήν τοῦ Γουβερνέτου, ἧς ἐτύγχανεν ἀδελφός ὁ μεταστάς, συνοδευομένη ὑπό τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου καί Κισάμου καί Σελίνου κ. Εἰρηναίου, πολλῶν ἱερέων, τῶν συγγενῶν τοῦ μεταστάντος, τῶν καθηγητῶν καί μαθητῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καί τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Κρήτης καί πολλῶν ἄλλων πιστῶν. Ἐν τῷ ἱερῷ Μοναστηριακῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου ἐψάλη Τρισάγιον ὑπό τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου, ἀδελφοῦ τῆς ἱεραῆς Μονῆς Γουβερνέτου. Μεθ' ὃ ψαλλομένου τοῦ «μετά τῶν Ἁγίων ἀνάπαυσον Χριστέ τήν ψυχήν ... » ὁ σεπτός νεκρός ἐκομίσθη αἰρόμενος ὑπό τῶν ἱερέων τῆς Μονῆς ἐν τῷ, ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Μονῆς, τάφῳ καί μετά τήν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπιταφίων εὐχῶν παρεδόθη εἰς τήν μητέρα γῆν ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος, τῶν παρισταμένων κληρικῶν καί λαϊκῶν ἀναφωνούντων ἐν βαθυτάτῃ συγκινήσει, τό, «αἰωνία ἡ μνήμη», τῆς μουσικῆς τῆς φρουραῆς παιανίζουσης πένθιμα ἐμβατήρια καί τοῦ τιμητικοῦ ἀποσπάσματος ρίπτοντος τάς κεκανονισμένας βολάς.

Εἰς τόν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυρόν Ἀγαθάγγελον ἀπεδόθησαν τιμαί Στρατηγοῦ ἐν ἐνεργείᾳ.

Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ

γ) Ὁ ἐπικίδειος λόγος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου

Αείμνηστε Ἀδελφέ.

Συντετριμμένοι τῇ καρδίᾳ οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί καί συλλειτουργοί σου, ὁ Ἱερός Κλῆρος καί ὁ ἐυσεβής λαός τῆς Θεόθεν λαχούσης σοι ἐπαρχίας Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, τὴν ὁποῖαν ὑπὲρ τὴν εἰκοσαετίαν θεοφιλῶς ἐποίμανας, συνωθούμεθα περὶ τό σεπτόν σκῆνος σου διὰ νά ἀναπέμψωμεν τὰς πρὸς τόν Ὑψιστον δεήσεις ὑπὲρ ἀνπαύσεως τῆς ψυχῆς σου καί νά σέ προπέμψωμεν εἰς τὴν τελευταίαν σου κατοικίαν.

Πιστεύομεν ἀκραδάντος, ὅτι ἐγεννήθημεν διὰ νά ἀποθάνωμεν καί ἀποθνήσκομεν διὰ νά ζήσωμεν τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, τὴν ζωὴν τὴν ὁποῖαν φωτίζει ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ καί ἐν τῇ ὁποῖᾳ ὁ Θεός ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν καί θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε πόνος (Ἀποκ, 21, 4, 23) καί διὰ τοῦτο δέν θλιβόμεθα ὡσπερ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.

Ἐν τῇ μακαρίᾳ ταύτῃ ζωῇ ἀπολαμβάνωσι τὸν μισθὸν τῶν καμάτων αὐτῶν οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες.

Τέκνα τῆς Ἐκκλησίας ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἡ παροῦσα στιγμή ἤκιστα τυγχάνει κατάλληλος εἰς λεπτομερῆ ἔκθεσιν τῶν περπαγμένων τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου εἰς ἐξέτασιν καί ἀνάκρισιν τῶν γεγονότων καί πραγμάτων εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτῶν θέσιν καί ἀποκατάστασιν. Τό ἔργον τοῦτο ἀπόκειται εἰς τὴν ὑπερθεν προσώπων ἰσταμένην ἀδέκαστον ἱστορίαν.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἡμεῖς κρίνοντες γενικῶς ἐν προκειμένῳ διαπιστοῦμεν εἶναι ὅτι ὁ Θεοφ. ἀδελφός καί συλλειτουργός κυρός Ἀγαθάγγελος, παρά τὰς τυχόν, καί συμφύτους ἄλλωστε παντὶ ἀνθρώπῳ, ἀτελείας, δέν ἦτο ἐξ ἐκεῖνων τῶν ποιμένων, οἱ ὁποῖοι τό γάλα τῶν προβάτων κατεσθίουσι καί τό ἔριον περιβάλλονται, οἱ ὁποῖοι ποιμένουσιν ἑαυτούς καί οὐ τὰ πρόβατα, ὡς πάλαι ὠδεῖνιζον οἱ Προφῆται, ἄλλ' ὅτι ὑπῆρξε ποιμὴν ἄξιος τῶν ἐμπιστευθεισῶν αὐτῷ ψυχῶν μέ βαθεῖαν πίστην εἰς τὸν Θεόν καί μέ συναίσθησιν τοῦ ὄγκου καί τῶν μεγάλων εὐθυνῶν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος μέ πολλήν δέ τὴν κατὰ κόσμον σοφίαν, μέ χρηστότητα καί ἀγαθωσύνην καί μέ ἄδολον τό ἐκκλησιαστικόν καί τό πατριωτικόν φρόνημα.

Ἀντιπαρέρχομαι ἐν σιγῇ τὴν ἐγκύκλιον μὀρφωσιν τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου ἐν τῷ περιπύστῳ Ἱεροδιδασκαλείῳ τῆς Ἁγίας Τριάδος καί τὴν Θεολογικὴν τοιαύτην ἐν τῇ γεραρᾷ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

θυματήρια και δικηγοτήρια και οι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς ἔχοντες ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κρήτης. Ἀκολουθῶς ἐφέρετο τὸ σεπτὸν σκήνος βασταζόμενον ὑπὸ ἑξ ἱερέων και ἦγοντο οἱ συγγενεῖς τοῦ μεταστάτου, οἱ ἐπίσημοι και πλήθη εὐσεβοῦς λαοῦ. Ἡ πομπὴ διὰ τῶν προαναφερθεῶν ὁδῶν ὑπὸ τοὺς πενθίμους ἤχους τῶν κωδῶνων τῶν Ἐκκλησιῶν και τῆς μουσικῆς ἐφθασεν εἰς τὴν Πλατεῖα Μπόλαρη ἐνθα ἡ σορὸς ἐναπέθη ἐπὶ νεκροφόρου αὐτοκινήτου, ἐφ' οὗ ἐπέβη ὁ ἱερατικὸς προϊστάμενος τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Εἰσοδίων Αἰδεσιμῶν. Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Βουβλάκης φέρων ἐπιτραχήλιον και φαλόνιον. Ἡ πομπὴ τὰ αὐτοκίνητα ἐφ' ὧν ἐπέβαινον οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, πολλοὶ ἱερεῖς, οἱ συγγενεῖς τοῦ μεταστάτου, οἱ ἐπίσημοι κ. ἄ. πιστοί.

Ἡ σορὸς ἐκομίσθη εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐνθα λειτουργεῖ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Κρήτης. Πρὸ τῆς εἰσοδῶν τῆς ἱερᾶς Μονῆς ὑπεδέχθησαν τὸν σεπτὸν νεκρὸν ὁ Ἠγούμενος τῆς ἱερᾶς Μονῆς και οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ὁ Διευθυντής, οἱ καθηγηταὶ και οἱ μαθηταὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κρήτης και πλήθος εὐσεβοῦς λαοῦ ἐκ τῶν χωρίων τοῦ Ἀκρατηρίου.

Ἐν τῷ ἱερῷ Μοναστηριακῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐψάλη Τρισάγιον ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Κισάμου και Σελίνου κ. Εἰρηναίου ἀδελφοῦ τῆς ἱερᾶς

Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος. Μεθ' ὃ ἡ σορὸς διεκομίσθη περὶ εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Γουβερνέτου, ἧς ἐτίγγανεν ἀδελφὸς ὁ μεταστάς, συνοδουμένη ὑπὸ τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου και Κισάμου και Σελίνου κ. Εἰρηναίου, πολλῶν ἱερέων, τῶν συγγενῶν τοῦ μεταστάτου, τῶν καθηγητῶν και μαθητῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς και τοῦ Ἀνωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου Κρήτης και πολλῶν ἄλλων πιστῶν. Ἐν τῷ ἱερῷ Μοναστηριακῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου ἐψάλη Τρισάγιον ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας κ. Τιμοθέου, ἀδελφοῦ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Γουβερνέτου. Μεθ' ὃ ψαλλομένου τοῦ «μετὰ τῶν Ἁγίων ἀνάπαυσον Χριστὲ τὴν ψυχὴν...» ὁ σεπτὸς νεκρὸς ἐκομίσθη αἰρούμενος ὑπὸ τῶν ἱερέων τῆς Μονῆς ἐν τῷ, ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Μονῆς, τάφῳ και μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπιταφίων ἐχρῶν παρεδόθη εἰς τὴν μητέρα γῆν ὁ ἀείμνητος Ἐπίσκοπος Κυδωνίας και Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος, τῶν παρισταμένων κληρικῶν και λαϊκῶν ἀναφωνούντων ἐν βαθιτῆρῃ συγκινήσει, τό, «αἰωνία ἡ μνήμη», τῆς μουσικῆς τῆς φρουρᾶς και αἰνεῖσός της πένθιμα ἐμβατήρια και τοῦ τιμητικοῦ ἀποπτάσματος οἰκτοντος τὰς κεκανονισμένας βολὰς. Εἰς τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Κυδωνίας και Ἀποκορώνου κυρὸν Ἀγαθάγγελον ἀπεδόθησαν τιμαὶ Στρατηγοῦ ἐν ἐνεργείᾳ.

Ὁ ἐπικήδειος λόγος

τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐγενίου

Ἀείμνηστε Ἀδελφέ.

Συντετριμμένοι τῇ καρδίᾳ οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ και συλλειτουργοὶ σου, ὁ Ἱερός Κλήρος και ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς Θεοῦθεν λαχούσης σοὶ ἐπαρχίας Κυδωνίας και Ἀποκορώνου, τὴν ὁποῖαν ὑπὲρ τὴν εἰκοσαετίαν θεοφιλῶς ἐποίησας, συνωθούμεθα περὶ τὸ σεπτὸν σκήνος σου διὰ νὰ ἀναπέμψωμεν τὰς πρὸς τὸν Ὑψίστον δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς σου

και νὰ σὲ προπέμψωμεν εἰς τὴν τελευταίαν σου κατοικίαν.

Πιστεύομεν ἀκαράδαντως, ὅτι ἐγεννήθημεν διὰ νὰ ἀποθάνωμεν και ἀποθνήσκωμεν διὰ νὰ ζήσωμεν τὴν ἀληθινὴν ζωὴν, τὴν ζωὴν τὴν ὁποῖαν φωτίζει ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ και ἐν τῇ ὁποῖᾳ ὁ Θεὸς ἐξαιλεῖ πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν και θάνατος οὐκ ἔσται ἐπι οὐτε πένθος, οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος. (Ἀποκ.

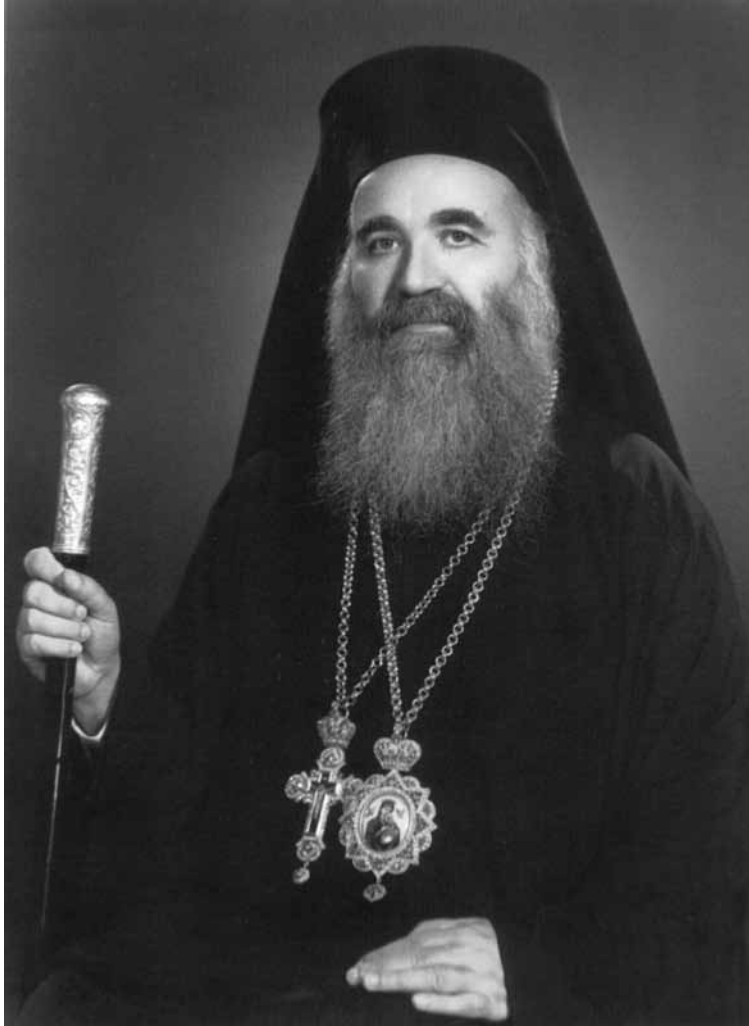
Ἱεροσολύμων, ἐξ ἧς ἐξῆλθεν ἀριστοῦχος, τούς ἀγῶνας του ὡς νεαροῦ Διακόνου κατὰ τὰς πολυθρυλήτους ἐπαναστάσεις τῆς ἠρωϊκῆς Μεγαλονήσου μας τοῦ 1896 – 1898 εἰς τὰς ὁποίας οὗτος ἔλαβεν ἐνεργόν μέρος ὡς πολεμιστῆς καί ὡς ὄπλαρχηγός. Τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν του δρᾶσιν ὡς Ἀρχιμανδρίτου καὶ Ἐφημερίου τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος διὰ τὴν ὁποίαν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐτιμήθη διὰ τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτήρος καὶ τὴν φιλοπονίαν του ὡς Ἐφημερίου τοῦ ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικοῦ Ὁρθοδόξου Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ Λέκτορος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Αὐστριακῆς πρωτεύουσας εἰς τὰ νεοελληνικά. Ἀναφέρω ἀπλῶς ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ μελετῶν τό περιώνυμον ποίημα τοῦ Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλῆ τοῦ Ρεθυμνίου, διὰ τό ὁποῖον ἐγράφησαν εὐφημοὶ κρίσεις εἰς πολλὰ εὐρωπαϊκὰ περιοδικά, τὴν «Κρητικὴν ἐποποιΐαν», τό «Διοικητικόν σύστημα τῆς Βενετίας ἐν Κρήτῃ», τὴν «Ἐπανάστασιν ἐν Κρήτῃ (1363 – 1366)», τὰς Συνόδους τοῦ Λατίνου Ἀρχιεπισκόπου ἐν Κρήτῃ (Γερολάμφ Λάντο) 1463 – 1474 καὶ τὴν Ἐνετοκρατουμένην Ἀνατολήν διὰ νά καταλήξω εἰς τό ἔτος 1936 ὅτε ὁ τότε Ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐχειροτονήθη ἐν τῷ ἐν Ἡρακλείῳ ναῷ τοῦ πρώτου Ἱεράρχου Κρήτης Ἀποστόλου Τίτου, Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου.

Ἀπὸ τότε πλήρης ἐνθέου ζήλου πρὸς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν προκοπὴν τοῦ Θεόθεν αὐτῷ λαχόντος ποιμνίου εἰργάσθη ἀόκνως διὰ τόν καρτισμόν αὐτοῦ ἐν τῇ πατρίᾳ πίστει καὶ ἀρετῇ, περιοδεύων, ἱερουργῶν, εὐαγγελιζόμενος τὰ κράτιστα παραινῶν, συμβουλευῶν, ἐπιτάσσων.

Μεριμνῶν διὰ τὴν ἀπόκτησιν κληρικῶν πνευματικῶς κατηρτισμένων καὶ ἠθικῶς δοκίμων, ἐν τοῖς ὁποίοις συγκαταλέγονται καὶ οἱ δύο νεώτεροι καὶ ἄξιοι Ἱεράρχαι τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας «τὰ πνευματικά του παιδιά» λέγων τόν Ἀρκαδίας Τιμόθεον καὶ τόν Κισάμου καὶ Σελίνου Εἰρηναῖον, ὁργανῶν Ἐσωτερικὴν Ἱεραποστολήν, Κατηχητικὰ Σχολεῖα, Νυκτερινὰς Σχολὰς, ἀγαθοεργὸν ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσιν. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Κρήτης ἐνθα μορφώνονται οἱ μέλλοντες λευῖται τῆς Ἐκκλησίας, γίνεται ἀντικείμενον τῆς ἰδιαιτέρας μερίμνης καὶ στοργῆς του.

Ὑπέροχος ὑπῆρξεν ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἐθνικὴ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήτου Ἱεράρχου κατὰ τὴν γερμανοϊταλικὴν κατοχήν. Τί πρῶτον καὶ τί ὕστερον νά ἀναφέρω;

Ἀπτόητος, ἡρεμος, γενναῖος «ὁ Γέρων Δεσπότης», μέ σαφῆ ἐπίγνωσιν τῆς ὑψηλῆς του ἀποστολῆς ὕψωνε πάντοτε σθεναρὰν τὴν φωνὴν του κατὰ τῆς βίας καὶ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν Ναζί ὑπεραμυνόμενος μετὰ σθένους καὶ

*Ὁ μακαριστός Ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας Εὐγένιος,
ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης καί Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης*

χωρίς ἐπιφυλάξεις, χωρίς ἀμφιταλαντεύσεις, χωρίς φόβους, τῶν ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀνθρώπων. Παλλόμενος ἀπό συγκίνησιν καί πατρικὴν στοργὴν καί ἀγάπην συνέτρεχε καί μέ ἐμφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του τούς διωκομένους, τούς φυλακισμένους καί κινδυνεύοντας τὴν ζωὴν αὐτῶν καλοῦς πατριώτας. Καί τότε ἐλέγχων μέ παρρησίαν, πότε ἱκετεῦν μέ ἀξιοπρέπειαν ἐπετύγχανε νά σώζη μελοθανάτους, ν' ἀποφυλακίζη κρατουμένους, νά διευθετῆ μέ δεξιοτεχνίαν τά πάντα. Ὁ ἀείμνηστος Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυρός Ἀγαθάγγελος κατὰ τὴν γερμανοϊταλικὴν κατοχὴν ἀνεδείχθη ἄξιος τῶν ἐπιταγῶν τῶν καιρῶν καί τῆς δυσχεροῦς ἐν γένει καταστάσεως τῆς πατρίδος μας.

Ἀλλὰ τό σῶμα τοῦ πολιοῦ Ἱεράρχου ἐκάμφθη. Τό ἐλύγισαν τά ἔτη καί ὁ κάματος τῆς ζωῆς. Τό ἐλύγισαν οἱ πόνοι καί οἱ μόχθοι του ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας, ὑπέρ τοῦ ἠγαπημένου του Κλήρου καί Λαοῦ. Ὁ Πρύτανις τῆς ἐν Κρήτῃ Ἱεραρχίας Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυρός Ἀγαθάγγελος ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν παρελθοῦσαν Καθαρὰν Δευτέραν ἀφοῦ ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων καί ἔδωκε τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ εὐλογία ἐκ τῶν κυκλοῦντας τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην του. Μετέστη διὰ τοῦ θανάτου εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν ἵνα λάβῃ τὸν στέφανον τῶν ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας καμάτων του.

Ἀείμνηστε καί σεβάσμιε ἀδελφέ. Οἱ ἐν Κρήτῃ ἰσάδελφοί σου μέ βαθεῖαν θλίψιν προπέμπομεν σήμερον τὸν νεκρὸν σου καί προσευχόμεθα ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς σου ἐν σκηναῖς Ἀγίων. Ὁ Κληρὸς καί ὁ Λαὸς τῆς θεοσώστου σου Ἐπαρχίας διατρανοῦσι διὰ τῆς ἀθρόας συρροῆς των πρὸς προσκύνησιν τοῦ σεπτοῦ σκηνους σου, τό σέβας καί τὴν εὐλάβειαν αὐτῶ πρὸς τὸν σεβαστὸν Ποιμενάρχην των.

Ἀναπαύου ἐν εἰρήνῃ σεβάσμιε ἀδελφέ.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη.

δηλῆς του ἀποστολῆς ὕψανε πάντοτε σθεναρὰν εἰν φωνὴν του κατὰ τῆς βίας καὶ τῆς ἀυθαιρεσίας τῶν Ναζι ὑπεραμυνομένοις μετὰ σθένους καὶ χωρὶς ἐπιφυλάξεως, χωρὶς ἀμφιταλαντεύσεως, χωρὶς φόβου, τῶν ἀπαραγράφτων δικαιωμάτων του Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Παλλόμενος ἀπὸ συγκίνησιν καὶ πατρικὴν στοργὴν καὶ ἀγάπην συνέτροχε καὶ μὲ ἐμφανῆ κίνδυνον τῆς ζωῆς του τοὺς διωκομένους, τοὺς φυλακισμένους καὶ κινδυνεύοντας τὴν ζωὴν αὐτῶν καλοῦς πατριώτας. Καὶ τότε ἐλέγχον μὲ παρορησίαν, τότε ἱκετεύον μὲ ἀξιοσθένειαν ἐπετύγχανε νὰ σώζη μελοθανάτους, ν' ἀποφυλακίσῃ κρατούμενους, νὰ διευθετῆ μὲ δεξιότησιαν τὰ πάντα. Ὁ ἀειμνηστος Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κυρὸς Ἀγαθάγγελος κατὰ τὴν γερμανοϊταλικὴν κατοχὴν ἀνεδείχθη ἄξιος τῶν ἐπιταγῶν τῶν καιρῶν καὶ τῆς δυσχεροῦς ἐν γένει καταστάσεως τῆς πατριδος μας.

Ἀλλὰ τὸ σῶμα τοῦ πολιοῦ Ἱεράρχου ἐκίμωθη. Τὸ ἐλύγισαν τὰ ἔτη καὶ ὁ κάματος τῆς ζωῆς. Τὸ ἐλύγισαν οἱ πόνοι καὶ οἱ μόχοι του ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας,

ὑπὲρ τοῦ ἡγαπημένου του Κλήρου καὶ Λαοῦ. Ὁ Πρύτανις τῆς ἐν Κρήτῃ Ἱεραρχίας Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κυρὸς Ἀγαθάγγελος ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὴν παρελθούσαν Καθαρὰν Δευτέραν ἀφοῦ ἐκοιμώνησε τῶν ἀρχόντων μυστηρίων καὶ ἔδωκε τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ εὐλογίαν εἰς τοὺς κυκλοῦντας τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην του. Μετέστη διὰ τοῦ θανάτου εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν ἵνα λάβῃ τὸν στέφανον τῶν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καμάτων του.

Ἀείμνηστε καὶ σεβάσιμε ἀδελφέ. Οἱ ἐν Κρήτῃ ἰσάδελφοί σου μὲ βαθεῖαν θλίψιν προπέμπομεν σήμερον τὸν νεκρὸν σου καὶ προσεγγόμεθα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς σου ἐν σκηναῖς Ἁγίων. Ὁ Κληρὸς καὶ ὁ Λαὸς τῆς θεοσώστου σου Ἐπαρχίας διατρανοῦσι διὰ τῆς ἀθρόας συρροῆς τῶν πρὸς προσκύνησιν τοῦ σεπτοῦ σκήνου σου, τὸ σεβασ καὶ τὴν εὐλάβειαν αὐτῶν πρὸς τὸν σεβαστὸν Ποιμενάρχην των.

Ἀναπαύου ἐν εἰρήνῃ σεβίσιμε ἀδελφέ.

Αἰώνια σου ἡ μνήμη.

Ὁ ἐπικήδειος λόγος

τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Τωμαδάκη

«Ὁ κύκλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἐκλείσει πρὸς διήμερον διὰ τὸν προκείμενον νεκρὸν καὶ ἐνώπιόν του ἤνοιξαν, Σεβασμιώτατε δέσποτα, ἄγιοι ἀρχιερεῖς καὶ λοιπὸν φιλόχριστον ἀκροατήριον, δύο νέοι κύκλοι: ὁ τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς ἀφθάρτου ἐπιζομένης καὶ τῆς προσδοκωμένης ἀναστάσεως ὁ εἰς. Καὶ ὁ ἕτερος τῆς ἀδαγὰτος ἱστορίας.

Ὁ Ἀγαθάγγελος Ἐρηρονάκης προσῆλθε μετὰς ἡμερῶν, ἔργων ἀγαθῶν, ἀγώνων πνευματικῶν, κατ' ἀνθρώπων πλημμελημάτων καὶ ἀρετῶν, ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου, τοῦ ἐλεήμονος Κριτοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θ' ἀποδώσωμεν λόγον πάντες ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως. Αἱ δὲ εὐχαὶ ἡμῶν τῶν περιλειπομένων καὶ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τὰ ἱερὰ ἀναγνώσματα, δυσωποῦν τὸν

Κύριον, ὅπως φανῆ ἐπιεικῆς πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πλάσμα. Διότι ἐνώπιον ταῦ Κυρίου δὲν λοχῶνται ἡ μόρφωσις, ὁ πλοῦτος, ἡ παιδεία, ἡ δρᾶσις, ἡ ἐμπειρία τοῦ γήρατος, ἡ μεγολοπραγματοσύνη, ἡ ἱκανότης τῆς γραφίδος, ὁ λόγος, ἡ φήμη. Ἀγαθὰ ἔργα καὶ ἐπίσκεψις τῆς ζωῆς διὰ τῆς αγωνιστικῆς ἀρετῆς εἶναι ἡ πρὸς τὴν τήρησιν τῆς δοθῆς πίστεως, δικαιοσύνης τοῦ Χριστιανοῦ, οὐρανῆποτε βαθμίδα ἱερατικὴν ἢ πολιτικὴν ἔχει οὗτος.

Μολονότι δὲ δὲν θέλομεν νὰ υποκαταστήσωμεν τὴν θεῖαν δικαιοσύνην, κατ' ἀνθρώπων κρίνοντες καὶ παραβλέποντες τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας τῶν ὁποίων πάντες εἴμεθα μέτοχοι, καθὼς καὶ τὰς ἐπιρροὰς τῶν περιστάσεων, δὲν δυνάμεθα παρὰ νὰ ἐξάρωμεν τὴν σεμνότητα, τὸ ἦθος, τὴν ἀρετὴν, τὴν εὐσέβειαν, τὴν

δ) Ὁ ἐπικίδειος λόγος
τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
ἐλλογ. κ. Νικολάου Τωμαδάκη

«Ὁ κύκλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἔκλεισε πρό διημέρου διά τόν προκείμενον νεκρόν καί ἐνώπιόν του ἤνοιξαν, Σεβασμιώτατε δέσποτα, ἅγιοι ἀρχιερεῖς καί λοιπόν φιλόχριστον ἀκροατήριον, δύο νέοι κύκλοι: ὁ τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς ἀφθάρτου ἐλπίζομένης καί τῆς προσδοκωμένης ἀναστάσεως ὁ εἷς. Καί ὁ ἕτερος τῆς ἀθανάτου ἱστορίας.

Ὁ Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης προσῆλθε μεστός ἡμερῶν, ἔργων ἀγαθῶν, ἀγώνων πνευματικῶν, κατ' ἄνθρωπον πλημμελημάτων καί ἀρετῶν, ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου, τοῦ ἐλεήμονος Κριτοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου θ' ἀποδώσωμεν λόγον πάντες ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως. Αἱ δέ εὐχαί ἡμῶν τῶν περιλειπομένων καί τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας τά ἱερά ἀναγνώσματα, δυσωποῦν τόν Κύριον, ὅπως φανῆ ἐπιεικῆς πρὸς τό ἀνθρώπινον πλάσμα. Διότι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου δέν ἰσχύουν ἡ μόρφωσις, ὁ πλοῦτος, ἡ παιδεία, ἡ δρᾶσις, ἡ ἐμπειρία τοῦ γήρατος, ἡ μεγαλοπραγματοσύνη, ἡ ἰκανότης τῆς γραφίδος, ὁ λόγος, ἡ φήμη. Ἀγαθὰ ἔργα καί ἐπίσκεψις τῆς ζωῆς διά τῆς ἀγωνιστικῆς ἀρετῆς εἶναι ἢ πρὸς τήν τήρησιν τῆς ὀρθῆς πίστεως, δικαίωσις τοῦ Χριστιανοῦ, οἰανδήποτε βαθμίδα ἱερατικῆν ἢ πολιτικῆν ἔχει οὗτος.

Μολονότι δέ δέν θέλομεν νά ὑποκαταστήσωμεν τήν θείαν δικαιοσύνην, κατ' ἄνθρωπον κρίνοντες καί παραβλέποντες τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας τῶν ὁποίων πάντες εἴμεθα μέτοχοι, καθὼς καί τὰς ἐπιρροάς τῶν περιστάσεων, δέν δυνάμεθα παρά νά ἐξάρωμεν τήν σεμνότητα, τό ἦθος, τήν ἀρετήν, τήν εὐσέβειαν, τήν πίστιν, τό φιλόπτωχον, τό ἀμνησικάκον, τό φιλοδίκαιον, τό πρᾶον, τό ἡμερον, τό γλυκύ, τό πατρικόν, τό φιλάλληλον τοῦ προκειμένου νεκροῦ.

Ὁ Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης, τηρῶν τὰς παραδόσεις τῆς Ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, ἐπίστευσεν ὡς Χριστιανός καί ὡς Ἕλλην, ἔζησε βίον σεμνόν καί ἐνάρετον καί ὡς ἄνθρωπος προσεπάθησε δι' ὅλης του τῆς ζωῆς νά διέλθῃ εὐεργετῶν καί ὑπηρετῶν τούς ἄλλους. Μαρτύριον τῶν λόγων μου ἔστω ἡ πολυσχιδῆς δρᾶσις αὐτοῦ ὡς Ἐπισκόπου τῆς ἀρχαίας ταύτης ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς, ἡ διοργάνωσις τῆς βοήθειας καί περιθάλψεως τῶν πτωχῶν καί ἀσθενῶν καί ἡ ἀφοσίωσις εἰς τό καθῆκον. Ἀκόμη καί τό πλῆθος τῶν νέων ἀνθρώπων τούς ὁποίους ἐβοήθησεν ὕλικῶς καί ἠθικῶς, μεταξύ τῶν ὁποίων βλέπω ἀρχιερεῖς καί ἄλλους πολυαριθμούς τοῦ ἱερατικοῦ τάγματος, κυκλοῦντας τό ψυχρόν πλέον τοῦτο σκῆνωμα, ὅπερ μετά

θέρμης παρέστη συναρωγόν ὡς χθές ἀκόμη πρὸς πᾶσαν δικαίαν ὑπόθεσιν. Ὑγιαίνων τὴν πίστην, ἀσκανδάλιστος ὁ ἴδιος καὶ μακράν παντός σκανδάλου, εὐθύς καὶ τίμιος, δίκαιος καὶ φίλος τῶν πτωχῶν καὶ τῶν καταδιωκομένων προσέρχεται νῦν ὁ Ἐπίσκοπός μας γονυκλινῆς πρὸ τοῦ μεγάλου Κριτοῦ, ἔχων καὶ ἡμᾶς πάντας δεομένους ὑπὲρ τῆς σωτηρίας καὶ δικαιοσεώς του, παρακαλῶν ἀκόμη τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ τέκνων, τὰ ὅποια ἀφῆκεν ἀποίμαντα. Αὐτός εἶναι ὁ εἷς κύκλος εἰς τὸν ὅποιον εἰσηλθεν ὁ προκειμένος νεκρός, ὁ τῆς δικαιοσεως.

Ὁ ἄλλος κύκλος εἶναι τῆς ἀθανασίας. Διότι δέν ὑπῆρξεν ἀπλοῦς μοναχός, ἱερωμένος τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ποιμάνσεως τῶν ψυχῶν ὁ Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος. Ὑπῆρξεν ἱστορικὸν πρόσωπον στενωτάτα συνδεθὲν πρὸς τὴν ἡρωοτόκον καὶ ἔνδοξον Κρήτην, τοὺς ἀγῶνας της, τὰ παθήματά της, τὰς δυστυχεῖς καὶ εὐτυχεῖς ἡμέρας. Ὑπῆρξεν ἀκόμη λόγιος καὶ ἐπιστήμων ἐξυπηρετήσας διὰ τῆς γραφίδος καὶ τῆς ἐρεύνης τὸ Ἔθνος καὶ πλουτίσας τὰς γνώσεις ἡμῶν ὡς πρὸς τὴν Μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν. Καὶ ἡ προσωπικότης του συναπαρτίζεται ἀπὸ τὴν δρᾶσιν καὶ ἀπὸ τὴν συγγραφὴν καὶ λάμπει μέσα εἰς τὸ Πάνθεον τῶν ἱερῶν μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὅσαι ἐξυπηρέτησαν τὰ γράμματα τὰ ἱερά καὶ τὰ θύραθεν. Ἡ δὲ ὑπηρεσία τοῦ Ἐπισκόπου Ἀγαθαγγέλου πρὸς τὰ γράμματα ἀνεγνωρίσθη πανηγυρικῶς πρὸ ἔτους, ὅτε ἡ ἐορτάζουσα τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐξηκοστοῦ τόμου τοῦ περιοδικοῦ αὐτῆς «Ἀθηνᾶ» γεραρὰ Ἐπιστημονικὴ Ἐταιρία Ἀθηνῶν, προτεινόντων τεσσάρων Κρητῶν τοῦ Δ.Σ. αὐτῆς, κατέλεξε τὸν Ἀγαθάγγελον Ξηρουχάκην μεταξύ τῶν ἐπιτίμων της μελῶν τιμῆ γενομένη μόνον εἰς αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς Κρήτης. Ἐάν λοιπὸν δέν δυνάμεθα νὰ προεξοφλήσωμεν τὴν θείαν δικαιοσύνην ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον ἐν τούτοις πιστεύομεν δίκαιον, ὅμως δυνάμεθα νὰ ὀμιλήσωμεν μετὰ τινος κύρους περὶ τοῦ ἔργου τοῦ ἀποθανόντος τοῦ σχετικοῦ μέ τὰ γράμματα. Τοσοῦτω μᾶλλον καθόσον Ἐκεῖνος ὑπῆρξε θεολόγος καὶ φιλόλογος, διδάκτωρ μάλιστα τῆς Φιλοσοφίας συγγράψας περὶ τοῦ φιλοσόφου Ἡρακλείτου, ἐπὶ πλέον ὁ ἱστορικός καὶ ἱστοριοδίφης καὶ περὶ τὴν Ἐνετοκρατίαν καὶ τὴν Τουρκοκρατίαν ἀσχοληθεὶς οὐ τυχαῖος λόγιος. Διαμείνας δὲ ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν Ἐνετίαν ὡς ἐφημέριος, γνωρίζων τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη τῶν παλαιῶν ἡμῶν δυναστῶν, ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐρευνᾷ καὶ δημοσιεύῃ ἐπὶ τῶν σχετικῶν θεμάτων.

Γενόμενος μαθητῆς δύο τοῦλάχιστον μεγάλων διδασκάλων, τοῦ Χρυσοστόμου τοῦ Παπαδόπουλου, διευθυντοῦ τότε τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ σταυροῦ ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ κατόπιν καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, καὶ Ἀρχιεπισκόπου, καὶ τοῦ ἐν Βενετία ἐρευνῶντος μεγάλου ἱστοριοδίφου Κωνστ]νου Σάθα, ἀκροασθεὶς δὲ καὶ πολλῶν ἄλλων διασήμων ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι καὶ μέχρι τέλους ἐτίμων αὐτὸν διὰ τῆς φιλίας των, ἐτράπη

πρός τήν ἔρευναν τῆς Μεσαιωνικῆς μας ἱστορίας, διά νά διαφωτίση κατά τό δυνατόν τήν σκοτεινήν περίοδον τῶν αἰώνων ΙΔ' ις καί ΙΒ' ἰδία. Τοῦτο δέ δέν ἔπραξεν ἀπλῶς διά νά ἐπιδειχθῆ ὡς λόγιος.

Ζῶν τόν ἀγῶνα τῆς Κρήτης ἀπό τήν ἐποχὴν πού 15 ἐτῶν μόλις παιδί, Ἄγγελος Ξηρουχάκης καλούμενος τότε, ἠγεῖτο τῶν συνομιλήκων του τοῦ Τοπανᾶ διά νά πατήσουν τήν τουρκικήν συνοικίαν τῆς Σπλάντζας καί σπάσουν τά κεφάλια τῶν ὀμηλικῶν των Μουσουλμάνων, ἢ ἀπό τήν ἐποχὴν τοῦ 1897 πού διάκος τοῦ ἀθανάτου Γουβερνέτου μέ τό ὄπλον εἰς τό χέρι ὑπερησπίζετο τήν Πατρίδα καί ἀντήλλασε τό ράσο μέ τήν Ἑλληνικήν φουστανέλλα (σώζεται τοιαύτη φωτογραφία τοῦ ἀτρομήτου διακόνου Ἀγαθαγγέλου), ἕως τήν ὥραν ἐκείνην τῆς κρίσεως τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος, ἐπέχοντος διά τόν κόσμον τήν θέσιν πού τώρα ἔχει τό Κυπριακόν, ὁ σήμερον νεκρός Ἐπίσκοπος ὑπῆρξε θερμός πάντοτε πατριώτης, φίλος καί μαχητής τῆς ἐλευθερίας, μισῶν τήν δουλείαν ἀναδρομικῶς ὅσον καί τόν διάβολον. Ἡ ἀγάπη πρὸς τήν ἐλευθερίαν καί τήν Κρήτην ὑπῆρξεν ἐκείνη ἥτις τόν ἔτρεψε πρὸς τήν μελέτην τῆς ἱστορίας καί διεκτραγώδησιν τῶν παθημάτων τοῦ ἡρωϊκοῦ καί μεγαλομάρτυρος Κρητικοῦ λαοῦ.

Ἵποδεῖξει τοῦ Κωνσταντίνου Σάθα ἀνέλαβε καί ἔφερεν εἰς τό φῶς ἐν Τεργέστη τήν ἔκδοσιν δύο σπουδαιοτάτων καί χαρακτηριστικῶν κειμένων: τῶν ἱστορικῶν ποιημάτων τοῦ Κεφαλλῆνος Ἀνθίμου Διακρούση, περιγράφαντος ἐμμέτρως τήν ἄλωσιν τῶν Χανίων τό 1645 ὑπό τῶν Τούρκων καί τοῦ Ρεθυμνίου Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλή, περιγράφαντος ὀλόκληρον τόν εἰκοσιποενταετῆ πόλεμον 1625-1649 καί ἄλωσιν τοῦ Χάνδακος (Ηρακλείου). Τά δύο ταῦτα μεγίστης σημασίας φιλολογικά καί ἱστορικά μνημεῖα ἐγνώσθησαν χάρις εἰς τήν ἀκαταπόνητον ἐργασίαν τοῦ Ξηρουχάκη, θυσιάζοντος τὰς νύχτας του, τήν νεότητά του, εἰς τήν πνευματικὴν ἐργασίαν.

Πολλάκις μοῦ διηγεῖτο, ἐξημέρωνε χωρὶς νά τό καταλάβῃ καί τό φῶς τῆς αὐγῆς ἔπιπτεν ἐπὶ τῶν χειρογράφων του. Διά τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Κρητικοῦ Πολέμου» ἐγένετο διεθνῶς γνωστός ὁ νεαρός Ἀρχιμανδρίτης. Ἐνεδυναμώθη δέ εἰς τό νά προχωρήσῃ εἰς τήν μελέτην καί ἱστορικῶν καθαρῶς θεμάτων. Ἀντιληφθεὶς τήν τεραστίαν σημασίαν τήν ὅποιαν εἶχε διά τήν ἐσωτερικὴν ἡμῶν ἱστορίαν ἡ Στατιστικὴ τοῦ Καστροφύλακα, ἔκθεσις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Κρήτης καί τῆς Ἑπτανήσου περὶ τὰ 1580, περιλαμβάνουσα πληροφορίας περὶ τῆς ὀχυρώσεως, τῆς οἰκονομίας, τοῦ πληθυσμοῦ καί τῶν οἰκογενειῶν τῆς Νήσου, ἠτοίμασεν τό σημαντικόν βιβλίον «Ἡ Βενετοκρατούμενη Ἀνατολή», ὅπου ἔδωκε τὰ ἐξαγόμενα τῶν ἐρευνῶν του ἑλληγιστί. Παραλλήλως ἐπλούτισε τὰς γνώσεις μας διά τήν ἐπανάστασιν τοῦ Ἁγίου Τίτου (1363) καί τὰς Συνόδους τῆς Κρητικῆς Ἱεραρχίας τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Ἐνετοκρατίας καί ἐδημοσίευσεν πολλάς ἄλλας

ἐργασίας εἰς διάφορα ἐπιστημονικά περιοδικά, ὡς ὁ «Ἐκκλησι. Φάρος» τῆς Ἀλεξάνδρειας καί ἡ «Θεολογία» τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ 1936, ἐκλεγείς ὑπὸ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου Ἐπίσκοπος Κυδωνίας, συστάσει δύο κορυφῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας (τῶν αἰοιδίμων ἀρχιερέων Χρυσοστόμου Ἀθηνῶν καί Χρυσάνθου Τραπεζούντος, ἀμφοτέρων δοκίμων ἱστορικῶν συγγραφέων καί ἀκαδημαϊκῶν), ἀφιερῶθη εἰς τὴν διοίκησιν τῆς λαχούσης αὐτῷ ἐπαρχίας, ἀνεκόπη δέ κάπως ἡ συγγραφικὴ αὐτοῦ δραῖσις. Ἄλλ' οὐδέποτε γράφων καί μελετῶν, τοῦτο βλέπει τις διεξερχόμενος π.χ. τὴν «Ἐπετηρίδα τῶν Κρητικῶν Σπουδῶν» ἢ τὸ ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐκδοθέν ἐνταῦθα περιοδικόν «Ἀναγέννησις», ὅπου ἐδημοσίευσεν ἐκτενῶς πραγματείας περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου καί τοῦ κλεινοῦ ἐπισκόπου Κυθήρων Μαξίμου Μαργουνίου τοῦ Κρητός.

Τοῦ τελευταίου τούτου συγγράμματος, τὸ ὁποῖον ἐμελέτησε τὴν βιβλιογραφίαν ἀλλὰ καί αὐτούσια τὰ κείμενα τοῦ μεγάλου ἐκείνου τέκνου τῆς Κρήτης, ἐσκόπευε νὰ κάμῃ τὴν εἰς τόμον ἔκδοσιν διαρκοῦντος τοῦ χειμῶνος, ἐάν δὲν τὸν κατελάμβανεν ἡ νόσος καί ὁ θάνατος, ἐμοῦ προλογίζοντος. Πέποιθα ὅμως ὅτι οἱ συγγενεῖς του δὲν θ' ἀργήσουν νὰ ἐκπληρώσουν τὴν τοιαύτην του ἐπιθυμίαν. Διότι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεικνύει καί τὴν θεολογικὴν μόρφωσιν καί τὴν ἱστορικοφιλολογικὴν κατάρτισιν τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου, ἀναφέρεται δέ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐνδοξότερας μορφάς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμμάτων, τὸν Κρητὰ Μάξιμον Μαργουνιον.

Χρειαζέται ἴσως ἐδῶ νὰ ἀνακοινώσω εἰς τοὺς μὴ γνωρίζοντας, ὅτι εἰς τὸ Ἡράκλειον οἱ ἐκδότης τοῦ λαμπροῦ ἱστορικοφιλολογικοῦ περιοδικοῦ τῆς Κρήτης «Κρητικά Χρονικά» ἀφιέρωσαν τὸν τυπούμενον τόμον τοῦ 1957 εἰς τὸν ἐρευνητὴν τῆς Κρητικῆς Ἱστορίας Ἀγαθάγγελον Ξηρουχάκη. Τοῦτο ἔπραξαν τῇ εἰσηγήσει μου, τιμῶντες τὸ ἀκάματον γῆρας, τὴν σοφίαν καί τὸν πατριωτισμὸν τοῦ λογιῶν ἀνδρός. Ἡ δὲ πρᾶξις αὕτη τιμᾶ οὐ μόνον τὸν κηδεύμενον ἀλλὰ καί τοὺς ἐκδότης καί συντάκτας καί συνεργάτας τοῦ περιοδικοῦ, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ καλύψουν δι' ἐκλεκτῆς συνεργασίας τὸν ἀφιερωτικὸν τόμον.

Ἐσκοπεύαμεν νὰ συγκεντρωθῶμεν ἐδῶ τὸν Σεπτέμβριον καί νὰ συνεορτάσωμεν μετὰ τῆς πόλεως καί τῆς ἐνδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κυδωνίας τὸ ἰωβιλαῖον τοῦ εὐτυχοῦς τούτου γέροντος ποιμενάρχου. Εὐτυχοῦς διότι ἔζησεν ὑπηρετῶν καί προάγων εἰς ἔργα ἀγαθὰ, ἐνισχύων τὰ γράμματα, ἐνθαρρύνων ἡμᾶς τὰ πνευματικά του τέκνα, ζῶν πνευματικῶς ἐν κυριολεξίᾳ. Ἄλλ' ὁ θάνατος μᾶς ἐπρόλαβεν ὥστε ὁ τόμος νὰ εἶναι πλέον τῶρα ἐπιμνημόσυνος τῆς ἀρετῆς καί τῆς παιδείας καί τῆς περὶ τὰ πάτρια Γράμματα ἐνασχολήσεως τοῦ ἐξαιρετοῦ ἀνδρός.

Ἰδοὺ Θεοφιλέστατε, ἐξεπλήρωσα τὴν ὑπόσχεσιν τὴν ὁποίαν σοὶ ἔδωκα

ἐπανελημμένως ζῶν, ὅτι δέν θά σέ ἀφήσω ἀμνημόνευτον. Ἄλλοι εἶπον καί θά εἶπουν, ἔγραψαν καί θά γράψουν τά κατά σέ ἐκτενέστερον. Ἄλλοι εἶναι ἱκανώτεροι νά ἐκτιμήσουν τάς ὑπηρεσίας τάς ὁποίας προσέφερες εἰς τόν τόπον αὐτόν, κατά τήν κατοχήν καί τήν ἀπελευθέρωσιν. Νά ἐξιστορίσουν πῶς ἀντιμετώπισες τά θηρία, τούς κατακτητάς, πῶς συνέπασχες μετά τῶν κλαιόντων καί ἠγωνίζεσο μετά τῶν μαχομένων. Τέλος πῶς ἐφάνης ἡμερώτατος κατά τάς πικράς ἡμέρας τοῦ διχασμοῦ, δεικνύων πᾶσαν κατανόησιν καί πᾶσαν συμπάθειαν πρὸς τούς ὀθενδήποτε πάσχοντας.

Νουνεχῆς, ὀλιγόλογος, ἐπιφυλακτικός ὅπου ἔπρεπε, κατά βάθος καλοκάγαθος, ἐδοκιμάσθης ἐν μέσφ ἡμῶν, διότι ἡ διοίκησις τῶν ψυχῶν δέν εἶναι πάντοτε εὐκόλος. Ἄλλ' ἰδοῦ οἱ παρόντες καί οἱ περιβάλλοντες τόν ἱερόν τοῦτον χῶρον, μέ πολλήν στοργήν, μέ ἀγάπην, μέ πόνον σέ ἀποχαιρετοῦμεν. Δέν μᾶς ἐξεμεταλλεύθης ποτέ, δέν μᾶς ἐσκανδάλισες ποτέ, δέν ὑπῆρξες οὐδεμίαν ἡμέραν κατώτερος τῶν ἀξιωμάτων μέ τά ὁποῖα σέ ἐτίμησεν ἡ Ἐκκλησία καί τό Ἔθνος. Μέγα κῦρος παρά τοῖς γνωρίζουσιν ἔσχες, μεγάλην φήμην. Ὑπῆρξες ὁ μόνος ἱεράρχης ὁ ὁποῖος ἔγινες καί Ὑπουργός ἀκόμη. Ἀπ' ὅλα αὐτά, τήν σοφίαν σου, τήν χάριν, τήν ὠραιότητα τῆς καταβληθείσης νῦν ἀλλ' ἀγγελικῆς ἄλλοτε μορφῆς σου, ἀπό τήν δρᾶσιν σου, τήν ἐξουσίαν σου, τήν δικαιοσύνην σου, τά βιβλία σου, τά μεγαλεῖα σου, τό βαθύ γῆρας σου, ἓνα πρᾶγμα σοῦ ζηλεύομεν περισσότερο: τήν π α λ λ η κ α ρ ι ἄ σου. Διότι ὑπῆρξες καπετάνιος πάντοτε, ἡρωϊκῆ καί ἅγιε ρασοφόρε, εἰς τάς ὥρας τῆς περισυλλογῆς καί τοῦ κινδύνου, πολεμιστής καί ὡς λόγιος καί ὡς στρατιώτης, πάντοτε ἄ ν τ ρ α ς.

Αὐτή ἡ ἡρωϊκῆ γῆ, αὐτή ἡ ἱστορική Νῆσος, αὐτή ἡ ἔνδοξος πόλις δέν θά σέ λησμονήσουν ποτέ, Ἀγαθάγγελε Ξηρουχάκη ζώσης ἱστορίας σελῖς ἀθάνατος, τῆς ὁποίας τό φυσικόν τέλος ἦλθεν εἰς πέρας σήμερον.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη.

ε) Συλλυπητήρια τηλεγραφήματα

«Φανάριον 25-2-1958

Σεβ. Μητροπολίτην Κρήτης ΕΥΓΕΝΙΟΝ

Ἡράκλειον – Κρήτης

Λύπη βαθεία πληροφορηθέντες πρὸς Κύριον ἐκδημίαν γε-
ραροῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας Ἀποκορώνου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου
ἐκφράζομεν βαθυτάτην συμπάθειαν ὑμετέρα Ἱερότητι καί ποι-
μνίῳ ἀειμνήστου ἀδελφοῦ στόπ Κύριος ἀναπαῦσαι μακαρίαν
αὐτοῦ ψυχὴν σκηναῖς δικαίων στόπ Προτρεπόμεθα ἀναθέσσητε
ἐνὶ Ἐπισκόπῳ ὑμῶν ἀντιπροσωπεύση ἡμᾶς κατὰ τὴν κηδεῖαν.

Πατριάρχης ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ»

• • •

«Ἐξ Ἀθηνῶν 25-2-1957

Σεβ. Μητροπολίτην Κρήτης ΕΥΓΕΝΙΟΝ

Ἡράκλειον – Κρήτης

Δεχθῆτε ἐγκάρδια συλλυπητήρια ἐπὶ εἰς Κύριον ἀποδημία
σεβαστοῦ κυροῦ Ἀγαθαγγέλου καί προσφιλοῦς ποιμενάρχου.
Κύριος ἀναπαῦσαι αὐτόν.

Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ»

• • •

«Ἐξ Ἀνακτόρων 25-2-58

Σεβ. Μητροπολίτην Κρήτης ΕΥΓΕΝΙΟΝ

Ἡράκλειον – Κρήτης

Συμμετέχοντες πένθος Ἐκκλησίας Κρήτης ἐκφράζομεν Αὐτῇ
θερμότητα συλλυπητήρια.

ΠΑΥΛΟΣ Βασιλεύς»

• • •

«25-2-1958

Ἀριθ. Πρωτ. 26082

Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κρήτης

Κύριον ΕΥΓΕΝΙΟΝ

Ἡράκλειον – Κρήτης

Ἐπὶ ἀγγέλματι ἐκδημήσεως πρὸς Κύριον Θεοφιλεστάτου
Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου

ἐκφράζομεν πρὸς ὑμᾶς βαθεῖαν θλίψιν μας καὶ θερμὰ συλληπη-
τήριά μας ἅτινα παρακαλοῦμεν ἐκφράσητε ἐκ μέρους μας πρὸς
οἰκείους κοιμηθέντος ἐν Κυρίῳ Ἱεράρχου.

Ἵπουργός
Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων
ΑΧ. ΓΕΡΟΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ»

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου κυροῦ Ἀγα-
θαγγέλου ἐξεδώθησαν ψηφίσματα:

Ἰπὸ τοῦ Δήμου Χανίων, τοῦ Τοπικοῦ Συμβουλίου Ο.Δ.Μ.Π. Νομοῦ Χα-
νίων, τοῦ Σωματείου Ἐθνικοφρόνων Ἀγωνιστῶν Ἀντιστάσεως 1941-1945,
τῆς Γενικῆς Φιλαλκίμου Ἐπιτροπῆς Νομοῦ Χανίων, τῆς Ἐποπτικῆς Ἐπι-
τροπῆς τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης, τοῦ Ἐργατοῦπαλληλικοῦ Κέντρου
Χανίων, τῆς Ἐταιρείας Κρητικῶν Μελετῶν κ. ἄ.

**Τό κύριον συγγραφικόν ἔργον
τοῦ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
κυροῦ Ἀγαθαγγέλου**

Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθαγγελος Ξηρουχάκης ὑπῆρξε πολυ-
γραφότατος. Διακεκριμένη συγγραφική ποιότητα χαρακτηρίζει συνολικά τά
πολυάριθμα κείμενά του. Συνοπτικά μόνο, ἀναφέρουμε κυρίως τά κάτωθι:

α) Ὁ Κρητικός πόλεμος (1645-1669) ἢ Συλλογή Ἑλληνικῶν ποιημάτων
Ἀνθίμου Διακρούση, Μαρίνου Τζάνε, συλλεγέντων καί ἐκδιδομένων ὑπό
τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη. ἐφημερίου τῆς ἐν Βενετία
Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν Τεργέστη 1908.

β) Ἄγνωστος Κρητικὴ Ἐποποιΐα, «Κρητικός Ἀστήρ» Γ', 1909, ἀρ. 62-64,
σσ. 482-3, 491-2, 500-502.

γ) Divide Heracliti γένεσιν οὐσία Parmenidis, habebis ideas Platonis
(Herbard). Saggio, Macerata, Premiato stabilimento tipografico avv. Filippo
Giorgetti, 1911.

δ) Ἡ ἐξ Ἀλεξανδρείας καί Κωνσταντινουπόλεως εἰς Βενετίαν μετακομιδὴ
τῶν ἱερῶν λειψάνων Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, Ἀθνασίου τοῦ Μεγάλου
καί Σάββα τοῦ ἡγιασμένου. Πεντηκονταετηρίς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ
Σταυροῦ, 1913, σσ. 397-407.

ε) Τά ἐν Βενετία ἀρχεῖα τῆς Βενετοκρατουμένης Κρήτης (1207-1699)
Περιοδικόν-Δελτίον Κ.Φ.Σ.» ἐν Χανίοις, Α', 1928-1929, σσ. 165-171.

στ) Ἡ ἐν Κρήτῃ Ἐπανάστασις τοῦ 1363-1366 καί τό διοικητικόν σύστημα
τῆς Βενετίας ἀπέναντι τῶν κοινωνικῶν τάξεων καί τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ
τήν μακράν περίοδον τῆς ἐν τῇ Νήσῳ κυριαρχίας αὐτῆς (1211-1699), Ἀλε-
ξάνδρεια, Πατριαρχικόν Τυπογραφεῖον 1932.

ζ) Αἱ Σύνοδοι τοῦ Γερόλαμο Λάντο (1467 1474-1486). Ἐν Ἀθήναις 1933.

η) Περί τῆς ἀρπαγῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί μεταφορᾶς τῶν
ἱερῶν λειψάνων τῶν ἁγίων Σάββα καί Ἀθνασίου τοῦ μεγάλου πατριάρχου
Ἀλεξανδρείας, «Ἐκκλησιαστικός Φάρος» ΛΑ', 1932, σσ. 443-450.

θ) Ἀνακήρυξις ἁγίων ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, «Ἐκκλησιαστικός Φάρος»
ΛΒ', 1933, σσ. 79-86.

ι) Περί τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου καί τῶν ἱερῶν
ἐλληνικῶν κειμηλίων τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετία, «Ἐκκλη-
σιαστικός Φάρος» ΛΒ', 1933, σσ. 424-428.

ια) Τά σύστημα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καί τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ. Ποίημα Ἐπιφανίου μοναχοῦ καί πρεσβυτέρου, «Θεολογία» ΙΑ',
1933, σσ. 343- 352.

ιβ) Περί διορισμοῦ καί παραμονῆς ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἐπισκόπων ἐν Κρήτῃ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας, «Κρητικά Μελέται» Α', 1933, σσ.287 - 296.

ιγ) Ἱστορικά σημειώματα καί στατιστικά πληροφορία περὶ Κρήτης κατὰ τὸν Καστροφύλακα, «Κρητικά» Α', 1933, σσ. 114 - 26.

ιδ) Ἡ Βενετοκρατουμένη Ἀνατολή, Κρήτῃ καί Ἐπτάνησος, Ἀθήνησι 1934.

ιε) Ἐκκλησία Κρήτης ἐπὶ Βενετοκρατίας, «Ἐκκλησιαστικός Φάρος» ΛΓ', 1934, σσ. 409-20.

ιστ) Περί τῆς θέσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κλήρου ἐν Κρήτῃ ἐπὶ Βενετοκρατίας, «Ἐκκλησιαστικός Φάρος» ΛΕ' 1936, σσ. 232 - 9, 364 - 8, 512 - 8, καί ΛΣΤ' 1937, σσ. 31 - 6.

ιζ) Ἱστορικά Σημειώματα. «Ἐπετηρίς Ἑνώσεως Καλλιτεχνῶν Λογοτεχνῶν Χανίων» Α', 1937, σσ. 1 - 12.

ιη) Τὸ ἐμπόριον τῆς Βενετίας μετὰ τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐμπορικῶν καταλόγων τοῦ Βαρθ. Πάξη, ΕΕΚΣ Α' 1938, σσ. 17 - 61 καί Γ', 1940, σσ. 241 - 96.

ιθ) Ἡ Βενετία ὑποκαθιστῶσα τὸ Βυζάντιον, «Ἐκκλησιαστικός Φάρος» ΛΖ', 1938, σσ. 92 - 7, 349 - 54.

κ) Βησσαρίων ὁ Τραπεζούντιος ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας καί καρδινάλιος κατόπιν ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, «Χριστιανικὸν Φῶς» Δ', ἔτος Α' ἀρ. 1 - 27, καί 29 - 43 (1939-1940).

κα) Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Φιλοθέου, βίος καί πολιτεία καί ἐγκώμιον τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰσιδώρου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, «Ἀναγέννησις» ἀρ. 91 - 92, 94 - 8, 100 - 101, 104, 106, 109, 115, 117, 125, 127, 167 - 176.

κβ) Βησσαρίων ὁ Ἕλληνας ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας καί ἔπειτα καρδινάλιος ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ, «Ἀναγέννησις» τ. 102 - 133, 1952 - 1954.

κγ) Μάξιμος Μαργούνιος ἐπίσκοπος Κυθήρων (1549 - 1602), 16^{ος} αἰών., «Ἀναγέννησις» 1956- 1957.

Ἐπίσης ὁ Κυδωνίας Ἀγαθάγγελος συνέταξε δεκάδας ἄρθρων καί ἐξεφώνησε πλειάδα λόγων εἰς πολλὰς περιστάσεις καί ἐπὶ ποικιλία θεμάτων. Πλήρῃ ἢ μεγάλο κατάλογο τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ αἰοδίου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου Ξηρουχάκη μᾶς παρέδωσε ὁ Νικόλαος Τωμαδάκης ὑπὸ τὸν τίτλον: «† ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ (1872-1958) ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ».

Στὴ σχετικὴ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο Κυδωνίας Ἀγαθάγγελο βιβλιογραφία, ὅπου συναντᾶμε στοιχεῖα διὰ τὸ βαρῦτιμο συγγραφικὸ τοῦ ἔργου, διακρίνονται οἱ μελέτες τῶν: Νικ. Τωμαδάκη, † Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης (1872 - 1958), «Δελτίον Ἱστορικῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας» ΙΒ', (1957 - 58), σσ.

317 - 318. Γεωργ. Παπαντωνάκη, Ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης, «Κρητικοί Μελέται» Α', 1933, σσ. 298 – 300, —Στεφ. Μυλωνάκη, Ὁ ἐπίσκοπος Κυδωνιάς καί Ἀποκορώνου (Κρήτης) Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης 1872-1948. Ἐκκλησία Κρήτης, Γερμανική Κατοχή, 1941- 1945. Χανιά 1948.

Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος, εὐλογῶν ἀγγλικά ἄρματα μάχης

Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος, μετὰ τοῦ Ταγματάρχου Διονυσίου καί τοῦ γερμανοῦ Μπέρναρντ, μεσολαβῶν κατά τὴν ἀνταλλαγὴ ὁμήρων

Ἔγγραφα, γράμματα, ἐπιστολές

«ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΙΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ ΕΝ ΑΓΙΑΙ ΤΡΙΑΔΙ
Ἀριθ. 1

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΝ

Ὁ κ. Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης ἐκ Γουβερνέτου, ἐτῶν 28, πατρός γεωργοῦ, ἐγγραφείς ἐν τοῖς μαθηταῖς τοῦ ἱεροδιδασκαλείου ἀπό τοῦ ἔτους 1895-1896, καί ἔκτοτε πλήρη τήν σειρὰν τῶν διδασκομένων μαθημάτων μέχρι τέλους διακούσας, τήν δέ ἀπολυτήριον δοκιμασίαν ὑποστάς κατά τό ἔτος χίλια ἑνεακόσια (1900), κρίνεται ἄξιος ἀπολύσεως μετά τοῦ γενικοῦ βαθμοῦ «πάνυ καλῶς» καί ἀναγνωρίζεται, δυνάμει τοῦ παρόντος, δευτέρας τάξεως δημοδιδάσκαλος ὑπό τόν τίτλον γραμματιστής.

Ἡ δέ ἐν τῷ ἱεροδιδασκαλείῳ διαγωγή αὐτοῦ ὑπῆρξε κοσμιωτάτη.

Ἐν Ἀγία Τριάδι 28 Ἰουνίου 1900.

Η ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ»

• • •

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17 Μαρτίου 1909

Ἀριθ. 3871

Πρός

Τόν Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην

κ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΝ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΝ

Εὐχαρίστως γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι διά τοῦ ὑπό χρονολογ. 13 Φεβρουαρίου ἐ.ξ. Βασιλικοῦ Διατάγματος, δημοσιευθέντος ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 48 τῆς 26^{ης} ἰδίου φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης ὁ Βασιλεὺς ἠδόκησεν, ἵνα ἀπονείμῃ Ὑμῖν τόν Ἀργυροῦν Σταυρόν τῶν Ἴπποτῶν τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Σωτήρος, διά τὰς καλὰς Ὑμῶν ὑπηρεσίας. Συγχαίροντες Ὑμᾶς ἐπὶ τούτῳ ἀποστέλλομεν ὑμῖν ἐγκλείστως

ὡδε τό Βασιλικόν δίπλωμα τῆς ἀπονομῆς μετά τῶν διασήμων
τοῦ Τάγματος.

Ὁ Ὑπουργός
Ν. ΜΠΑΛΤΑΤΖΗΣ»

• • •

«ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΥΡΙΑΣ ΓΩΝΙΑΣ

ἀριθ. Πρωτ. 22

Ἐν Κλαδουριανοῖς τῇ 24)12)42

Πρός τήν Ἱεράν Ἐπισκοπήν Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
Εἰς Χανιά

Θεοφιλέστατε,

Εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 528/9/12/42 ἐγγράφου ὑμῶν,
λαμβάνομεν τήν τιμὴν νά ὑποβάλωμεν ὑμῖν συνημμένως ἀνα-
λυτικὴν κατάστασιν τῶν διασωθέντων Ἱερῶν Σκευῶν, εἰκόνων
καί βιβλίων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κυρίας Γωνιάς, διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

Μετά σεβασμοῦ καί ἀγάπης

Ὁ Ἡγούμενος
Ἰωακείμ Λατινάκης»

• • •

«Χανιά 20)5)1942

Ἀγαπητέ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἅγιε Ρεθύμνης καί Αὐλοποτά-
μου,

Κύριε Ἀθανάσιε,

Μετεχειρίσθημεν καταλλήλως τό περιεχόμενον τῆς ἐπι-
στολῆς τῆς Ὑμετέρας Ἀγάπης, σχετικῶς μέ τήν ὑπόθεσιν Ἄρκα-
δίου, καί ἐπεσκέφθην δὶς ἓνα ἐκ τῶν ἀρμοδίων. Οὗτος μέ
ἐβεβαίωσεν, ὅτι θά ἐξετάσουν ἐκ νέου τήν ὑπόθεσιν καί θά ἀπο-
φανθοῦν. Ἄν ἐντός 15-20 ἡμερῶν, (διότι ἀπαιτεῖται χρόνος), δέν
δῆτε ἀποτέλεσμα, παρακαλῶ νά μοῦ γράψετε, διὰ νά κάμω ἐκ
νέου διαβήματα.

Μετ' ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης

† Ὁ Κ. Α. Ἀγαθάγγελος»

• • •

«ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 313

Διεκπ. 150

Ἐν Ἡρακλείῳ τῇ 1ῃ Ἰουλίου 1942

Πρός τόν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Κυδωνίας καί Ἀποκο-
ρώνου

Κύριον Ἀγαθάγγελον

Θεοφιλέστατε,

Χανιά

Ἡ ἔκδηλος πρὸς τοὺς δεινοπαθοῦντας συμπάθεια τῆς Ὑμε-
τέρας Θεοφιλίας ὡθεὶ ἡμᾶς, κατόπιν παρακλήσεως, ὅπως ἡ
Ἐκκλησία ποιήσῃ πρεσβείαν ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακαῖς
κρατομένων, μεταξύ τῶν ὁποίων συγκαταλέγονται καί
ὁ κτώ μέλη τῆς κοινωνίας Ἡρακλείου, ἵνα πα-
ρακαλέσωμεν τὴν Ὑμετέραν Θεοφιλίαν, ὅπως μεσιτεύσῃ παρά
τῷ ἀξιότιμῳ κ. Διοικητῇ τοῦ Φρουρίου Κρήτης ὑπὲρ τῆς ἀπο-
φυλακίσεως αὐτῶν, ἐάν δέν βαρύνωσιν αὐτοὺς ἐνέργειαί καί
πράξεις καθαπτόμεναι ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τοῦ ἐπιβαλλομένου
πρὸς τὰς καθεστηκυίας γερμανικὰς Ἀρχὰς σεβασμοῦ καί τῆς
ὑπακοῆς εἰς τοὺς νόμους καί τὰς διατάξεις αὐτῶν.

Ἐπὶ τούτοις, ἐπικαλούμενος τὰς Θεοδέκτους εὐχὰς τῆς Ὑμε-
τέρας Θεοφιλίας, διατελῶ

Μετά σεβασμοῦ καί τιμῆς

ὁ Πρωτοσύγκελος

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης

† Ἀρχιμ. Εὐγένιος Ψαλλιδάκης»

• • •

«ΙΕΡΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗ

ΚΥΔΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Ἐν Χανίοις τῇ 29ῃ Ἰουλίου 1942

Ἀριθ. Πρωτ. 274

Πρὸς τόν Πρωτοσύγκελον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κρήτης

Ἀρχιμανδρίτην κ. Εὐγένιον Ψαλλιδάκην

Εἰς Ἡράκλειον

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 11 Ἰουλίου ἐ.ἔ. ἐγγράφου σας, εἴμεθα
εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ σᾶς εἴπωμεν, ὅτι, κατόπιν ἐπεμβά-
σεώς μας, ἐλάβομεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀπάντησιν παρά τῆς
ἐνταῦθα Γερμανικῆς Ἀστυνομίας, ὅτι ὁ μὴχ. Σκουλαῖς τραπεζ.

υπάλληλος, Νικόλαος Λήμνιος, Δ/ντης ήλεκτρικῆς ὑπηρεσίας Δήμου, καί ὁ Στεφ. Βεργωτῆς, ἐφοπλιοτῆς, ἀφέθησαν ἐλεύθεροι, ὁ δέ Στυλιανός Δεσύπρης, ἰχθυοπώλης θά παραμείνη ἀκόμη εἰς τάς φυλακάς καί ἴσως μεταφερθῆ εἰς τό στρατόπεδον αἰχμαλώτων.

Ταῦτα μετ' εὐχαριστήσεως ἀναγγέλομεν ὑμῖν καί διατελοῦμεν ἐπευλογοῦντες.

† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«Ἐν Χανίοις τῇ 31ῃ Ἰουλίου 1942

Πρός
τόν Ἐξοχώτατον Διοικητήν τοῦ Φρουρίου Κρήτης
Ἐνταῦθα

Ἔχομεν τήν τιμὴν νά ἀποστείλωμεν Ὑμῖν ἀντίγραφον ἐγγράφου πρὸς ἡμᾶς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης, σχετικῶς μέ τήν ἐκκένωσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁδηγητρίας τοῦ Νομοῦ Ἡρακλείου καί νά παρακαλέσωμεν θερμῶς, ὅπως, εἰ δυνατόν, μή λάβη χώραν ἢ ἐκκένωσις αὕτη, δι' οὓς ἀκριβῶς λόγους διαλαμβάνει τό ἔγγραφον.

Μετά πάσης τιμῆς

† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 779

Διεκπ. 519

Ἐν Ἡρακλείῳ τῇ 30ῃ Δ)βρίου 1942

Πρὸς τόν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Κυδωνίας
καί Ἀποκορώνου

Εἰς Χανιά

Θεοφιλέστατε,

Ἔχομεν τήν τιμὴν νά παρακαλέσωμεν τήν Ὑμετέραν Θεοφιλίαν, ὅπως ἀγαθυνθῆ καί ἐνεργήσῃ παρά τῷ ἀξιότιμῳ Διοικητῇ τοῦ Φρουρίου Κρήτης, ἵνα ἐκ τῶν κατεχομένων ἐν Ἡρακλείῳ, Σχολικῶν οἰκημάτων διατεθῶσι δύο, ἥτοι ἓν διά τήν Μέσην Ἐκπαίδευσιν καί ἕτερον διά, τήν Δημοτικὴν τοιαύτην, διότι,

λόγω τῆς καταλήψεως αὐτῶν, τὰ μὲν Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως ἔπαυσαν λειτουργοῦντα ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σχολ. ἔτους, ἐλλείπει ἐτέρου οἰκήματος πρὸς στέγασιν, τὰ δὲ τῆς Δημοτικῆς πολὺ πρὸ τῶν Χριστουγέννων διὰ τὸν αὐτὸν λόγον.

Ὁ Πρωτοσύγκελος
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης
† Ἀρχιμ. ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΨΑΛΛΙΔΑΚΗΣ»

• • •

«ΙΕΡΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗ

ΚΥΔΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Ἐν Χανίοις τῇ 13.1.1943

Ἀριθ. Πρωτ. 15

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον Διοικητὴν τοῦ Φρουρίου Κρήτης
Ἐνταῦθα

Ἀπὸ τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Κρήτης (Ἡράκλειον) μοῦ γράφουν νά παρακαλέσω τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ὅπως εὐαρεστηθῆ Αὕτη καὶ παραχωρήσῃ ἐκ τῶν ἐν Ἡρακλείῳ κατεχομένων Σχολικῶν οἰκημάτων δ ὕ ο. Ἦτοι ἐν διὰ τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν καὶ ἕτερον διὰ τὴν Δημοτικὴν τοιαύτην, διότι, λόγω τῆς καταλήψεως αὐτῶν, τὰ μὲν Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως ἔπαυσαν λειτουργοῦντα ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σχολικοῦ ἔτους, ἐλλείπει ἐτέρου οἰκήματος πρὸς στέγασιν, τὸ δὲ τῆς Δημοτικῆς, πολὺ πρὸ τῶν Χριστουγέννων, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον.

Παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα, ὅπως παραχωρήσῃ τὰ δύο ὡς ἀνωτέρω οἰκήματα, χάριν τῶν χιλιάδων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς πόλεως Ἡρακλείου, τῶν ὁποίων ἡ ἐκπαίδευσις ἐσταμάτησεν, ἐλλείπει σχολικῶν οἰκημάτων.

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ Δ/ΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Σ. Δ. τῇ 12ῃ Δ)βρίου 1944

Ἀριθ. Πρωτ. 59

Πρὸς τὸν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Χανίων,
Γενικόν Δ)τὴν Κατεχομένης Κρήτης

Χανιά

Κατόπιν τῆς εισηγήσεώς σας, ἔχομεν τήν τιμήν νά Σᾶς πληροφορήσωμεν, ὅτι δύνασθε νά προσλάβητε πρόσωπον τῆς ἐμπιστοσύνης σας, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς σύνδεσμος διεργηνεύς μεταξύ ὑμῶν καί τῆς αὐτόθι Γερμανικῆς Διοικήσεως.

Ὁ Στρατ. Δ)τῆς Κρήτης
Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Ἵποστράτηγος»

• • •

«Θεοφιλέστατε,
Εὐχαριστῶ δι' εὐχάς Σας.

Εὐχομαι ἐπίσης, ὅπως τό νέον ἔτος 1945 ἀποβῆ σωτήριον διά τό χεμαζόμενον ἀπό τόν σάλον τοῦ ἐμφυλίου πολέμου δύσμοιρον ἔθνος μας.

Μέ τόν Μαν. Βολουδάκην συννεοήθην τηλεφωνικῶς καί καθώρισεν οὗτος ὡς ἡμέραν κοινῆς συναντήσεώς τήν ἐρχομένην Τετάρτην, 10ην τρέχοντος.

Σημειωθήτω ὅτι σήμερον εἶναι ἀδύνατος ἡ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτου, λόγω τῶν συνεχῶν βροχῶν, καταστάτων τῶν ποταμῶν ἀδιαβάτων.

Μετά τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ καί ἀγάπης
Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ»

• • •

«ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Χανιά τῆ 17)12)1944

Πρός τόν Στρατιωτικόν Διοικητήν Κρήτης
Στρατηγόν Ν. Παπαδάκην

Ἔλαβον, Στρατηγέ μου, τό ἀπό 14.12.44 προσωπικόν γράμμα σας, καί ἔρχομαι ἤδη. Ὅταν θά ἔχω συγκεκριμένον τι, θά σᾶς εἰδοποιήσω.

Μετά θερμῶν εὐχῶν

† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«Θεοφιλέστατε,

Αυτήν τήν στιγμὴν ἐλήφθη τηλεγράφημα ἀπὸ τὸ Συμμαχικὸν Στρατηγεῖον, το ὁποῖον λέγει τὰ ἑξῆς:

Κρατεῖται εἰς Μέσην Ἀνατολήν ἀριθμὸς πρακτόρων τῶν γερμανῶν καὶ δέον νὰ γνωρίζουν οὔτοι, ὅτι ἀναλόγως τῆς μεταχειρίσεως τῆς ὁποίας θὰ τύχουν οἱ εἰς χεῖρας τῶν ἐν Χανίοις γερμανικῶν Ἀρχῶν ἄγγλοι αἰχμάλωτοι, ὡς καὶ οἱ συνεργαζόμενοι μετὰ τούτων Ἕλληνες, θὰ εἶναι καὶ ἡ μεταχείρισις τῶν εἰς χεῖρας τῶν Συμμαχικῶν στρατευμάτων ἰδικῶν των πρακτόρων.

Παρακαλῶ διὰ λογαριασμόν μου νὰ εἰδοποιηθῆ ἡ ἀρμοδιὰ γερμανικῆ Ἀρχῆς.

Ὁ Ἀντιπρόσωπος τοῦ Συμμ. Στρατηγεῖου
ΔΙΟΝΥΣΗΣ Ταγ)ρχης»

• • •

«Κᾶπου 10-1-45

Θεοφιλέστατε,

Θά σᾶς περιμένω στίς 10' π.μ. τῆς παρασκευῆς, 9 δηλ. 9 γερμανικῆ ὥρα), εἰς ἓνα σημεῖον, μεταξύ τῶν δύο γεφυρῶν τῆς Λίμνης καὶ τῆς γέφυρας τοῦ Κατροῦ, στό σπίτι τοῦ Μαλινδρέτου, διὰ νὰ συναντήσω τόν γερμανόν ταγματάρχη καὶ Σᾶς.

Μέ τιμὴν

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Ταγματάρχης»

• • •

«ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Χανιά τῆ 11.2.1945

Ταγματάρχα κ. Διονύση,

Ἐσωκλείστως σᾶς ἀποστέλλω τόν κατάλογον τῶν ὀνομάτων τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν ἐν Ρόδῳ αἰχμαλώτων ἄγγλων, τον ὁποῖον μοί ἐνεχείρισε τὸ ἐνταῦθα γερμανικὸν στρατηγεῖον, ὅπως εἴχομεν μείνει σύμφωνοι εἰς τὴν συνάντησιν ὑμῶν καὶ τοῦ γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ πληρεξουσίου, παρουσία μου.

Μέ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην μέ ἠρώτησαν οἱ γερμανοί, διατί βραδύνει νὰ ἔλθῃ ὁ κατάλογος τῶν γερμανῶν αἰχμαλώτων, πού θὰ ἀνταλλαγοῦν, ὅπως ἐμείνατε σύμφωνοι. Ἀλλὰ καὶ οἱ συγγενεῖς τῶν κρατουμένων ἑλλήνων, (Μητσοτάκη κ.λ.π.), ἀνησυ-

Κατά τήν κηδεία τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου

*Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος,
κατά τήν κηδεία τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου*

χοῦν, φοβούμενοι μήπως συνέλθῃ τό γερμανικόν στρατοδικεῖον
καί καταδικάσῃ αὐτούς.

Μετά θερμῶν εὐχῶν

Ὁ Ὑπουργός Γεν. Δ)τῆς Κρήτης
† Ὁ Κυδ. καί Ἀποκ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 49842

Χανιά 26)9)1944

Ἐπείγει

Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους τῆς Νήσου καί Τοποτηρητὴν
Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης

Ἔχομεν τὴν τιμὴν νά γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι, ἀναχωρήσαντος
ἐκ Κρήτης τοῦ Ὑπουργοῦ Γ.Δ.Κ. Ἰ. Πασσαδάκη, ἀνελάβομεν
ἀπό τῆς πρωΐας τῆς χθὲς προσωρινῶς τὰ καθήκοντα τοῦ Γενι-
κοῦ Διοικητοῦ Κρήτης.

Ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην ἐξυπηρε-
τήσεως τοῦ κρητικοῦ λαοῦ, ἐδέχθημεν, παρά τὴν ἡλικίαν ἡμῶν
καί τὰς ἐκκλησιαστικὰς κ.λ.π. ἀσχολίας μας, νά ἐπωμισθῶμεν τό
βάρος τῆς διοικήσεως τῆς Νήσου, εἰς τόσον δυσκόλους στιγμάς.

Εὐελπιστοῦμεν δέ, ὅτι ἅπαντες, καί ὄλως ἰδιαίτέρως οἱ Θε-
οφιλέστατοι, μετὰ τοῦ κλήρου των, θέλουσι συντρῆξει, πάση
δυνάμει, ἡμᾶς εἰς τό βαρῦτατον ἔργον μας.

Ὁ Γενικός Διοικητὴς Κρήτης
Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
Ἀγαθάγγελος»

• • •

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ Ἐν Χανίοις τῇ 30)9)1944

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 5448

Τηλεγράφημα

1) Πρόεδρον Κυβερνήσεως καί ὑπουργόν Οἰκονομικῶν

2) Διοικητὴν Τραπεζῆς Ἑλλάδος

Ἀθήνας

Κρήτη ἐγκατελείφθη οἰκονομικῶς κρισίμους σημερινὰς
στιγμάς στοπ. Ζητηθεῖσαι ἐπανελημμένως χρηματαποστολαί

δέν ἀπεστάλησαν στόπ. Κοινόν, ὑπάλληλοι ἐν γένει, συνταξιούχοι τελοῦν ἀπόγνωσιν, μὴ λαβόντες εἰσέτι συντάξεις Αὐγούστου, καί τελευταῖα πενθήμερα αὐτοῦ μηνός οἱ πλεῖστοι, ἀπειλουμένης διασαλεύσεως δημοσίας τάξεως στόπ. Ἐπικαλούμεθα ἀντίληψιν ὑμῶν διὰ Κρήτην, δι' ἐφοδιασμόν διὰ ποσοῦ δραχμῶν τουλάχιστον τριακοσίων πεντήκοντα τρισεκατομμυρίων (350), ἐπειγόντως, πρὸς πρόληψιν λυπηρῶν ἐπεισοδίων.

Γενικός Διοικητής Κρήτης

† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«Χανιά 11)11)1944

Μακαριώτατε ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ,
Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος
Κύριε Δαμασκηνέ,

Ἀθήνας

Ἵμεῖς εὐτυχέστερος ἡμῶν, ἔχετε πάλιν ε'λεύθερον τό Ἰοστεφές Ἄστου καί τόν Ἱερόν Βράχον, ἀπό ὅπου ὁ Μέγας τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τόν «Ἄγνωστον Θεόν». Ἡ πολυπλαγκτος ὅμως Πατρίς μου, ἡ Ἡρωϊκὴ Κρήτης, κατέχεται ἀκόμη ἐν μέρει ὑπὸ Γερμανικῶν Στρατευμάτων καί ὑποφέρει μεγάλως ἀπὸ ἐπισιτιστικῆς πλευρᾶς.

Ἔγραψα εἰς τὴν Ἐθν. Κυβέρνησιν, ὡς Ἐπίσκοπος Γεν. Διοικητῆς Κρήτης καί παρεκάλεσα, νά μᾶς ἐφοδιάσουν μέ τρόφιμα καί χρήματα.

Νῦν δέ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰς Ἀθήνας ἐλεύσεως μελῶν τινῶν τῆς ὑπ' ἐμέ Λαϊκῆς Ἐπιτροπῆς Ἐπισιτισμοῦ, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τόν Εὐτυχ. Παλλήκαρην, ἐρχομένων νά ἀνταλλάξουν ἔλαιον καί σάπωνα μέ εἶδη τροφίμων, παρακαλῶ θερμῶς τὴν Ἵμετέραν Ἀγάπη, ὅπως βοηθήσητε τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην μέ τόν τρόπον, πού θά κρίνητε ἐπωφελέστερον, ἵνα αὕτη ἐπιτύχη εἰς τὴν ἀποστολήν της.

Ἀγαπητός ἐν Χριστῷ Ἀδελφός
Γενικός Διοικητής Κρήτης
† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«ΑΓΓΛΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ

4 Μαΐου 1945

Άγαπητέ μου Δεσπότη,

Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ διὰ τό γράμμα σας, Σᾶς παρακαλῶ νά ἀνακοινώσητε στόν στρατηγόν Πέντακ, ὅτι πρέπει νά στείλη τοὺς ἰταλοὺς ἀπό τήν Γεωργιούπολιν, καί ὄχι ἀπό τά ἄλλα μέρη, διὰ τά ὁποῖα γράφετε.

Μέ πολλοὺς θερμούς χαιρετισμούς, καί σᾶς εὐχαριστῶ γιά τήν βοήθειάν σας.

ΜΑΚΑΛΕΣΤΕΡ

Διοικητής τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων»

• • •

«Χανιά 8)1)1945

Πρός τήν Ὑπηρεσίαν Βρετανικοῦ Συνδέσμου Ἀξιωματικῶν Στρατιωτικῆς Περιοχῆς Κρήτης

Κύριοί μου,

Εἰς ἀπάντησιν ὑμετέρου ἐγγράφου, σχετικῶς μέ ἀνταλλαγὴν γερμανῶν αἰχμαλώτων πολέμου μετὰ τοιούτων ὑμετέρων, ἄγγλων τε καί ἐλλήνων, κρατουμένων ἐν ταῖς φυλακαῖς Ἀγυιάς, ἔχω τήν τιμὴν νά σᾶς γνωρίσω, ὅτι αἱ γερμανικαὶ ἀρχαί μοι ἐγνωστοποίησαν, ὅτι εἶναι διατεθειμέναι πρὸς τοῦτο, ἐπιθυμοῦν δέ νά γνωρίζουν τόσον τὰ ὀνόματα τῶν ἀνταλλαχθησομένων γερμανῶν ἀξιωματικῶν, ὅσον καί τὰ ὀνόματα τῶν τοιούτων ἐκ τῶν ἐν Ἀγυιά κρατουμένων.

Δι' ἕκαστον τῶν ζητουμένων νά ἀποφυλακισθῶσιν ἐξ Ἀγυιάς, ἀπαιτοῦν οἱ γερμανοὶ ἓνα ἀξιωματικόν καί δύο στρατιώτας.

Μετά πλείστης τιμῆς

Ὁ Ὑπουργός Γεν. Δ)τῆς Κρήτης

† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ»

• • •

«ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ

Μέ ἀνέκφραστον συγκίνησιν καί εὐγνωμοσύνην θά ἐνθυμοῦμαι εἰς ὅλην μου τήν ζωὴν τήν πρόθυμον καί πατρικὴν ἐπέμ-

*Εἴσοδος ἑλληνικῶν στρατευμάτων εἰς τὰ Χανιά
κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ ἔτους 1945*

*Ὁ Κυδωνίας καὶ Αποκορώνου Ἀγαθάγγελος,
κατὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Κρήτης*

βασιν τοῦ Ποιμενάρχου μας, διὰ τὴν μετατροπὴν τῆς θανατικῆς μου ποινῆς, τῆς ἐπιβληθείσης εἰς ἐμέ ὑπὸ τοῦ βαρβάρου κατακτητοῦ, εἰς ἰσόβια δεσμά. Ἐάν ἔλειπεν ὁ Ἐπίσκοπος, τὰ παιδιά μου σήμερον θά ἔμεναν εἰς τοὺς πέντε δρόμους, ὅπως θά ἔμεναν καί τόσων ἄλλων, ἐάν δέν τοὺς ἔσφζε καί αὐτούς.

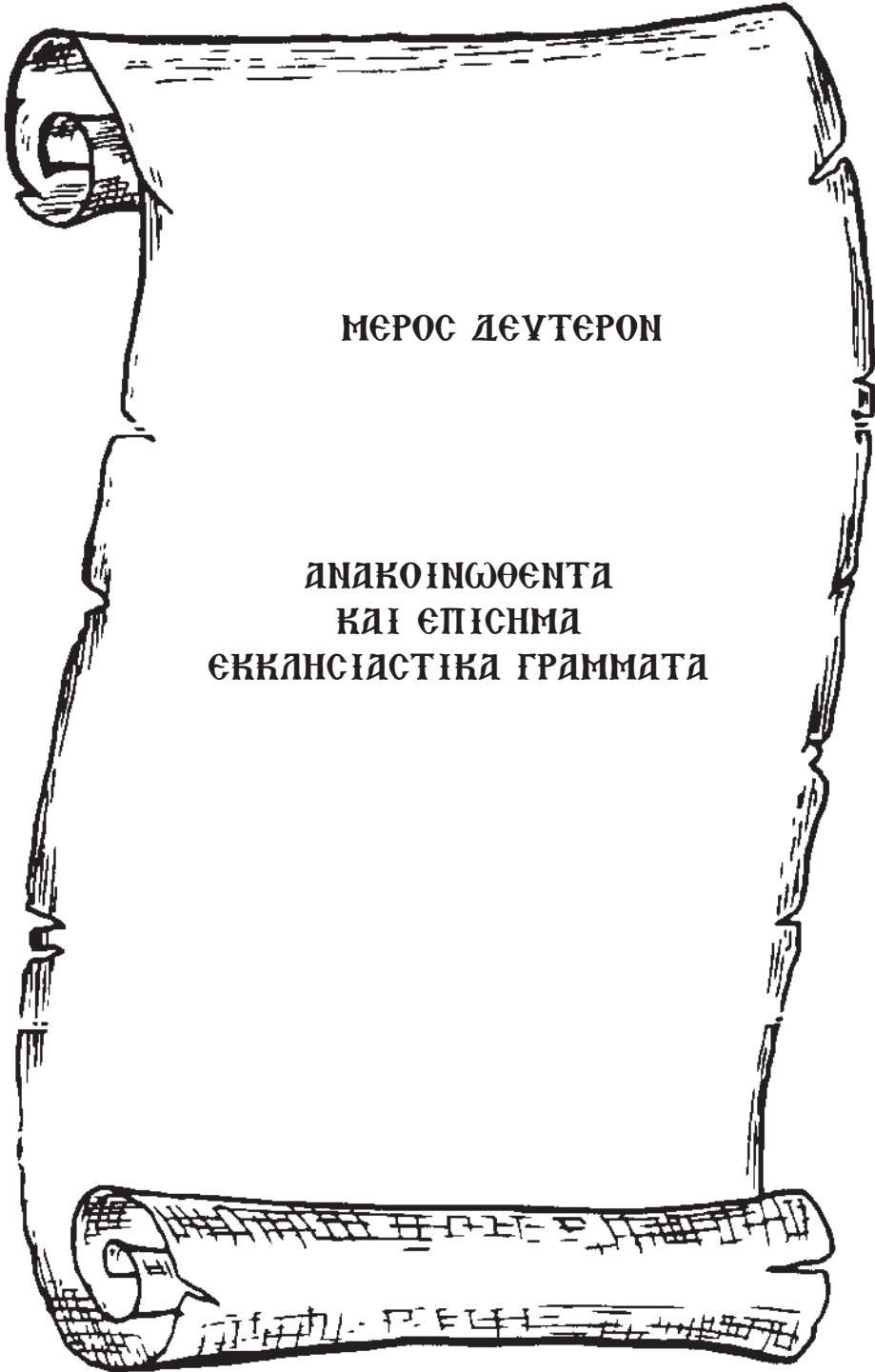
Τοιοῦτοι Ἱεράρχαι τιμοῦν τὴν ἐκκλησίαν καί τὴν πατρίδα καί φέρουν λίαν ἐπαξίως τό ἀξίωμα ἐκεῖνο τό ἱερόν, ἀλλά καί βαρῦ, πού προστάζει νά θυσιάσουν τὴν ζωὴν αὐτῶν, χάριν τοῦ ποιμνίου των.

Ἐξιστόρησις τῶν μαύρων χρόνων τῆς σκλαβιάς, χωρὶς ν' ἀναφερθοῦν αἱ χριστιανικαὶ αὐταὶ ἐπεμβάσεις, ἀσφαλῶς δέν θά εἶναι ἀρτία.

Ἐν Κεφαλᾷ τῇ 31ῃ Μαΐου 1945

Ὁ εὐχαριστῶν
ΚΩΣΤΗΣ ΤΖΑΝΟΥΔΑΚΗΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΑ
ΚΑΙ ΕΠΙΣΗΜΑ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης μετά τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

Ἀνακοινωθέν
τῆς Ἱεράς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης
τῆς 16^{ης} Ἰανουαρίου 2018

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, συνήλθε σήμερα 16 Ἰανουαρίου 2018 στό Ἡράκλειο σέ Συνεδρία καί ἀσχολήθηκε μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά θέματα τῆς ἀρμοδιότητός της.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀσχολήθηκε ἐκτενῶς καί μέ τό θέμα τῆς ὀνομασίας τῶν Σκοπίων, σέ σχέση πρός τή χρήση τοῦ ὄρου «Μακεδονία» ἢ παράγωγου αὐτοῦ, τό ὁποῖο βρίσκεται στήν ἐπικαιρότητα.

Ἀρχικῶς, ἡ Ἱερά Σύνοδος, πληροφορηθεῖσα ἀπό τά Μέσα Γενικῆς Ἐνημερώσεως γιά πρόσφατα «ἐρωτήματα» κύκλων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος: «ἂν ἡ Ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας ἀποφάσισε νά συμπορευθεῖ μέ τό νεοναζιστικό μῶρφωμα τῆς Χρυσῆς Αὐγῆς», γνωρίζει πρός κάθε κατεύθυνση, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, οὔτε μέ τή Χρυσή Αὐγή, οὔτε μέ ὁποιοδήποτε ἄλλο κόμμα ἢ Πολιτικό Φορέα, ταυτίζεται ἢ συμπορεύεται. Ἐπίσης, γνωρίζει σαφῶς τίς ἀρμοδιότητές της καί δέν ἐπιθυμεῖ, οὔτε δύναται νά ἀναλάβει ἄλλους ρόλους, οἱ ὁποῖοι δέν τῆς ἀνήκουν.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης, ὡστόσο, αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη νά ἐκφράσει τή γνώμη καί τή θέση της γιά τό θέμα τῆς ὀνομασίας τῶν Σκοπίων, δημόσια καί ὑπεύθυνα, ὅπως ἔχει δικαίωμα κάθε Ἑλληνας πολίτης τῆς Πατρίδας μας.

Μέ πλήρη ἐπίγνωση, λοιπόν, ὅτι τήν ἐξωτερική πολιτική τῆς Χώρας, σύμφωνα μέ τό Σύνταγμα καί τήν ἐντολή τοῦ λαοῦ, τήν ἀσκεῖ ἡ Ἑλληνική Πολιτεία, ἡ Ἱερά Σύνοδος διατυπώνει τή θέση της, γιά τό φλέγον αὐτό ζήτημα.

Ὡς Κρήτες Ἀρχιερεῖς, ἔχομε τήν εὐθύνη καί τό ἱερό χρέος ἔναντι τοῦ αἵματος τῶν Προπατόρων μας, Κρητῶν Μακεδονομάχων, νά ἀρθρώσομε λόγο καί νά διατυπώσομε ξεκάθαρη θέση γιά τό ἐξαιρετικά σημαντικό Ἐθνικό αὐτό θέμα.

Συγκεκριμένα, ὑπενθυμίζομε, σύμφωνα μέ τά ἐπίσημα στοιχεῖα τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ὅτι ὁ μισός ἐκ τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μακεδονομάχων ἦταν Κρήτες. Εἰδικότερα, ὁ ἀριθμός τῶν Κρητῶν Μακεδονομάχων (1903-1908), ἀνῆλθε σέ 3.015 (2.976 ἄνδρες καί 39 ὄπλαρχηγούς), ἀπό δέ τούς τρεῖς μεγάλους ὄπλαρχηγούς, οἱ δύο ἦταν Κρήτες.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος διατυπώνει ρητῶς καί εὐθέως, σεβόμενη τήν Ἱστορία, τήν Ἐθνική μας Ταυτότητα καί τό αἷμα τῶν Προπατόρων μας, ὅτι ἡ Μακεδονία εἶναι μία, Ἑλληνική καί ἀδιαπραγμάτευτη!

Ὅποιοσδήποτε γεωγραφικός προσδιορισμός δέν μπορεί νά γίνει ἀποδεκτός, μέ τό ὄνομα αὐτό ἢ παράγωγό του. Ἐχομε ὅλοι εὐθύνη ἔναντι τῆς Ἱστορίας καί τοῦ Ἔθνους μας.

Ἐπίσης, ἡ Ἱερά Σύνοδος προσεχῶς θά ἐνημερώσει τόν Ἱερό Κλήρο καί τόν εὐσεβή λαό τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης, μέ σχετική Ἐγκύκλιό της καί θά ἀπευθύνει κατάλληλα Συνοδικά Γράμματα σέ ὅλους τούς ἀρμόδιους, στά ὁποῖα θά διατυπώνει εὐθαρσῶς τή θέση τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης.

Τέλος, ὑπενθυμίζομε, τά λόγια τοῦ μεγάλου Ἐθνάρχου, Ἐλευθερίου Βενιζέλου, πρὶν τήν ἐποποιΐα τοῦ 1912-13: «ὁ Μακεδονικός ἀγῶνας πρέπει νά γίνει τό Εὐαγγέλιο τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς».

Ἀπό τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἀνακοινωθέν τῆς Ἱεραῖς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς 16^{ης} Ἰανουαρίου 2018

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, κατά τή Συνοδική Συνεδρία τῆς 16ης Ἰανουαρίου 2018, ἀσχολήθηκε, μεταξύ ἄλλων καί μέ τό θέμα τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, Προστατῶν τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἐκφράζει τή διαφωνία Της, σχετικῶς πρός τήν πρόσφατη ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, Ἑρευνας καί Θρησκευμάτων περί τοῦ ὀρισμοῦ τῆς ἡμέρας τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὡς ἡμέρας «ἀργίας» καί γιά τίς σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας Ἐκπαίδευσης, καθῶς μέ τόν τρόπο αὐτό τά Σχολεῖα θά εἶναι πλέον κλειστά τήν ἡμέρα ἐκείνη.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἀνακοινώνει πρός ὅλους, ὅτι στίς Ἐνορίες τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης, μετά τή Θεία Λειτουργία γιά τήν ἑορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καί θά ἀκολουθήσει κανονικά ἡ καθιερωμένη δέηση «ὑπέρ τῆς ὑγείας, τῆς ἐνισχύσεως καί τοῦ φωτισμοῦ», τῶν διδασκόντων καί διδασκόμενων σέ ὅλες τίς βαθμίδες τῆς Ἐκπαίδευσης τῆς Πατρίδος μας.

Τέλος, ἡ Ἱερά Σύνοδος εὐχεται διαρκῆ τήν πρεσβεία τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὑπέρ τῆς διαφυλάξεως τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας καί τῆς προκοπῆς καί προόδου τῶν νέων ἀνθρώπων τοῦ Τόπου μας.

**Τέλεσις Θείας Λειτουργίας
κατά τήν έορτήν τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν,
Προστατῶν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων**

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἀριθμ. Πρωτ. 47

Ἐν Ἡρακλείῳ, τῇ 19ῃ Ἰανουαρίου 2018

Πρός

Τήν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπήν καί τάς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Εἰς τάς Ἐδρας αὐτῶν.

Θέμα: «Τέλεσις Θείας Λειτουργίας κατά τήν έορτήν τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, Προστατῶν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων».

Γενομένης συζητήσεως, κατά τήν Συνοδικήν Συνεδρίαν τῆς Ἱεράς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, τῆς 16ης Ἰανουαρίου 2018, περί τῆς, ὑπό τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ Παιδείας, Ἑρευνας καί Θρησκευμάτων, κατατεθείσης εἰς τήν Βουλήν τῶν Ἑλλήνων, προσφάτου τροπολογίας, διά τήν καθιέρωσιν τῆς ἡμέρας τῆς έορτῆς τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, ὡς «ἀργίας» καί διά τά Σχολεῖα τῆς Πρωτοβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως, γνωρίζεται εἰς ὑμᾶς, ὅτι ἀπεφασίσθησαν ὁμοφώνως τά κάτωθι:

Εἰς τούς Ἱερούς Ναούς τῶν Ἐνοριῶν τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης δέον ὅπως τελεσθῶσι, κατά τήν Τρίτην, 30ην Ἰανουαρίου ἔ.ξ.:

α. ὁ Ὅρθρος καί ἡ Θεία Λειτουργία τῆς έορτῆς τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, μετά καταλλήλου κηρύγματος διά τούς Ἁγίους Τρεῖς Ἱεράρχας, καί
β. πρό τῆς ἀπολύσεως τῆς ἐν λόγῳ Θείας Λειτουργίας, εἰδική δέησις (ὡς κατά τήν ἀρτοκλασίαν), ὑπέρ τῆς υγείας, τῆς ἐνισχύσεως καί τοῦ φωτισμοῦ τῶν διδασκόντων καί τῶν διδασκομένων ἐν τοῖς Ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Κρήτης.

Οἱ Ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχαι καί μεγάλοι Οἰκουμενικοί Διδάσκαλοι, Ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας, Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καί Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, δέν παύουν, παρά τάς οἰασδήποτε ἀποφάσεις τῶν ἀρμοδίων, νά δαψιλεύωσιν ἀφειδῶς, τάς οὐρανίους πρεσβείας αὐτῶν, «παντί τῷ αἰτοῦντι», κυρίως δέ πρός τούς διδασκομένους πάσης βαθμίδος.

Ἡ Ἐκκλησία Κρήτης, ἐξαιρέτως κατά τήν ἡμέραν τῆς έορτῆς τῶν Ἁγίων Τριῶν Ἱεραρχῶν, δέν θά παύσῃ νά δέηται ὑπέρ τῶν διδασκόντων καί διδασκομένων τοῦ Τόπου ἡμῶν.

Διά τήν Ἱεράν Ἐπαρχιακήν Σύνοδον

Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Κρήτης Εἰρηναῖος

Συνοδική Έγκύκλιος περί ονόματος Σκοπίων

Αριθμ. Πρωτ. 65

Έν'Ηρακλείω, τῆ 22α Ἰανουαρίου 2018

Πρός

τούς Αἰδεσιμωτάτους Κληρικούς, τούς Ὄσιωτάτους Μοναχοὺς καί τόν εὐσεβῆ Λαό τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, στή Συνεδρία Της, τῆς 16ης Ἰανουαρίου 2018, ἀσχολήθηκε ἀναλυτικά μέ τό θέμα τῆς ὀνομασίας τῶν Σκοπίων, τό ὁποῖο συζητεῖται τίς ἡμέρες αὐτές καί ἀποφάσισε ὁμόφωνα, ὄχι μόνο νά κοινοποιήσει τίς θέσεις Της πρός κάθε ἀρμόδιο καί ὑπεύθυνο παράγοντα τῆς Πολιτείας μας, μέ κατάλληλα Συνοδικά Γράμματα, ἀλλά καί νά ἐξαπολύσει τή Συνοδική αὐτή Ἐγκύκλιο γιά τήν ἐνημέρωση τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Μοναστικῶν Ἀδελφοτήτων καί τοῦ εὐσεβοῦς Κρητικοῦ Λαοῦ, ὄλων ἐσᾶς, γιά τό σπουδαῖο τοῦτο Ἐθνικό θέμα.

Ἀρχικά, καί σέ σχέση μέ ὅσα δημοσιεύθηκαν σέ κάποια Μέσα Γενικῆς Ἐνημερώσεως, γιά «ἐρωτήματα» κύκλων τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος: «ἂν ἡ Ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας ἀποφάσισε νά συμπορευθεῖ μέ τό νεοναζιστικό μῶρφωμα τῆς Χρυσῆς Αὐγῆς», ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, δηλώνει ξεκάθαρα καί κατηγορηματικά, ὅτι δέν ταυτίζεται καί δέν συμπορεύεται μέ τή Χρυσή Αὐγή, οὔτε μέ ὁποιοδήποτε ἄλλο Κόμμα ἢ Πολιτικό Φορέα.

Ἐπίσης, γίνεται ξεκάθαρο ὅτι ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, στό πλαίσιο τῶν ἀρμοδιοτήτων Της, δέν ἐπιθυμεῖ, οὔτε ἔχει τή δυνατότητα νά ἀναλάβει ἄλλους ρόλους, οἱ ὁποῖοι δέν Τῆς ἀνήκουν. Ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει πολύ καλά τό ρόλο καί τήν εὐθύνη Της, ἔναντι τῶν πραγμάτων καί τῶν ἐξελίξεων, γι' αὐτό καί ἐπιλέγει νά μὴ σιωπήσει, ἀλλά νά ὁμιλήσει καί νά ἐκφράσει δημόσια, τήν ἄποψή Της.

Συνεπῶς, μέ σεβασμό στούς θεσμούς καί μέ πλήρη ἐπίγνωση ὅτι τήν Ἐξωτερική Πολιτική τῆς Χώρας μας, σύμφωνα μέ τό Σύνταγμα καί τήν ἐντολή τοῦ λαοῦ, ἀσκεῖ ἡ Ἑλληνική Πολιτεία, ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, ἐκφράζει πρός ὅλους τήν ὑπεύθυνη θέση Της, γιά τό θέμα τῆς χρήσης τοῦ ὄρου «Μακεδονία» ἢ παραγώγου αὐτοῦ, γιά τήν ὀνομασία τῶν Σκοπίων.

Ἀγαπητά παιδιά τῆς Ἐκκλησίας,

Ὡς Κρήτες, ἔχομε εὐθύνη καί ἱερό χρέος ἔναντι τοῦ αἵματος τῶν ἐνδόξων

Προπατόρων μας, τών Κρητῶν Μακεδονομάχων, νά ἀρθρώσομε λόγο γιά τό σημαντικό τοῦτο Ἐθνικό ζήτημα. Εἶναι τό ἐλάχιστο «ἀντίδωρο» εὐγνωμοσύνης καί τιμῆς πρὸς τούς Κρήτες Μακεδονομάχους.

Ὅπως μάλιστα προκύπτει, ἀπὸ τὰ ἐπίσημα στοιχεία τοῦ Ἑλληνικοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὁ μισὸς ἀπὸ τὸν συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν Μακεδονομάχων ἦταν Κρήτες. Συγκεκριμένα, κατὰ τὴν περίοδο 1903-1908, οἱ Κρήτες Μακεδονομάχοι ἀνερχόταν σέ 3.015 (2.976 Ἄνδρες καί 39 Ὀπληρχηγούς), ἀπὸ δέ τούς τρεῖς μεγάλους Ὀπληρχηγούς τοῦ Ἀγῶνα, οἱ δύο ἦταν Κρήτες.

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης διατυπώνει μέ δυνατὴ φωνὴ πρὸς κάθε κατεύθυνση, σεβόμενη τὴν Ἱστορία καί τό αἷμα τῆς ἐθελούσιας προσφορᾶς τῶν Κρητῶν Μακεδονομάχων, ὅτι ἡ Μακεδονία εἶναι μία, Ἑλληνικὴ καί ἀδιαπραγμάτευτη!

Ὅλοι ἀκοῦμε ἀπὸ τὰ βᾶθη τῆς Ἱστορίας, μέ δέος καί ἐσωτερικὸ συγκλονισμό, τούς λόγους τοῦ μεγάλου Ἐθνάρχου, Ἐλευθερίου Βενιζέλου, πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 1912-13, ὁ ὁποῖος εἶπε: «ὁ Μακεδονικὸς ἀγῶνας πρέπει νά γίνεи τό Εὐαγγέλιο τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς».

Ἐψώνομε, λοιπόν, τὴ φωνὴ μας, τὴ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, πρὸς κάθε ἀρμόδιο καί ζητοῦμε νά μὴν ἐπιτραπεῖ ἡ χρῆση τοῦ ὀνόματος «Μακεδονία» ἢ παράγωγὸ του, γιά τὰ Σκόπια. Θεωροῦμε ὅτι ἡ χρῆση τοῦ ὄρου «Μακεδονία», μέ ὁποιοδήποτε τρόπο, θά δημιουργήσει μελλοντικὰ ἐθνικὲς περιπέτειες, γιά τὴν Πατρίδα μας. Ἐχομε χρέος νά ἀγωνισθοῦμε γιά τὰ δίκαιά μας, ὅλοι μαζί, ἐνωμένοι, μέ ἀγάπη στὴν Πατρίδα μας.

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, προσκαλεῖ τούς ὑπεύθυνους, νά ἀναθεωρήσουν τὴ στάση καί τὴν ἐπιλογή τους καί νά ἀξιολογήσουν τὰ πράγματα, μέ γνώμονα τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια καί τὴν πορεία τοῦ ἴπου μας.

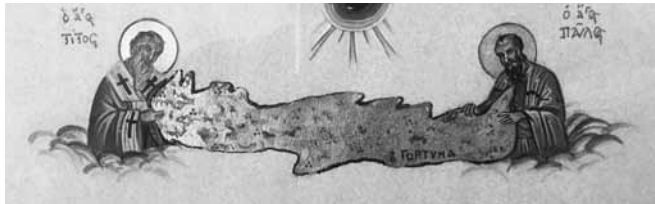
Τὴν ἴδια ὥρα, στρεφόμαστε πρὸς ὅλους τούς Κρήτες, ὑπενθυμίζοντας ὅτι δέν πρέπει νά λησμονοῦμε τίς θυσίες τῶν Ἡρώων, πού γέννησε καί ἀνέθρεψε ἡ Μεγαλόνησος Κρήτη. Αὐτοὶ μᾶς καλοῦν διαχρονικά στίς ἐπάλξεις τοῦ χρέους καί τῆς εὐθύνης, καί μᾶς ἐμπνέουν, μέ τό παράδειγμά τους, νά μὴν ἐγκαταλείψομε ποτέ τό Κρητικὸ φιλότιμο, τὴν Κρητικὴ λεβεντιά, τό Ρωμαϊκὸ καί τό Ὀρθόδοξο ἦθος!

Μέ τίς σκέψεις αὐτές, καταθέτομε τὴν ὑπεύθυνη θέση τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, στό σημαντικό αὐτὸ θέμα, σᾶς εὐλογοῦμε πατρικά καί σᾶς εὐχόμαστε, νά διακρατεῖτε ψηλά τὰ ἱερά καί τὰ ὅσια τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Γένους μας, τὰ ὁποῖα παραλάβαμε ἀπὸ τούς Προγόνους μας, ὡς ἱερὴ παρακαταθήκη, τὴν ὁποῖα ὀφείλομε νά παραδώσομε ἀλώβητη στίς ἐπερχόμενες γενεές τῆς Πατρίδας μας.

Μέ πατρικές εϋχές καί ἐν Κυρίῳ ἀγάπη

† Ὁ Κρήτης Εἰρηναῖος, Πρόεδρος
† Ὁ Γορτύνης καί Ἀρκαδίας Μακάριος
† Ὁ Ρεθύμνης καί Αὐλοποτάμου Εὐγένιος
† Ὁ Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Δαμασκηνός
† Ὁ Λάμπης, Συβρίτου καί Σφακίων Εἰρηναῖος
† Ὁ Ἱεραπύτνης καί Σητείας Κύριλλος
† Ὁ Πέτρας καί Χερρονήσου Γεράσιμος
† Ὁ Κισάμου καί Σελίνου Ἀμφιλόχιος
† Ὁ Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου Ἀνδρέας

Σημείωσις: Ἡ Ἐγκύκλιος αὐτή νά ἀναγνωσθεῖ στούς Ἱερούς Ναοὺς κατὰ τήν Κυριακή 28 Ἰανουαρίου ἢ τήν Κυριακή, 4 Φεβρουαρίου ἐ.ξ..

Ἀνακοινωθέν Συνοδικῆς Συνεδρίας τῆς 15^{ης} Φεβρουαρίου 2018

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, συνήλθε σήμερα 15 Φεβρουαρίου 2018, στό Ἡράκλειο, σέ Συνεδρία καί ἀσχολήθηκε μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά θέματα τῆς ἀρμοδιότητός της.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος μελέτησε Ἐκθέσεις διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν, ἀσχολήθηκε μέ τούς Κανονισμούς τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καί ἀποφάσισε τήν ἀποστολή Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου, ἡ ὁποία θά ἀναγνωσθεῖ στίς Ἱερές Μονές καί τίς Ἐνορίες τῆς Μεγαλονήσου, κατά τήν Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μέ ἀφορμή τήν εἴσοδό μας, σέ λίγες ἡμέρες, στήν καταναυκτική περίοδο τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ Ἱερά Σύνοδος εὔχεται στόν Ἱερό Κλήρο καί στόν εὐσεβῆ Λαό τοῦ Τόπου μας, νά διέλθουμε ὅλοι μέ μετάνοια, νηστεία καί προσευχή τήν ἐπικείμενη περίοδο τοῦ Ἱεροῦ Σταδίου τῆς Τεσσαρακοστῆς καί νά ἀξιωθοῦμε νά ἐορτάσουμε μέ πνευματική εὐφροσύνη τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας.

Ἀνακοινωθέν τῆς 22ας Μαρτίου 2018

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, συνήλθε σήμερα 22 Μαρτίου 2018 στό Ἡράκλειο, καί ἐκτός ἀπό διάφορα ἐκκλησιαστικά θέματα, ἀσχολήθηκε μέ τίς τρέχουσες ἐξελίξεις πού ἔχουν σχέση μέ τά ποικίλα προβλήματα πού δημιουργεῖ ἡ οἰκονομική κρίση στούς ἀδύναμους συνανθρώπους μας, ἐπισημαίνοντας τήν ἀνάγκη τῆς ἐπαύξεσης τῶν φιλανθρωπικῶν καί προνοιακῶν δράσεων τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, γιά τήν κάλυψη, κατά τό δυνατόν, περισσοτέρων ἀναγκῶν.

Ταυτόχρονα, ἐπισημαίνει ὅτι τό φιλανθρωπικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται στό ἔλεος καί τή φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ καί βοηθεῖται, ὡς γνωστόν, ἀπό τό περίσσειμα τῆς ἀγάπης φιλότιμων ἀνθρώπων, τούς ὁποίους ἡ Τοπική Ἐκκλησία εὐχαριστεῖ ἐγκάρδια μέ πολλή εὐγνωμοσύνη.

Ἐπίσης, ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀναφέρθηκε στό πρόσφατο θέμα τῆς φυλάκισης τῶν δύο ἀδελφῶν μας Ἑλλήνων στρατιωτικῶν, Ἀγγέλου καί Δημητρίου, ἐκφράζει δέ τή θερμή συμπαραστάση Της πρός τούς ἴδιους καί τίς οἰκογένειές τους καί προσεύχεται γιά τήν υἰεία καί τήν ἐνδυνάμωση, ἀλλά καί γιά τήν ἄμεση ἀπελευθέρωση καί ἐπιστροφή τους στήν Πατρίδα μας καί τούς οἰκείους τους.

Μέ ἀφορμή τά ὀλοένα αὐξανόμενα θανατηφόρα τροχαῖα στούς δρόμους τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης, ἐφιστᾶ τήν προσοχή στούς ὁδηγούς καί καλεῖ ὅλους νά τηρήσομε ὑπεύθυνη στάση στήν ἐφαρμογή τοῦ Κώδικα Ὁδικῆς Κυκλοφορίας, νά ἀποφεύγομε τήν ἀλόγιστη κατανάλωση ἀλκοόλ καί νά ἐπιδεικνύομε πάντοτε ὑπεύθυνη καί συνετή ὀδική συμπεριφορά, πάντοτε καί ἰδιαίτερα κατά τίς ἐορτάσιμες ἡμέρες πού πλησιάζουν.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος, εὐχεται σέ ὅλους νά διέλθομε μέ μετάνοια καί κατάνυξη τό ὑπόλοιπο τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, νά ἀξιωθοῦμε δέ νά ἐορτάσομε μέ πνευματική εὐφροσύνη τά Σεπτὰ Πάθη καί τήν Ἁγία Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΛΟΓΟΙ-ΜΕΛΕΤΕΣ

*Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αυστρίας κ. Ἀρσένιος,
εἰς τὸ Ἀμφιθέατρον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*

Ἐλευθερία καὶ ὑπακοή ἐξ ἐπόψεως Ὁρθοδόξου

Γεβ. Μητροπολίτου Αὐστρίας
καὶ Ἐξάρχου Οὐγγαρίας κ.κ. Ἀρσενίου

Οἱ ἐπιφανεῖς καὶ ἀφανεῖς Ἀγωνιστὲς ποὺ μετεῖχαν στὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τοῦ 1821, χρησιμοποιοῦσαν ὅλοι ἀνεξαιρέτως κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ τὸ ἐθνικὸ σύνθημα, μὲ τὴν μορφή τῆς πολεμικῆς ἰαχῆς, «ἐλευθερία ἢ θάνατος». Ἐξέφραζαν τοιοῦτοτρόπως τὸν ἐσωτερικὸ τους πόθο γιὰ ἐλευθερία, προτιμῶντας τὸν θάνατο ἀπὸ τὴν τυραννία καὶ τὴν καταπίεση, ἐπειδὴ ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ ἀβάσταχτη κατάσταση τῆς τυραννίας, δηλαδὴ ἡ ἀνελευθερία στὴν οὐσία, ἰσοδυναμοῦσε μὲ θάνατο. Ἔτσι, θὰ λέγαμε, διέκριναν δύο εἶδη θανάτου: τὸν «θάνατο» τῆς σκλαβιάς, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἀπὸ τὴν κατάσταση τῆς τυραννίας καὶ ταυτίζεται μὲ τὴν ἀνελευθερία καὶ τὸν βιολογικὸ θάνατο. Πρέπει νὰ τονίσουμε βεβαίως, ὅτι ἡ ὡς ἄνω ἀντίληψη τῶν Ἀγωνιστῶν τοῦ '21 στηριζόταν στὴν βαθειὰ ἀπὸ ἐπόψεως πνευματικότητας χριστιανικὴ διδασκαλία, ποὺ κάνει διάκριση μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν τοῦ «βίου» καὶ τῆς «Ζωῆς». Ἡ ἐννοία τοῦ βίου περιορίζεται στὰ τῆς βιολογικῆς μας ὑπόστασης, ἡ ὁποία ἀρχίζει νὰ ὑφίσταται μὲ τὴν φυσικὴ μας γέννηση καὶ ἐπέρχεται μὲ τὸν βιολογικὸ μας θάνατο. Τουναντίον ἡ Ζωὴ νοεῖται ὡς ἡ ζωὴ διαμέσου τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς, στὴν προοπτικὴ τῆς ὁποίας καλεῖται νὰ ἐνεργήσῃ ὁ ἄνθρωπος ὑπερβαίνοντας τοιοῦτοτρόπως τὴν βιολογικὴ του ζωὴ. Ἐκφράζει δηλαδὴ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία, κατὰ τοὺς Πατέρες, ταυτίζεται μὲ τὴν ἐννοία τοῦ αὐτεξουσίου.

Αὐτεξουσίον σημαίνει ἐτυμολογικὰ «ἐξουσιάζω τὸν ἑαυτό μου»: ἀποφασίζω γιὰ τὰ δικά μου πράγματα, ἀλλὰ ἀναλαμβάνω καὶ τὴν εὐθύνη τῶν πεπραγμένων μου. Γιὰ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, ἡ ἐλευθερία, ἡ ὁποία ἐκφράζεται διὰ τοῦ αὐτεξουσίου, εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς Ζωῆς. Εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς Ζωῆς, τὸ αὐτεξουσίον, πού, κατὰ τὸν Ἅγιο Μάξιμο τὸν Ὁμολογητὴ, ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ τῆς θείας φύσεως¹ καί, κατὰ συνέπειαν, ἀποτελεῖ καὶ χαρακτηριστικὸ τοῦ «κατ' εἰκόνα». Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ἐξαίρει τὸ θεῖο χαρακτηριστικὸ τοῦ αὐτεξουσίου, τὸ ὁποῖο καὶ ἀνάγει στὸ γνωστὸ «ἐμφύσημα» τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ νὰ συμπεράνει, ὅτι τὸ αὐτεξουσίον, ἡ

¹ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Disputatio cum Pyrrho*, PG 91,301C.

ἐλευθερία, πού ἀντανακλάται στο «κατ' εἰκόνα» τοῦ ἀνθρώπου, ἔχει τὶς ἀπαραχές του στὴ θεία φύση καὶ ἀποτελεῖ δωρεά, παροχὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο².

Κατὰ συνέπεια καὶ ἡ ἐλευθερία γιὰ τοὺς Πατέρες ἀποτελεῖ θεῖο χαρακτηριστικό, πού ἐμφαίνει τὸ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο. Σύμφωνα μὲ τὰ ἀνωτέρω, ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου γιὰ ἐλευθερία κατανοεῖται ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὡς ἐσωτερικὴ, ὡς θεία ὁρμὴ, πού ἀντανακλᾷ στὸν ἄνθρωπο τὸ θεῖο στοιχεῖο. Βεβαίως πρέπει καὶ ἐδῶ νὰ διακρίνουμε μεταξὺ τῆς «βιολογικῆς ἐλευθερίας» καὶ τῆς «ὄντολογικῆς ἐλευθερίας», κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, πού παραπάνω παρουσιάσαμε τὴ διάκριση μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν τοῦ «βίου» καὶ τῆς «Ζωῆς».

Ἡ «βιολογικὴ ἐλευθερία», τὴν ὁποία θὰ εἶχαν κατὰ νοῦν οἱ Ἀγωνιστὲς τοῦ '21, ἐξέφραζε τὴν ὁρμὴ γιὰ ἐλευθερία τῆς ἄσκησης τῆς πολιτικῆς τους βούλησης³. Βεβαίως στο πλαίσιο αὐτῆς τῆς ὁρμῆς γιὰ ἐλευθερία, θὰ μπορούσαμε νὰ διακρίνουμε καὶ πρόσωπα, τὰ ὁποία διεκδικοῦσαν τὴν «βιολογικὴ τους ἐλευθερία» ὡς συνέπεια τοῦ βιώματος τῆς «ὄντολογικῆς τους ἐλευθερίας». Σὲ αὐτὴν τὴν συνάφεια ὁ Γέρος τοῦ Μωριά τόνιζε, ὅτι ἡ ἐπανάσταση τῶν Ἑλλήνων δὲν ὁμοιάζει μὲ ἐκείνη τῶν Φράγκων, οὔτε μὲ παρόμοιες ἐξεγέρσεις, ἀφοῦ σκόπευε στο νὰ ἀναστηθεῖ ἡ πατρίδα, πού θὰ ἔχει κεφαλὴ τῆς τὸν Χριστὸ καὶ ὄχι κάποιους ἀνθρώπους.⁴ Ὁραματιζόταν δηλαδὴ, ἓνα ἐλεύθερο κράτος μὲ ἀρχηγὸ τὸν Κύριό μας, ἀφοῦ εἶχε τὴν πεποίθηση ὅτι στο πλαίσιο τῆς ἀνθρώπινης ἐξουσίας, κανένας ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ διασφαλίσει στὸν συνάνθρωπό του τὴν πραγματικὴ ἐλευθερία.

Γιὰ τὸν Ἀρχιστράτηγο τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, μπορούσε τελικῶς μόνον ὁ Χριστὸς νὰ διασφαλίσει πραγματικῶς τὴν ἐλευθερία, ἀφοῦ μόνον Ἐκεῖνος ὡς Θεὸς κατέχει τὸ αὐτεξούσιον ὡς χαρακτηριστικὸ ἰδίωμα τῆς θείας φύσεως, τὸ ὁποῖο καὶ προσφέρει ὡς χάρισμα στὸν ἄνθρωπο κατὰ τὴν δημιουργία του. Μόνον Ἐκεῖνος μπορεῖ νὰ τὴν ἐγγυηθεῖ, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴ δημιουργία του ἀκόμη ἔλαβε τὴν δύναμη τῆς ἐλευθερίας. Γιὰ τὸν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, ἀλλὰ καὶ γιὰ ἐκείνους πού βίωσαν αὐτὴν τὴν ἐλευθερία καὶ πίστευαν σὲ αὐτὴν, ἡ ἐλευθερία εἶχε οὐσιαστικὴ ἔννοια ἐπειδὴ

² Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Ἐκδοσις Ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως II*, c.12, PG 94,924B.

³ Ἐννοοῦμε τὴν ἐλεύθερη, φυσικὴ βούληση, πού ἐκφράζεται στο πλαίσιο τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ ἐδῶ ἐκφράζεται μὲ τὴν ἔννοια τῆς πολιτικῆς βούλησης.

⁴ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης: «Ὁ δικός μου ὁ ξεσηκωμὸς δὲ μοιάζει μῆτε μὲ τῶν Φράγκων, μῆτε μὲ κανενοῦ ἄλλου. Ἐμεῖς θ' ἀναστήσουμε μία πατρίδα πού κεφάλι θὰ ἔχει τὸ Χριστό. Κι ὄχι ἀνθρώπους». Θ. Κολοκοτρώνη, *Διήγησις Συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς*, Ἀθῆναι, Κεφ. Β', 44.

ἀκριβῶς ἐπιδρᾷ μὲ τρόπο ἀπελευθερωτικὸ γιὰ τὸ ἐσώτερο εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ νοεῖται καὶ βιώνεται ὡς δωρεὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐλευθερία βεβαίως μπορεῖ νὰ ἐπιδρᾷ καὶ μὲ τρόπο ἀσφυκτικό. Ὁ Γάλλος φιλόσοφος Sartre ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι καταδικασμένος νὰ εἶναι ἐλεύθερος. Καὶ συνεχίζει: «καταδικασμένος, γιατί εἶναι δημιούργημα, ἀλλά, ταυτοχρόνως καὶ ἐλεύθερος, ἀφοῦ φέρει τὴν εὐθύνη τῶν πεπραγμένων του, παρότι δὲν εἶναι ὑπαίτιος τῆς ὑπαρξῆς του.⁵ Τοιοῦτοτρόπως ὁ Sartre καταγράφει ἕναν σημαντικὸ παράγοντα ὁ ὁποῖος συνδέεται στενότερα μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας, δηλαδὴ αὐτὸν τῆς εὐθύνης. Τόσο ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ὅσο καὶ ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία ἀπαιτοῦν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο μιὰ συνειδητὴ καὶ ὑπεύθυνη χρῆση τῆς ἐλευθερίας.⁶

Κατὰ συνέπειαν ὁ ἄνθρωπος θὰ πρέπει νὰ ἀπολογεῖται γιὰ τὶς πράξεις του, ἀφοῦ φέρει προσωπικῶς γι' αὐτὲς τὴν καθόλου εὐθύνη στὸ πλαίσιο τῆς ἐλευθερίας του. Ἄν ἀπομονώσουμε τὴν ἐλευθερία ἀπὸ τὴν εὐθύνη, θὰ ὀδηγηθοῦμε ἀναμφίβολα στὴν αὐθαιρεσία. Ἐλευθερία δὲν σημαίνει μόνον νὰ πράττουμε αὐτὸ πὸν θέλουμε, ὅπως συμβαίνει στὴν περίπτωση τῆς αὐθαιρεσίας, ἀλλὰ νὰ πράττουμε ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ὅ,τι ὀδηγεῖ στὴν Ζωή.

Ἐτσι ἡ ἐλευθερία δὲν διαχωρίζεται ἀπὸ τὸν νόμο, ἀφοῦ ὁ τελευταῖος ὀφείλει τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴν ὄντολογία του χάρι στὸ ἦθος τῆς ἐλευθερίας. Τί σημαίνει ὅμως αὐτό; Ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διερωτᾶται στὴν πρὸς *Ρωμαίους* ἐπιστολή, ἂν καταργεῖται ὁ νόμος διὰ τῆς πίστεως, ἀπαντᾷ ἀρνητικά, τονίζοντας ὅτι τοιοῦτοτρόπως αὐτός, δηλαδὴ ὁ νόμος, ἰσχυροποιεῖται⁷, ἐπειδὴ ἀκριβῶς πηγάζει ἀπὸ τὸ εἶναι τῆς πίστεως. Κατὰ συνέπεια ὁ νόμος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι αὐθαίρετος, ἀλλὰ ἔχει ὡς κρηπίδα τὸ ἦθος τῆς πίστεως. Ἐτσι ὁ νόμος καθίσταται πραγματικῶς νόμος, ὅταν ἐμπεριέχει τὸ ἦθος. Τὸ ἦθος, καὶ ἄρα καὶ ὁ λαγαρὸς νόμος, δὲν μποροῦν καὶ δὲν πρέπει νὰ γίνονται ἀντικείμενα ἐκμετάλλευσης τῆς ἐκκοσμικεύσης, ὅπου ἦθος καὶ νόμος μποροῦν νὰ καταστοῦν θύματα τοῦ ἀνθρώπινου ἐγωῖσμοῦ. Ὁ ἡγούμενος Μαξιμιλιανὸς Heim τονίζει σὲ σχετικὸ τοῦ ἄρθρου περὶ τῆς ἐκκοσμί-

⁵ Βλ. Jean-Paul Sartre, *Der Existentialismus ist ein Humanismus*, ἐν: *Der Existentialismus ist ein Humanismus und andere philosophische Essays*, 1943-1948, Hamburg 1970, σελ. 155.

⁶ Εἶναι ἐπίμονη ἡ παραίνεση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μὲ τὴν ὁποία ὑπενθυμίζει στοὺς πιστοὺς ὅτι ἀφοῦ πλέον θεωροῦνται νεκροὶ ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτία, εἶναι στὴν κυριολεξία ἐλεύθεροι: „Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζώντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὄπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ“. *Ρωμ* 6, 12-13.

⁷ *Ρωμ* 3, 31.

κευσης τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι σαφῶς ἡ τελευταία δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κόσμος, ἀλλὰ χωρὶς νὰ δραπετεύσῃ ἀπὸ τὸν κόσμον, νὰ καταστῆ ἡ μικρὰ ζύμη του, ἐμπλουτίζοντας τὴν καθόλου ἀνθρωπότητα μὲ τὸ ἥδυσμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν ταπεινὴ Του ἀγάπη, γιὰ νὰ μὴν καταστραφεῖ καὶ ἰσοπεδωθεῖ παντελῶς αὐτὸς ὁ κόσμος.⁸

Ἀκριβῶς μὲ τὴν ὡς ἄνω ἔννοια, δὲν θὰ πρέπει νὰ διαχωρίσουμε τὸ ἦθος τοῦ νόμου ἀπὸ τὸ ἥδυσμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μόνον ὅταν τὸ πραγματικὸ ἦθος ἀντανακλᾶται στὸν νόμο, μπορεῖ ὁ νόμος νὰ καταστῆ πραγματικὸς νόμος γιὰ τὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Στὴ συνάφεια αὐτὴ μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ καὶ ἡ ὑπακοὴ ἔναντι τοῦ νόμου. Ἐδῶ βεβαίως ὁ νόμος δὲν θὰ πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται μὲ τὴν στενὴ ἔννοια τοῦ κανόνα δικαίου, ἀφοῦ, γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἀντίληψη, ὁ νόμος ἔχει πρωτίστως ὄντολογικὸ χαρακτήρα. Ἔτσι ἡ ὑπέρβαση τοῦ πνευματικοῦ νόμου δὲν ὀδηγεῖ ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως σὲ μιὰ παραβατικὴ πράξη, ἀλλὰ ἔχει ὡς συνέπεια τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ὁδὸ τῆς θέωσης. Αὐτὸ σημαίνει συγκεκριμένα, ὅτι διὰ τῆς ἀπομάκρυνσής του ἀπὸ τὴν ὁδὸ τοῦ Κυρίου, ὁ ἀνθρώπος κυριεύεται ὅλο καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμό του μὴ μπορῶντας πλέον νὰ ἀναγνωρίσει τὸ ἦθος. Ἡ ἀπομάκρυνσή του ὅμως ἀπὸ τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, ἐπιφέρει ἀναπόφευκτα τὸν θάνατο. Τί σημαίνει ὅμως τοῦτο ἀναφορικὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ νόμου σὲ σχέση μὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ὑπακοὴν στὴν ὀρθόδοξη θεολογία καὶ παράδοση;

Τὸ φυσικὸ δίκαιο, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν νομικὸ θετικισμό, εἶναι χαραγμένο στὶς καθαρὰς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑπερισχύει τῶν ρητὰ διατυπωμένων, θεσμοθετημένων, καί, τελικῶς, πάνω στὴν πολιτικὴ ὁμοφωνία βασισμένων κανόνων δικαίου. Ἄλλωστε ὁ χριστιανισμὸς ἀπὸ τίς ἀπαρχές του εἶχε ἀποδεχθεῖ τὴν ὑπαρξὴ καὶ ἰσχὺ ἑνὸς τέτοιου δικαίου.⁹

Καὶ ὁ θεῖος Παῦλος λέγει ὅτι οἱ ἔθνη καὶ οἱ εἰδωλολάτρεις, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν λάβῃ τὸν νόμο, ἀλλ' ἀπὸ ἔμφυτη ἠθικὴ παρόρμηση πράττουν ὅσα ὀρίζει ὁ νόμος, καθίστανται οἱ ἴδιοι γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους νόμο. Ἀποδεικνύουν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὅτι ἔχουν τὸν γραπτὸ νόμο μέσα στὶς καρδιὰς τους, ἀφοῦ καὶ ἡ συνείδησή τους δίδει μαρτυρία καὶ ἐπιβεβαίωση τῶν πράξεών τους.¹⁰ Μὲ τὰ ὡς ἄνω ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν θέλει νὰ καταδείξει τὴν οἰκουμενικότητα καὶ τὴν καθολικὴ ἰσχὺ τοῦ φυσικοῦ δικαίου, ποῦ ὑπε-

⁸ Βλ. Maximilian Heim OCist., *Conversatio nostra in caelis est. Unsere Heimat ist im Himmel*, ἐν: Ambo. Jahrbuch der Hochschule Heiligenkreuz (2016), Europa eine Seele geben, 1. Jahrgang, σσ. 68-83. Γιὰ τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα βλ. σσ. 71-72.

⁹ Βλ. Georgios Mantzaridis, *Soziologie des Christentums*, Berlin 1981, σελ. 124.

¹⁰ Ρωμ 2, 14 κ.ε.

ρισχύει τοῦ θετικοῦ δικαίου. Κατὰ τὸν Μέγα Βασιλείο μάλιστα, ὁ ἄνθρωπος ἔλαβε τὸ φυσικὸ δίκαιο κατὰ τὴν δημιουργία του καὶ καλεῖται νὰ ἀκολουθήσει τοὺς κανόνες του.¹¹

Ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, τὸ φυσικὸ δίκαιο δὲν ἀποτελεῖ αὐτόνομο μέγεθος, ἀλλὰ ἔχει τις ἀπαρχές του στὴν χριστολογία. Ὁ Χριστὸς γιὰ τὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ Θεολογία εἶναι ὁ τύπος, τὸ ἀρχέτυπο τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, ὁ νέος Ἀδάμ. Στὸ πρόσωπό Του ἐκπληρώνεται τὸ ἀπὸ Θεοῦ δοθὲν φυσικὸ δίκαιο, τὸ ἦθος στὴν πιὸ ὀλοκληρωμένη καὶ ἀγνή του μορφή. Εἴμεθα σὲ θέση μάλιστα νὰ γνωρίζουμε μὲ ποῖο τρόπο ἐλευθερία καὶ νόμος εἶναι ἡ θέωση. Ἡ ἀποδοχὴ τοῦ δικαίου ἀπὸ τὸν Κύριό μας¹² καταδεικνύει, ὅτι ἀπόλυτη ἐλευθερία καὶ δίκαιο πρέπει νὰ συνδέονται μεταξύ τους, ὥστε τὸ δίκαιο νὰ ἀποκτήσει τὴν δική του ὑπόσταση. Ἐν Χριστῷ λοιπόν, δίκαιο καὶ ἐλευθερία γίνονται ἓνα καὶ τὸ αὐτό, ταυτίζονται. Ὡς ἐκ τούτου κατανοοῦμε, ὅτι ὁ παλαιὸς Ἀδάμ δὲν βίωσε τὸ δίκαιο τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας τῆς βούλησης, ἀλλὰ μὲ αὐτὴν τῆς ἀναγκαιότητας. Ἄρα, ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ δὲν θέτει ὅρια στὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ νοεῖται ὡς δίκαιο πού ἐκφράζεται μέσα ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Εἶναι τὸ ἦθος, τὸ ὁποῖο εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς ἀνθρώπινης φύσης. Συνεπῶς, ἡ μὴ τήρηση τοῦ φυσικοῦ δικαίου γιὰ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία καὶ παράδοση, ἔχει καταστροφικὲς συνέπειες γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὡς πρόσωπο, ἀφοῦ διαχωρίζοντας τὸ ἀνθρώπινο ἐγὼ ἀπὸ τὸ θεῖο ἐμεῖς, ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ πρόσωπο ὑποβιβάζεται σὲ ἄτομο. Ὅταν λοιπόν γιὰ μᾶς δὲν προέχει ἡ μεταξύ μας κοινωνία, ἀλλὰ τὸ προσωπικό μας ἐγὼ, τότε παύουμε νὰ ὑπακούουμε στὸ φυσικὸ δίκαιο, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ προσωπικό μας δίκαιο νὰ κατανοεῖται ὡς δίκαιο, τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει τις ἀπαρχές του πλὴν τὴν φύση του, ἀλλὰ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐγωτικὴ μας στάση. Ἀκριβῶς στὸ σημεῖο αὐτὸ κάνουμε λόγο γιὰ τὸν διαχωρισμὸ δικαίου καὶ ἠθους ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου.

Τὸ φυσικὸ δίκαιο λοιπόν ἐκφράζει ἓνα δίκαιο πού εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένο μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἠθους. Κατὰ συνέπεια κατανοεῖται ὡς ἡ ἐλευθερία αὐτὴ καθεαυτή. Εἶναι τὸ δίκαιο πού πηγάζει ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ γίνεται κατανοητὸ ὡς ἔκφραση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας ἀγίασαν, ἐπειδὴ ἀκριβῶς κατάφεραν νὰ οἰκειοποιηθοῦν τὸ φυσικὸ δίκαιο, νὰ τὸ κάνουν δικό τους: Μιὰ πράξη ἐλεύθερης συγκατάβασης, συνειδητῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ ἠθους τοῦ δικαίου ἀπὸ πλευρᾶς τους. Ἐτσι λοιπόν, δὲν ἀποδέχονται τὸ φυσικὸ δίκαιο μὲ τὴν ἔννοια

¹¹ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, *Ὁμιλίες εἰς τὴν Ἐξαήμερον* IV, 4, 2, PG 29, 81C.

¹² Πρβ. Ματθ 5,17: „Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι“.

κανόνων δικαίου και τὸν φόβο ὅτι ἢ μὴ τήρησή τους ἐπιφέρει καὶ τις ἀνάλογες συνέπειες, ἀλλὰ τὸ ἀντιλαμβάνονται καὶ τὸ βιώνουν ὡς ἓνα ἠθικὸ καὶ ὄντολογικὸ δεδομένο τῆς ζωῆς τους. Ἐκαναν δηλαδὴ κατὰ κάποιον τρόπο τὸ δίκαιο, χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς ζωῆς τους.

Ὡς ἐκ τούτου, οἱ Ἅγιοι ἀποτελοῦν γιὰ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησία εἰκόνα τοῦ ἐλεύθερου ἀνθρώπου. Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ Ἀγωνιστὲς τοῦ 1821, πού ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ τῆς εἰσήγησής μας, βίωναν ἐσωτερικῶς τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας, παρότι ταυτοχρόνως ζοῦσαν ὑπὸ τὴν τυραννία τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ. Βίωναν τὴν ἐλευθερία τους, διότι γνώριζαν πὼς αὐτὴ ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς φύσεώς τους καὶ ὡς ἐκ τούτου τοῦ φυσικοῦ δικαίου. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης εἶχε ἐπισημάνει ἤδη ἀπὸ τὸν 4ο αἰῶνα τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας μέσα ἀπὸ τὸ φυσικὸ δίκαιο: Ἀναρωτιέται σχετικῶς, ἂν μπορούμε νὰ καταδικάσουμε τὸν ἄνθρωπο στὴ σκλαβιά, ὅταν γνωρίζουμε πὼς ἀπὸ τὴ φύση του εἶναι ἐλεύθερος καὶ αὐτόνομος. Μποροῦμε νὰ γίνουμε νομοθέτες πού στρέφονται κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀνατρέποντας ἔτσι τὸν δικό Του ἐκ φύσεως νόμο;¹³

Γιὰ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο λοιπόν, ἡ ἐλευθερία δὲν ἀποτελεῖ ἓνα ἀπλὸ πνευματικὸ μέγεθος πού ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ πείσει τοὺς σκλαβωμένους περὶ τῆς πνευματικῆς τους ἐλευθερίας παρηγορῶντας τους σχετικῶς γιὰ τὴν σωματικὴ τους αἰχμαλωσία. Τοῦτο θὰ ἀποτελοῦσε μιὰ ἀπλοποιημένη καὶ κοντόφθαλμη ἀντίληψη τοῦ πράγματος. Αὐτὴ ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία, σημειώνει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος, θὰ ἔπρεπε ἀπαραιτήτως καὶ νὰ ἐξωτερικεύεται, ἀφοῦ ἡ τελευταία ἀποτελεῖ ἔκφραση τοῦ φυσικοῦ δικαίου στὸν ἄνθρωπο. Ἄν ὁ Θεός, λοιπόν, δὲν καταδικάζει τὸν ἐλεύθερο ἄνθρωπο στὴ σκλαβιά, ποιός, ἀναρωτιέται ὁ ἐκκλησιαστικὸς πατήρ, θὰ μπορούσε νὰ ἐνεργήσει ἔτσι, τοποθετῶντας ἑαυτὸν πάνω ἀπὸ τὸν Θεό; Καὶ πὼς μπορούμε νὰ μετατρέψουμε σὲ ἰδιοκτησία τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος εἶναι κυρίαρχος τῆς γῆς καὶ τῶν πραγμάτων της, τὴ στιγμὴ μάλιστα πού προβλέπεται νὰ καταβάλλεται ἀποζημίωση ἀπὸ τὸν δουλοκτήτη καὶ γιὰ τὴν περιουσία τοῦ δούλου πού ἀπέκτησε; Πὼς μπορούμε νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν ἀξία τῶν καθόλου πραγμάτων τῆς γῆς; Καὶ ἂν ἡ ἀξία τους εἶναι ἀνεκτίμητη, ποιὰ εἶναι ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὑπεράνω πάντων; Κι ἂν ἀκόμη ἀπαριθμήσουμε τὰ καθόλου πράγματα τῆς γῆς, δὲν θὰ ἐντοπίσουμε κάποιον, πού νὰ ἔχει ἀντίστοιχη ἀξία μὲ αὐτὴν ἑνὸς ἀνθρώπου.¹⁴

Παρατηροῦμε, λοιπόν, ὅτι, πολὺ νωρίτερα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Διαφωτισμοῦ, ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἀπαραβίαστο τῆς ἀνθρώπινης ἀξιο-

¹³ Γρηγορίου Νύσσης, *Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν 4*, PG 44, 664D.

¹⁴ Ἐνθ' ἀνωτέρω 4, PG 44, 665D.

πρέπειας αποτελούν κύρια χαρακτηριστικά της έννοιας της ανθρώπινης ελευθερίας, καθώς συνιστούν βαθιά γνωρίσματα της χριστιανικής διδασκαλίας. Ο άνθρωπος από τη δημιουργία του έλαβε ως δωρεά το στοιχείο της ελευθερίας και με την ελεύθερη βούληση είναι σε θέση να παίρνει τις όποιεςδήποτε αποφάσεις. Αυτή η ελευθερία μάλιστα μπορεί να φτάσει σε τέτοιο σημείο, ώστε να οδηγήσει το δημιούργημα να ξεπεράσει τα όρια και να στραφεί και έναντίον του Δημιουργού του. Ο άνθρωπος δύναται στο πλαίσιο της ελευθερίας του να αρνηθεί τον Θεό και να αναζητήσει την σωτηρία στον έαυτό του.

Όστόσο, η εμπειρία της Έκκλησίας έχει καταδείξει ότι, όταν ο άνθρωπος αποστρέφεται τον Θεό, δεν κινείται προς την κατεύθυνση της σωτηρίας του, αλλά αντίθετως, περιπλανιέται σε όδους που δεν οδηγούν σε αυτήν. Στην προσπάθειά του μάλιστα να σωθεί αφ' έαυτού, περιπίπτει στο δικό του σκότος και έχει απολέσει την δυνατότητα να συνυπάρχει ως πρόσωπο σε κοινωνία με τον Θεό και την καθόλου ανθρωπότητα. Έδώ οι Πατέρες κάνουν λόγο για αμαύρωση και αλλοίωση του «κατ' εικόνα» που έλαβε ο άνθρωπος από τη δημιουργία του. Σε αυτήν την συνάφεια θα αναλύσουμε στην συνέχεια την έννοια της ευθύνης, στην οποία αναφερθήκαμε στην αρχή της εισήγησής μας.

Η ελευθερία της βούλησης του ανθρώπου είναι αναποσπαστως συνδεδεμένη με την έννοια της ευθύνης, δηλαδή να αποφασίζει κάποιος, να αναλαμβάνει και τις συνέπειες των πράξεών του και να πορεύεται με αυτές, ακόμη και στον θάνατο. Θα μπορούσαμε να δεχθούμε την θέση ότι όσο ο άνθρωπος απομακρύνεται από τον Θεό, τόσο πλησιάζει στο σημείο, όπου πια δεν υπάρχει Θεός. Αν και με τον Σταυρό του Χριστού έχει αποδειχθεί πλέον, ότι ο Θεός δια του Ίησου Χριστού είναι παρών ακόμη και στα *ἄδυστα του Ἄϊδη* και αναμένει μόνον μια θετική μας απάντηση, για να αποκατασταθεί η κοινωνία μεταξύ ἡμῶν και Ἐκείνου. Χαρακτηριστικό είναι το καινοδιαθηκικό χωρίο, όπου ο Χριστός συσταυρώνεται με δύο ληστές, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἐκ δεξιῶν, ἀναγνωρίζοντας ἔστω και τὴν ὑστατη στιγμή τῆς ζωῆς του τὴν ἀνθρώπινη ματαιότητα, ἔδειξε μεταμέλεια λέγοντας τὸ περιβόητο *μνήσθητί μου, Κύριε*. Αυτή η στάση της μετανοίας που ἐπιδεικνύει ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής ἀποτελεῖ τὴν θετικὴ ἀπάντηση που ἀναμένει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἢ ὁποῖα τοῦ ἀνοίγει τελικῶς τὴν πύλη τοῦ Παραδείσου.¹⁵ Ὁ ἐξ ἀριστερῶν συσταυρωθεὶς ληστής, τουναντίον, ἀπέδειξε ὅτι μπορούμε νὰ ἀπορρίπτουμε τὸν Θεὸ ἀκόμη και τὴν ὥρα τοῦ θανάτου, ἀφοῦ ἀρνήθηκε

¹⁵ Πρβ. Λκ 23, 43: „καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ”.

τελικῶς τὴν κοινωνία μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Μποροῦμε νὰ συμπεράνουμε ἀκόμη, ὅτι ὁ ἐκ δεξιῶν ληστής σώθηκε, ἐπειδὴ ἄνοιξε τὴν καρδιά του καὶ πίστεψε στὸν Χριστό, ἐνῶ ὁ ἐξ εὐωνύμων, ἐξαιτίας τῆς σκληροκαρδίας του δὲν μπόρεσε νὰ ἀναγνωρίσει τὸν Χριστὸ καὶ νὰ σωθεῖ. Καὶ οἱ δύο ληστὲς ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἐπιλέξουν μεταξὺ τῆς κοινωνίας τους μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὸν καθόλου κόσμο τῆς δραματικὰ κλεισμένης καρδιάς τους. Κατὰ συνέπεια, ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐπιλέξει ἐλεύθερα μεταξὺ τῶν δύο ὡς ἄνω ὁδῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν ἔκφραση τῆς κοινωνίας, ἀφοῦ εἶναι ὁ χώρος ὅπου πραγματώνεται καὶ βιώνεται ἡ κοινωνία μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ ἢ καὶ τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ τους. Ἐτσι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀντιμετωπίζει τὸν ἄνθρωπο ὡς μονάδα, ἀλλὰ πάντοτε ὡς πρόσωπο. Πρόσωπο μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο, ἀλλὰ πάντοτε πρόσωπο, ἀφοῦ ἀποτελεῖ κοινωνικὸ ὄν τὸ ὁποῖο στὸ πλαίσιο τῆς κοινωνίας μπορεῖ νὰ γνωρίσει τὸν ἑαυτό του. Κατὰ συνέπεια γιὰ τὴν Ἐκκλησία μιὰ ὑγιῆς ἀνθρώπινη φύση, θὰ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ἰκανὴ νὰ ἀνταποκρίνεται στὴν ἔννοια τῆς κοινωνίας. Ὁ ἐγωϊσμὸς πάλι ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴ αἰτία τῆς ἁμαρτίας, πού ἀποξενώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ φύση του καὶ τὸν ὑποβιβάζει ἀπὸ πρόσωπο σὲ μονάδα. Πίσω λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ὀδηγήσει τὸν ἄνθρωπο στὴν ὁδὸ τῆς θέωσης, βρίσκεται ἡ προσπάθειά της νὰ τὸν μῆσει στὸ στοιχεῖο τῆς κοινωνίας ἢ καλύτερα, νὰ ἀποκαταστήσει τὴν σχέση του μὲ αὐτό. Ὁ ἄνθρωπος καθίσταται εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, πρόσωπο, ἐπειδὴ ἀκριβῶς μπορεῖ νὰ κινεῖται στὸ πλαίσιο τῆς κοινωνίας, ἀφήνοντάς την μάλιστα νὰ φέρει καὶ τοὺς ἀνάλογους καρποὺς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς του.

Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἀποδεχθεῖ τὸν Θεὸ καὶ ὅταν ὁ νόμος τοῦ Κυρίου δὲν ἐκλαμβάνεται ὡς κανόνας δικαίου, ἀλλὰ βιώνεται μὲ τὴν θέλησή μας, μποροῦμε νὰ βρεθοῦμε στὴν κατάσταση τῆς θέωσης. Κάποιος, γιὰ παράδειγμα, πού διαπράττει ἕναν φόνο ἐνεργῶντας τοιοῦτοτρόπως ἐγκληματικῶς, βρίσκεται σὲ ἀντιπαράθεση μὲ τὸν νόμο. Παρὰ ταῦτα ὁ πλείστος κόσμος δὲν χρειάζεται κάποια σχετικὴ νομοθεσία περὶ ἀνθρωποκτονίας, γιὰ νὰ μὴν γίνει φονιάς, ἀφοῦ εἶναι πεπεισμένος ὅτι τὸ ἔγκλημα κατὰ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ἀντίκειται στὸ φυσικὸ δίκαιο. Ὑφίστανται ἄλλωστε στὸν δυτικὸ κόσμο καὶ κανόνες δικαίου πού δὲν θεσπίζονται ἀπὸ κάποια Βουλὴ βάσει τῆς πλειοψηφίας τῆς Ὀλομέλειάς της, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ φυσικὸ δίκαιο καί, ὡς ἐκ τούτου, προστατεύονται ἀπὸ τὸ Σύνταγμα ἔχοντας μάλιστα τὸν χαρακτήρα τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀπαραβίαστου.

Τὸ ζήτημα πού τίθεται στὴ συνάφεια αὐτὴ εἶναι τὸ πῶς μποροῦμε νὰ συνδυάσουμε τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας, ὅπως τὴν παρουσιάσαμε, μὲ τὴν ἔννοια τῆς ὑπακοῆς ἔναντι τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς ἢ ἀκόμη καὶ τῆς Ἐκκλησίας, δεδομένου ὅτι στὴν παράδοσή μας ἡ πνευματικὴ πατρότητα ἢ

μητρότητα με την έννοια της καθοδήγησης στο πλαίσιο της πνευματικής ζωής αποτελεί έναν πολύ σημαντικό θεσμό.

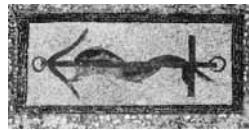
Για την ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἡ ὑπακοή ἔναντι τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς δὲν αἶρει σὲ καμία περίπτωση τὴν ἀνθρώπινη ἐλευθερία. Ἡ ὑπακοή στὴν προκειμένη περίπτωση ἔχει παιδαγωγικὸ χαρακτήρα καὶ ὄχι ὑπαρξιακό. Αποτελεῖ ἔκφραση τῆς ἰδίας τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, νὰ μπορεῖ νὰ ἀφουγκραστεῖ ἕναν ἔμπειρο χειραγωγό, ἀκούραστο συμπαραστάτη καὶ συνοδίτη ἀποκομίζοντας ταυτοχρόνως ὀφέλη ἀπὸ τὴν πλούσια πνευματικὴ του ἐμπειρία. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ διὰ τῆς ὑπακοῆς ὄχι μόνον νὰ εἶναι ἐγγυητὴς τοῦ ἰδίου του τοῦ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ νὰ βιώνει καὶ τὸ *ἐμεῖς* τῆς Ἐκκλησίας στὸ πλαίσιο τῆς κοινωνίας της. Ἄρα, ἡ ἐπικοινωνία με τὸν πνευματικὸ πατέρα εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς καθεαυτῆς. Εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ ἐγὼ μου με τὸ ἐσύ. Ὁ πνευματικὸς πατὴρ κατανοεῖται βεβαίως πάντοτε ὡς καθοδηγητὴς στὴν ἐν Χριστῷ ζωή.¹⁶ Καὶ ἡ τελευταία λέξη, ἡ τελικὴ ἀπόφαση ἐναπόκειται σὲ μᾶς τοὺς ἰδίους. Ἡ ὑπακοή ἔναντι τοῦ πνευματικοῦ πατέρα ἔχει, ὅπως προαναφέραμε, παιδαγωγικὸ χαρακτήρα καὶ ἀποσκοπεῖ πρωτίστως στὴν καταπολέμηση τοῦ ἐγωῖσμοῦ μας. Μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μποροῦμε νὰ βιώσουμε τὴν πραγματικὴ κοινωνία με τὸν συνάνθρωπό μας. Ἄρα, ὁ θεσμὸς τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς δὲν ἀποσκοπεῖ στὸν περιορισμὸ τῆς ἐλευθερίας μας ἢ τοῦ αὐτεξουσίου μας, ἀλλὰ στὸ νὰ μπορέσουμε νὰ κατανοήσουμε τὸ δοθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν δημιουργία μας καὶ χαραγμένο στὶς καρδιές μας φυσικὸ δίκαιο. Εἶναι ἡ προσπάθεια νὰ ἀποχωριστοῦμε ἀπὸ τὴν ἐγωϊστικὴ μας κωφότητα, γιὰ νὰ ἀποκτήσουμε καὶ πάλι μιὰ ἀνοιχτὴ καρδιά. Γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ κατανοήσουμε τὴν ἐλευθερία μας καὶ τὴν βούλησή μας, πού θὰ ταυτίζεται με τὴν βούληση τοῦ Κυρίου μας. Τοῦτο τὸ πράγμα μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ κατὰ τὴν διδασκαλία τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας, μόνον διὰ τῆς μετανοίας. Ἡ θέωση, τελικῶς, δὲν ἀποτελεῖ κάποια κατάσταση πού μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ πετύχει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ θεωρεῖται πάντοτε ὡς δωρεὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Γιὰ νὰ μπορέσουμε ὁμως νὰ ἀκολουθήσουμε τὴν ὁδὸ πρὸς τὴν θέωση, θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε τὴν πεποίθηση πού εἶχε καὶ ὁ ληστής, ὁ ὁποῖος σταυρώθηκε δίπλα στὸν Χριστό: ὅτι δηλαδὴ μόνοι μας δὲν μποροῦμε νὰ πετύχουμε τίποτα ἀπολύτως. Πολὺ σοφὰ παρατηρεῖ ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς ὅτι, ἀφοῦ ἡ θέωση εἶναι ὑπερφυσικὴ κατάσταση, μποροῦμε

¹⁶ Πρβ. Ἀρχ. Ἐλισαίου Σιμωνοπετρίτου, *Ἡ Πνευματικὴ Πατρότητα κατὰ τὸν Γέροντα Σωφρόνιο*, ἐν: Ἱερὰ Μεγίστη Μονὴ Βατοπαιδίου, Γέροντας Σωφρόνιος ὁ Θεολόγος τοῦ ἀκτίστου Φωτός. Πρακτικὰ διορθοδόξου ἐπιστημονικοῦ συνεδρίου, Ἁγιον Ὅρος 2008, σσ. 319-341.

μόνον διά τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος νά τήν πραγματώσουμε. Ἐπειδὴ δὲ ἀδυνατοῦμε νά ἐνεργήσουμε μόνοι μας τήν θέωση, θά πρέπει, γιά νά ἐνεργήσει ἡ θεία χάρις, νά καταπολεμήσουμε ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα πού δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νά ἐνωθοῦμε μαζί Του διὰ τῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν Του.¹⁷ Ἐτσι λοιπόν, ἡ θέωση ἀποτελεῖ δωρεὰ καὶ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νά τήν γευθεῖ ἀπὸ μόνος του. Ἡ συνειδητοποίηση αὐτῆς τῆς πραγματικότητας ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν αὐτογνωσία. Ἀναγνωρίζει ὅτι, ἐξαιτίας τῆς ἀδυναμίας του, πρέπει νά ἐναποθέσει τὴν καθόλου ζωὴ του στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι τὸ φυσικὸ δίκαιο δὲν εἶναι ἄδικο, ἀλλὰ ἐνέχει τὴν πῶ ἀγνή μορφή δικαίου καὶ ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ ἀποδοχὴ τῆς ζωῆς αὐτῆς καθεαυτῆς. Συνεπῶς, ἐλευθερία καὶ ὑπακοὴ δὲν ἀποτελοῦν δύο ριζικὰ ἀντίθετες ἔννοιες, ἀλλὰ συνδέονται ἀρμονικῶς μεταξύ τους, ἀφοῦ ἡ ὑπακοὴ προϋποθέτει τὴν ἐλευθερία. Ἡ ἐλευθερία βεβαίως μπορεῖ μόνον τότε νά βιωθεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ὅταν αὐτὸς ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμό του, γιά νά μπορεῖ, ἐν πληρότητι, νά ζήσει τὴν Ζωή, μὲ τὴν ἔννοια τῆς κοινωνίας.

(Τὴν Τετάρτη 14 Μαρτίου 2018 καὶ ὥρα 11.00 π.μ. εἰς τὸ Ἀμφιθέατρο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. ἔδωσε διάλεξη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστρίας κ. Ἀρσένιος. Τὴν ὁμιλία παρηκολούθησαν προπτυχιακοὶ καὶ μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς καὶ φοιτήτριες, ὑποψήφιοι διδάκτορες καὶ μέλη τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ διοικητικοῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς).

¹⁷ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, *Κεφάλαια διάφορα θεολογικά τε καὶ οἰκονομικά I*, 75, PG 90, 1209C.

Ἡρακλῆς Κοκκινίδης (Κεραμούτσι 24-3-2018)

Ἀρχιμανδρίτης Νήφων Βασιλάκης,
Δρ. Κανονικοῦ Δικαίου

Σεβασμιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, Πατέρες καὶ Ἀδελφοί,
Ἀξιότιμε κ. Δήμαρχε, Ἐρίτιμος κ. Θραψανιωτάκη,
Ἀξιότιμοι κ.κ. Βουλευτές, Ἐντιμότατοι Ἄρχοντες τοῦ Λαοῦ,
Ἐκλεκτοὶ παρόντες,

Σήμερον γιὰ μία χρονιά ἀκόμη τό Κεραμούτσι, σύμπας ὁ Δήμος Μαλεβιζίου, τό Ἡράκλειο, ἡ Κρήτη ὅλη χαίρει καὶ ἀγάλλεται, πανηγυρίζει καὶ δοξάζει τόν πανάγαθο Θεό, γιὰ τόσα καὶ τόσα δυσεξαρίθμητα, θαυμαστά καὶ μεγάλα κατορθώματα, πού ἡ πίστη στό Θεό καὶ ἡ ἀγάπη στήν Πατρίδα ἐχάρισε. Ἐκ τῶν πλέον ὀνομαστῶν, μεγάλων καὶ ἐνδόξων τέκνων τῆς γῆς τούτης ὁ Ἡρακλῆς Κοκκινίδης. Τό ἐξαιρετο αὐτό πρόσωπο πού χάριν τοῦ σήμερα συγκεντρωθήκαμε προκειμένου νά εὐχαριστήσουμε δι' ὅσα ἔπραξε χάριν τῆς Πίστης τῆς ἀγίας καὶ τῆς Πατρίδος τήν ἐλευθερία.

Γνωστός σέ ὅλους μας, ὁ μέγας Κρητικός ὀπλαρχηγός τῆς ἐπαρχίας ταύτης, Ἡρακλῆς Κοκκινίδης. Διακρίθηκε συμμετέχοντας ἐνεργά στήν Κρητική Ἐπανάσταση τό 1866 καὶ ἔπεσε δύο χρόνια μετά ἀγωνιζόμενος ἥρωικῶς. Ἡ ἐνδοξος ἱστορία τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀγῶνα του, ἀπό γενιά σέ γενιά ἐξυμνοῦνται ἐπαξίως σέ ὀλόκληρη τήν λεβεντοτόκο Μεγαλόνησό μας.

Σήμερον τό Κεραμούτσι καυχᾶται ἐν Κυρίῳ ὡς ἡ γενέτειρα τοῦ ἀκοιμήτου ἀγωνιστοῦ. Πατέρας τοῦ ὁ Νικόλαος Κοκκινίδης, μέ καταγωγή ἀπό τήν Κράνα Μυλοποτάμου (ἐπιθέτου Κόκκινος), ἡ δέ μητέρα τοῦ καταγόταν ἀπό τά Καρδουλιανά Πεδιάδος. Διέθεσαν ἀφειδῶς τό μεγαλύτερο μέρος τῆς περιουσίας τους γιὰ τόν ἐθνικοαπελευθερωτικό ἀγῶνα καὶ τίς ἴδιες τους τίς ζωές. Πόσο σημαντικό κι αὐτό σήμερα πού πολλοί προσπαθοῦν νά πάρουν, νόμιμα καὶ μή, ἐκ τοῦ δημοσίου, ἐκείνοι προσέφεραν ἀνιδιοτελῶς ὑπέρ τοῦ κοινοῦ ταμείου, τῆς φιλτάτης ἡμῶν Πατρίδος.

Ἐνωρίς, ἀπό μικρός, ὁ Ἡρακλῆς ἀφοσιώθηκε στόν καλόν ἀγῶνα γιὰ τήν ἀπελευθέρωση, μέ τήν κήρυξη τῆς Κρητικῆς ἐπανάστασης. Οἱ μνήμες πολλές καὶ σπουδαῖες σχετικά μέ τήν προσφορά του στόν ἱερό ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας. Οἱ μάχες σκληρές στίς ὁποῖες συμμετεῖχε, ὄχι φανταστικά ἢ εἰκονικά, οὔτε ἐξ ἀποστάσεως ἢ σάν ἀσφαλῆς παρατηρητής εἰρήνης ἐνδεχομένως, ἀλλά συμμετεῖχε πραγματικά, γενναῖα στό Τέμενος, στό Μαλεβίζι, στήν Τύλισσο, στόν Καμαριώτη.

Οὐ ἀπώλειες μεγάλες. Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀρχηγοῦ Ντεντιδάκη τὸν διαδέχεται στὴν ἀρχηγία ὁ Ἡρακλῆς. Διακρίνεται ἀμέσως γιὰ τὴν λεβεντιά του, τὴν εὐφυΐα, τὴν ἀνδρεία, τὸν ἥρωισμό του. Μάχεται ἀτρόμητα στὸ Ὀροπέδιο Λασιθίου καὶ καθὼς λέγει σχετικῶς τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι «μασσεῖ καὶ σπᾶ τὰ σίδηρα, σάν ἄγριο λιοντάρη». Πολεμᾷ θαρραλέα μαζί με ἄλλους ἀξιόμειας ἀγωνιστὰς στὰ περὶχωρα τοῦ Ἡρακλείου, στὸν Ἅγιο Μύρωνα, στὴν Πυργοῦ καὶ λαβομένος βαρῶς δέν σταματᾷ τὴν μάχη.

Ἐπιτίθεται μετὰ λιγοστούς ἀνδρες ἐθελοντὲς ἐναντῖα στοὺς πολυάριθμους πολεμίους, στὴ Γαζανὴ Καμάρη. Χτυπημένος ἀπὸ ἀμαρτωλὴ σφαῖρα ἔπεσε νεκρὸς. Ἀναφέρεται σχετικῶς μακάβριο περιστατικὸ. Τὸν ἀποκεφάλισαν. Μετέφεραν τὸ αἱματοραμένον κεφάλι του, δίχως σῶμα, στὸ Ἡράκλειο. Γιὰ τρεῖς ἡμέρες ἐκρέμετο στὴ Χανιόπορτα, πρὶν ριχτεῖ σὲ πηγάδι.

Τελικῶς τό τετιμημένο σῶμα τοῦ ἀγωνιστῆ ἐτάφη στή Μονή Σαββαθιανῶν. Ἀμέσως λόγοι καί πράξεις τιμῆς γέμισαν τήν ἐλεύθερη οἰκουμένη ἐνθυμίζοντάς μας, εἰς τούς αἰῶνας, ὅτι τό χρέος γιά τήν Πατρίδα ἀφορᾷ ὅλους μας προσωπικά καί ἡ πίστη μας, μᾶς ὀδηγεῖ σέ ἀγῶνες πού ἡ ἀξία τους δέν ὑποτιμᾶται στό χρόνο, δέν φθείρεται ἀπό τά ψέματα τοῦ κόσμου, ἀλλά λάμπει καί ἀστράφει περισσότερο ἀπ' ὅσο νομίζουν πολλοί ἄμεμπτοι τάχα, μὴ ἔχοντες ὅμως ἐλπίδα, ὅσοι χάνονται στά εἶδωλα τοῦ κόσμου τούτου, πλάσματα σκιαῶ ἀσθενέστερα, ἀναζητόντας χεῖμερες καί ὅσα χρήματα, κρίματα καί ὑλικά κέρδη λήγουν στή ζωὴ αὐτή, χωρίς νά ἔχουν ἀντίκτυπο στήν αἰωνιότητα.

Ὁ Ἡρακλῆς Κοκκινίδης, ἀπό νεαρός προτίμησε τόν ἀγῶνα καί τίς ἀξίες, τά ιδανικά, τήν πίστη καί τό δρόμο, ὅχι τοῦ μυθικοῦ Ἡρακλέους, ἀλλά τοῦ ἀγίου τῆς Ἐκκλησίας μας καί τῆς Πατρίδος μας, πρὸς τά ἔνδοξα καί ἐξαισία, «μεγάλα τά τῆς πίστεως κατορθώματα» καί ἄξια ἐπαίνων καί μνήμης καί τιμῆς.

Εὐτυχῶς σήμερα ἀπό ἐμᾶς δέ ζητᾶ φοβερὰ πράγματα οὔτε ὁ Ἡρακλῆς, οὔτε μᾶς καλεῖ ἡ φιλότατη μας Πατρίδα νά γίνουμε κυριολεκτικά μιμητές τῶν μεγάλων ἡρώων τῶν ἀγῶνων καί νά χύσουμε τό αἷμα μας χάριν τοῦ ἐνδόξου Γένους μας καί τοῦ ἀγιασμένου ἔθνους μας, παρά μόνο ἐφόσον χρειαστεῖ ὁποτεδήποτε.

Σήμερα μᾶλλον καλούμαστε νά θυμόμαστε ἐν ἐτοιμότητα, σοβαρότητα καί προετοιμασία, χύνοντας τόν τίμιο ἰδρώτα μας, στό μετερίζι τό προσωπικό του ὁ καθένας μας κι ὅλοι μαζί ποτίζοντας φιλότιμα καί ἀνδρεία τό αἱματολιπασμένο καί δακρυποτισμένο δεντρί τῆς ἐλευθερίας μας.

Δέν ξεχνᾶμε. Δέν μᾶς χαρίστηκε ἄδικα, ἀλλά τήν κερδίσαμε μέ ἀγῶνες καί θυσίες τήν ἐλευθερία.

Σήμερα περισσότερο ἀπό ποτέ ὀφείλουμε κόπους νά προσφέρουμε ὡς θυμίαμα εἰς μνήμην πάντων τῶν πεσόντων καί τοῦ Ἡρακλῆ, προκειμένου νά διατηρήσωμε τό δέντρο τῆς ἐλευθερίας ὑψηλά καί ζωντανό. Μὴ χάσωμε τό δρόμο μας πρὸς τά ἔνδοξα καί ἐξαισία, τά μεγάλα. Μὴ χάσωμε τό δρόμο μας πρὸς τόν οὐρανό. Μὴ χαθοῦμε στίς τρυφηλές του κόσμου τούτου παγίδες, τό λαβύρινθο τῆς καλοπέρασης, τό σκοτάδι τῆς λησμονιάς.

Μὴ ξεχάσωμε τόν Ἡρακλῆ καί ὅλους ὅσους ἀντρειωμένους πόνεσαν κι ἐμόχθησαν κι ἔγιναν θυσία χάρις μας. Ὅχι! Ὅχι! Δέν ξεχνᾶμε ἐμεῖς. Ἐμεῖς δέν ξεγελιόμαστε ἀπό ἀπάτες. Δέν μᾶς τρομάζουν οἱ ἄμεμπτοι μυρμηγκολέοντες. Οὔτε ἄνθρωποι μοιάζουν μέ ὄρνιας Ἀριστοφάνη ἢ καί τίς μυθικές τίς στιφαλίδες, πού τρῶνε ἢ τούς τρῶνε σάν κοτόπουλα πτηνοτροφείου. Θυμόμαστε καί συνεχίζουμε τήν Παράδοσή μας. Κρατᾶμε καί μεταδίδουμε μηνύματα ζωῆς, ἐλευθερίας, ἀληθινῆς, αἰώνιας.

Γράφει σχετικά στο εξαιρετο βιβλίο του ένας άλλος, έκλεκτος και υπέροχος Έρακλῆς, ὁ Πυργιανάκης, τὸν ὁποῖο εὐχαριστῶ ἐνθέρμως καὶ ζωηρά, –σέ συγχαίρουμε ἀγαπητέ Έρακλῆ ἅπαντες γιὰ τὴν ἔντυπη καταγραφή τῶν ἀγωνιστικῶν κατορθωμάτων τοῦ ἡρωικῶς ἀγωνισαμένου καὶ ἐνδόξως πεσόντος Έρακλῆ Κοκκινίδη–, γράφει ἐπαναλαμβάνω «τό σημαντικότερο ὅμως εἶναι ὅτι μέχρι σήμερα ὁ λαὸς τῆς Κρήτης δὲν τὸν ἔχει ξεχάσει...τό ἀποδεικνύουν οἱ φωτογραφίες του πού στολίζουν ἀκόμη...(150) χρόνια μετὰ τὸν θάνατό του – πάμπολλα σπίτια τοῦ Μαλεβιζίου. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ τιμές...εἶναι φανερό πὼς ζεῖ ἀκόμη τό μήνυμα πού ἄφησε σέ ὄλους μας κι εἶναι ἰδιαίτερα πολῦτιμο σέ καιροὺς σάν τούς σημερινούς: ὅτι καμιὰ θυσία δὲν πάει χαμένη, κι ὅτι ὁ ἀγώνας γιὰ ἰδανικά, ὅπως αὐτό τῆς ἐλευθερίας, ἦταν, εἶναι καὶ θὰ μείνει, πάντα ἐπίκαιρος...χαρὰ ‘στὸνε στὸν πόλεμο, τὸν θάνατο ὁποῖος λάχει, στὸν πόλεμ’ ὁποῖος σκοτωθεῖ, κερδίζει μὰ δὲ χάνει, κερδίζει ὄνομ’ ἀθάνατο καὶ τῆς τιμῆς στεφάνι».

Σεβασμιώτατε, μέ τὴν εὐχή Σας, εἶθε νὰ εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ Έρακλῆ τοῦ Κοκκινίδη καὶ πάντων τῶν ὑπὲρ τῆς Πίστως καὶ τῆς Πατρίδος μας εὐκλεῶς ἀγωνισαμένων, παράδειγμα πρὸς ὄλους μας μᾶς φωτεινὸ καὶ ἔνδοξος ὁδηγὸς πίστεως καὶ ζωῆς, στίς ὁποῖες περιπέτειες τοῦ βίου τούτου τοῦ καλοῦ καὶ σύντομου, ὥστε νὰ ἱεραρχοῦμε καὶ νὰ ἀξιολογοῦμε μέ πίστη καὶ ἀνδρεία, μέ ἀρετές καὶ τιμὴ τὸν παρόντα βίον, καὶ ὄχι ἀπλὰ νὰ ὀνειρευόμαστε τὸν μέλλοντα, μέ λόγια ἢ ὑποσχέσεις, ἀλλὰ βιωματικά καὶ ἐμπράκτως νὰ προσδοκοῦμε τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν ζωὴ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἤδη μετέχοντες τῆς παραδόσεώς μας, τῆς πίστεως μας, τῆς θεανθρώπινης μοναδικῆς ζωῆς μας.

Ἐχουμε καὶ σήμερα ἀνάγκη ἀπὸ ἡγετικές μορφές, σάν τὸν Έρακλῆ Κοκκινίδη, χωρὶς ἐξ ἀνάγκης νὰ χρειάζεται κυριολεκτικά ἢ ἄμεσα νὰ σκοτώσουν Τούρκους ἢ λιοντάρια στὴ Γαζανή Καμάρα, οὔτε στιφαλίδες ὄρνια δὲν ὑπάρχουν στό Κεραμούτσι, κι ἡ λερναία ὕδρα τῆς οἰκονομίας ἀνάξια λόγου, μυθικοὶ μόνον καὶ οἱ σταῦλοι τοῦ Αὐγεία, ἄς καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀδελφοί μου ραθυμίας, ἀκηδίας, ἀδικίας, προδοτικῆς συκοφαντίας, λήθης, ἀπληστίας καὶ πάσης πλεονεξίας. Ἡρωικές μορφές καὶ ἀκέραιες Κρητικὲς λεβέντικες παρουσίες σέ ἕνα κόσμον καὶ μία κοινωνία μέ ἄλλου εἴδους πολέμους, ὅπου κινδυνεύει ἡ ἐλευθερία μας, ἀπὸ μεταλλαγμένους κέρβερους μετεμφισμένους σέ «ἄμειπτες» ἀνθρώπινες ἀπελπιστικὲς φιγούρες, ἀξιολύπητες καὶ ἀξιόμεμπτες, μέ τρόπο διαφορετικὸ καὶ δυσθεώρητον. Ἐχουμε ἀνάγκη καὶ σήμερα ἀπὸ τὸν Έρακλῆ Κοκκινίδη καὶ τούς ἄλλους ἀγωνιστές, νὰ μᾶς διδάξουν, νὰ μᾶς δείξουν τὸν δρόμον τῆς ἀμαράντου δόξης καὶ τῆς τιμῆς τοῦ τετιμημένου, πού ξεχωρίζουν καὶ διακρίνονται στὸν ἀπρόσωπον κόσμον. Ὅσο ζοῦν μπορεῖ νὰ κατακρίνονται ἀπὸ τὴν ὀρθὴ ἀποστειρωμένη

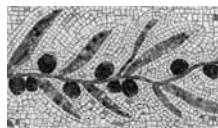
λογική και τήν φαρισαϊκή ήθική ως κουζουλοί, έκκεντρικοί, δέν τούς χαρακτηήρισαν άμεμπτους, ούτε πολυτάλαντους ή άνεπίληπτους εκείνους, εΐπαν ψιθυριστά άνώνυμοι «άμεμπτοι» κουκουλοφόροι ότι εΐναι άματωλοί ή και άρμαρτωλοί, αλλά σύντομα αύτοί άποφαίνονται ήρωες, άγιοι, πρόσωπα πολύτιμα, μεγάλοι καθηγητές μας, πίστης και ζωής, χωρίς νά έχουν Έδρα σέ Πανεπιστήμια μέ μάρκετιγκ και διαφημισμένους μάνατζερς, μή διαθέτοντες έκ πληρωμής τύπους και τίτλους, μέ νοικιασμένες φιλίες και ξεφτισμένες σχέσεις, ούτε έπειδή κάποιος τούς όνόμασε ή τούς χάρισε ύπερήλικας θεΐος στή Κορώνη τήν ό,ποιά κορώνα, πού ως άνθος μαραΐνεται και ως όναρ παρέρχεται.

Τό στέμα τελικά πού μένει και άξίζει, εΐναι μόνο αύτό τής δόξης τής άγιοτήτος, τό φωτοστέφανο, πάντων τών άγίων, έκ τών φανερών και τών άφανών άπό Θεοΰ γεγενημένων ευεργεσιών. Μένει και παραμένει ή θυσιαστική άγιότητα και ή ήρωική αύτοθυσία, μέ τιμή πού νούμερα λογιστικά και μαθηματικά δέν περιγράφουν. Θεωρούμε και κατανοοΰμε ή μή, τόν κόσμο πλέον και τούς ανθρώπους μόνον έντός της μυστηριακής Χώρας τών ζώντων, όπου άπ' άρχής και μέχρι του τέλους τών αίωνων, οί τόν Θεόν ευαρεστήσαντες μετέχουν τής άτελευτήτου χαράς και τής έλευθερίας, του και νεκρών και ζώντων τήν έξουσίαν έχοντας ενός Τριαδικού Θεοΰ.

Σεβασμιώτατε, μέ τήν ευχή Σας, ευχαριστοΰμε μέ ευγνωμοσύνη και σήμερα και πάντοτε τόν Έρακλή Κοκκινΐδη και πάντας όσοι προσέφεραν θυσιαστικά στον άγώνα, χωρίς νά λυπηθοΰν τά νιάτα και τήν έμορφιά τους, πού χάρισαν τήν ζωή τους και έσωσαν τήν ψυχή τους και τελικώς έκέρδισαν τήν αϊωνιότητα, τούς ούρανοΰς άνεωγμένους, τά κάλλη του Παραδείσου.

Δί' ευχών του Άγίου Δεσπότου μας, Σεβ. Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Εϊρηναΐου, προς τόν όποΐο ταπεινώς και νικώς ψάλλομεν άνυπόκριτα τό «εις πολλά έτη Δέσποτα», νά εΐναι άπό Θεοΰ Αϊωνία ή μνήμη του Έρακλή Κοκκινΐδη και πάντων τών άγωνιστών, ζώντων τέ και κεκοιμημένων, πάντοτε νΰν και άεί και εις τούς αϊώνας τών αίωνων. Άμήν.

Ζήτω ό Έρακλής Κοκκινΐδης και πάντες οί άγωνιστές τής έλευθερίας μας. Ζήτω ή Πατρίδα μας. Ζήτω ή Έκκλησία μας.

Μεθώντας μ' ένα κρασί άγιονορείτικο...
τῆς Εὐαγγελίας Δαμουλῆ-Φίλια
Βιβλιοκρισία

τοῦ Ἰωάννου Λίλη
Λέκτορας Π.Α.Ε.Α.Κ.

Ἡ Εὐαγγελία Δαμουλῆ-Φίλια δημοσίευσε τὸ τελευταῖο της ἔργο μετὸν τίτλο «Μεθώντας μ' ένα κρασί άγιονορείτικο...» ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Γρηγόρη. Τὸ βιβλίον εἶναι ἐπιστημονικὸ καὶ ἔγκειται ἀκριβῶς στὸ ἐπιστημονικὸ γνωστικὸ της συγγραφέως, τὸ ὁποῖο εἶναι ἡ Γενικὴ καὶ Συγκριτικὴ Γραμματολογία, δηλαδὴ ἐξετάζει φιλολογικὰ καὶ γραμματολογικὰ, κείμενα τοῦ ἑλληνισμοῦ μετὸν κοινὴ καθε φορὰ θεματολογία. Ἡ θεματολογία στὸ τελευταῖο της αὐτὸ ἔργο εἶναι τὸ ταξίδι στὸ Ἅγιον Ὅρος. Συγκεκριμένα ἐξετάζει τὶς ἀπόψεις Ἑλλήνων λογοτεχνῶν τοῦ 19^{ου} καὶ τοῦ 20^{ου} αἰῶνα ποὺ ἐπισκέφθηκαν ἢ σχολίασαν τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ὁ ὑπότιτλος τοῦ βιβλίου ποὺ κοσμεῖ τὸ ἐξώφυλλο ἐπιγράφεται : «Ἡ ἐμπειρία τοῦ ταξιδιοῦ στὸ Ἅγιον Ὅρος στὴν Ν. Ἑλληνικὴ λογοτεχνία ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 19^{ου} αἰῶνα ἕως τὶς μέρες μας».

Τὸ βιβλίον ἀποτελεῖται ἀπὸ 510 σελίδες καὶ περιλαμβάνει ἐννέα κεφάλαια. Τὰ δύο πρῶτα κεφάλαια δὲν εἰσέρχονται στὴν οὐσία τοῦ θέματος ἀλλὰ ἐξηγοῦν πῶς παρουσιάζεται, ἀναλύεται καὶ ἐρευνᾶται τὸ ταξίδι μέσα στὴ γραμματολογία ἀλλὰ καὶ ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Ὁρους στὴ διαδρομὴ τῶν αἰῶνων. Τὸ τρίτον κεφάλαιον ἐξετάζει τοὺς λογοτέχνες ποὺ ἔγραψαν γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος μετὰξὺ τοῦ 1880 καὶ 1920. Τὸ τέταρτον κεφάλαιον τοὺς λογοτέχνες μετὰξὺ 1920 καὶ 1940. Τὸ πέμπτον κεφάλαιον τὴν παρουσία στὴ συγγραφὴ λογοτεχνῶν ἀπὸ τὸ 1940 μέχρι καὶ τὴ δεκαετία τοῦ 1960. Τὸ ἕκτον κεφάλαιον τὰ χρόνια της δικτατορίας 1967 μέχρι 1974. Τὸ ἕβδομον κεφάλαιον ἀπὸ τὸ 1974 μέχρι τὸ 1990. Τὸ ὄγδοον κεφάλαιον ἀπὸ τὸ 1990 μέχρι τὸ 2000 καὶ τὸ ἔνατον κεφάλαιον τοὺς λογοτέχνες ποὺ ἀνήκουν στὴν Ἀνατολὴ τοῦ 21^{ου} αἰῶνα. Ἀκολουθοῦν ὁ ἐπίλογος, τὰ κείμενα τῶν πηγῶν τῶν ἑλλήνων λογοτεχνῶν ποὺ ἐρευνῶνται στὸ ἔργο τῆς κ. Δαμουλῆ καὶ ἡ βιβλιογραφία τὴν ὁποία χρησιμοποίησε.

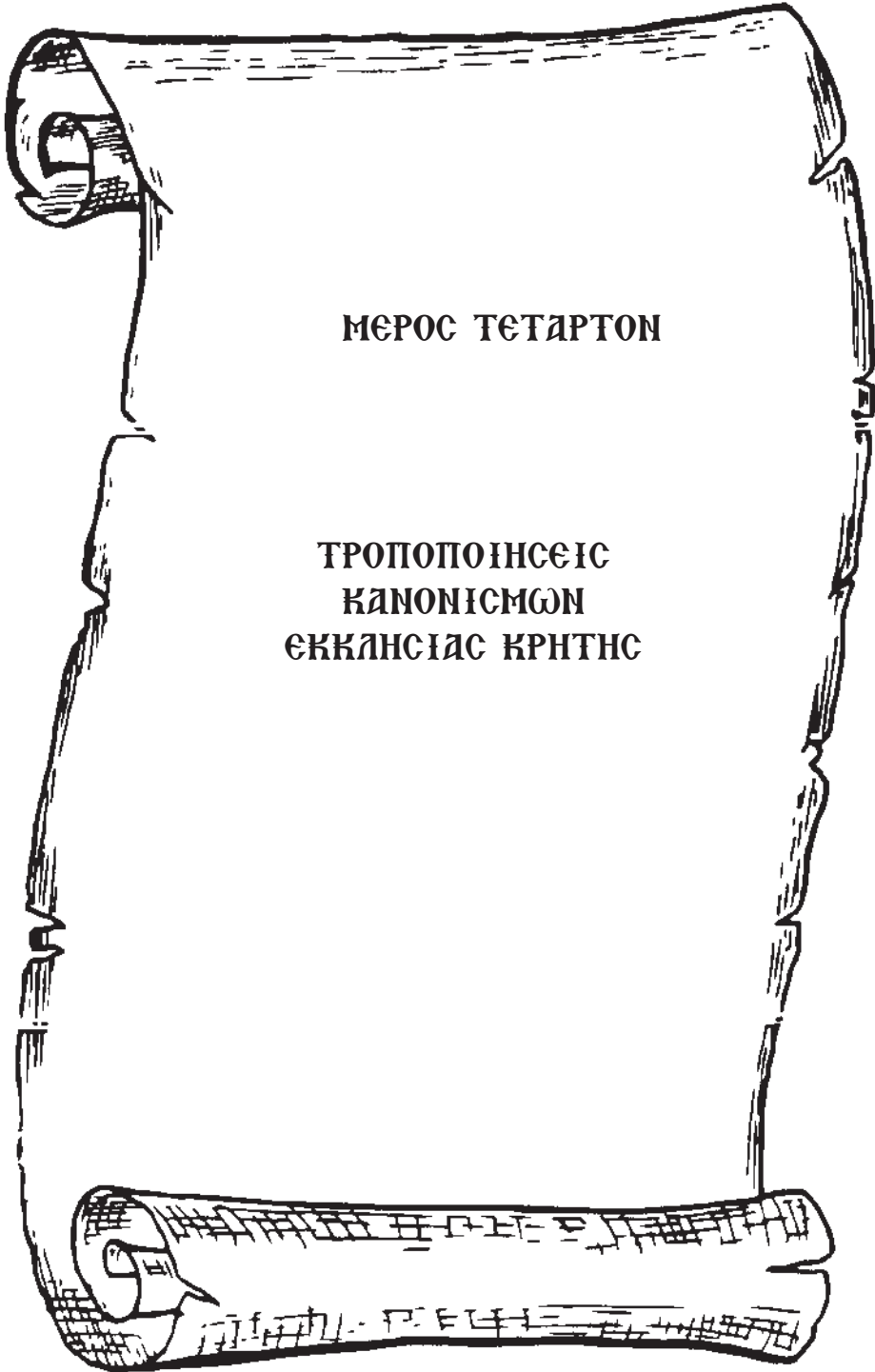
Ὅλοι οἱ λογοτέχνες ποὺ ἐξετάζονται στὸ βιβλίον ἐρευνῶνται σὲ βάθος. Παρουσιάζονται ὅλα τὰ ἔργα τοὺς σχετικὰ μετὸν Ἅγιον Ὅρος καὶ παρεμβάλλονται σὲ ὅλους καὶ ἀκριβῆ χωρία τῶν ἔργων τους, ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ γνωρίσει ἄμεσα τὴ γραφίδα, τὸ ὕφος καὶ τὴν ἐποχὴ τῶν λογοτεχνῶν ποὺ παρουσιάζονται. Οἱ συγγραφεῖς ποὺ ἐξετάζονται εἶναι ἄνδρες, καθὼς μποροῦσαν νὰ εἰσέλθουν στὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, ἐκτὸς ἀπὸ μία γυ-

ναίκα, τὴν Ἑλένη Λαδιά. Ἡ Εὐαγγελία Δαμουλῆ ἐπιγράφει τὸ κεφάλαιο ποῦ ἀναφέρεται στὴν Ἑλένη Λαδιά : «Γυναικεία γραφή γιὰ τὸν Ἅγιον Ὅρος», σέλ. 436 – 441 (Γυναικεία γραφή...). Ἡ Ἑλένη Λαδιά ταξίδεψε στὸν Ἅγιον Ὅρος, μέχρι ἐκεῖ ποῦ ἐπιτρέπεται ἔκανε τὸν περίπλου τοῦ Ὁρους.

Μαζὶ μὲ τοὺς συγγραφεῖς λογοτέχνες ἐξετάζονται καὶ οἱ ἀπόψεις ἀκαδημαϊκῶν θεολόγων, καθηγητῶν Πανεπιστημίου τῶν δύο Θεολογικῶν Σχολῶν, ποῦ τοποθετήθηκαν δημοσίως σὲ θέματα ποῦ ἀφοροῦσαν τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπως τὴν ἀνθιση τοῦ ἀγιορείτικου μοναχισμοῦ ἀπὸ τὸ 1975, καθὼς ἐπίσης ἐποχὲς τοῦ νεότερου ἑλληνισμοῦ ἀλλὰ καὶ ἰδεολογικὲς, πολιτικὲς, φιλοσοφικὲς τάσεις τῶν παρουσιαζόμενων λογοτεχνῶν τοῦ παρόντος ἔργου. Τὸ Νεορθόδοξο κίνημα, ὁ Μάης τοῦ '68 καὶ ὁ ἀπόηχός του στοὺς νέους ἀγιορεῖτες μοναχοὺς καὶ ἐπισκέπτες τοῦ 1975, ἡ Νεοελληνικὴ ταυτότητα καὶ ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδος στὴν Εὐρωπαϊκὴ κοινότητα, ἡ κρίση ταυτότητας στὴν Ἐνωμένη Εὐρώπη, ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἄθωνα ὡς πολιτισμικὸ φαινόμενο «τουριστικῆς» ἔλξης, ἡ ΕΟΚ καὶ τὸ ἄβατό του Ἁγίου Ὁρους, ἀναλύονται καὶ σχολιάζονται ἀπὸ τὴν Εὐαγγελία Δαμουλῆ – Φίλια. Τὸ βιβλίο ἀκουμπᾷ καὶ πολιτικὲς προσωπικότητες ποῦ μίλησαν, ἔγραψαν, ἐπισκέφτηκαν ἢ ἐργάστηκαν γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὅπως ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, ἀλλὰ καὶ ἀρχηγοὺς κρατῶν ποῦ τὸ ἐπισκέφτηκαν. Ἀναφέρονται ἐπίσης ἐπίσημα νομικὰ κείμενα σχετικὰ μὲ τὸ Ἅγιον Ὅρος.

Ἡ γλώσσα τοῦ βιβλίου ἀπλὴ καὶ κατανοητὴ, χρησιμοποιεῖται παντοῦ τὸ μονοτονικὸ καὶ στὸ δικό της κείμενο στὰ κείμενα τῶν λογοτεχνῶν, καὶ ὑπάρχουν πολλὲς παραπομπὲς μὲ σωστὴ ἐπιστημονικὴ μορφή. Ἡ βιβλιογραφία εἶναι πλούσια καὶ ἐπαρκὴς χωρὶς νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸ ἀντικείμενό του πρὸς ἐξέτασιν θέματος, τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ ταξίδι στὸ Ἅγιον Ὅρος στὰ κείμενα τῶν λογοτεχνῶν τοῦ 19^{ου} καὶ 20^{ου} αἰώνα. Στὸ ἔργο ὁ ἀναγνώστης καὶ μελετητὴς μπορεῖ νὰ βρεῖ ὅλη τὴν ἀπαραίτητη βιβλιογραφία τοῦ ἐξεταζόμενου θέματος. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ στὸ ἐξῆς ὅποιος θὰ θελήσει νὰ γράψει γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος θὰ πρέπει ὅπωςδὴποτε νὰ παραπέμψει καὶ στὴ μελέτη τῆς Εὐαγγελίας Δαμουλῆ – Φίλια. Γιὰ ὅλους τοὺς παραπάνω λόγους τὸ προτείνουμε ἐκθύμως στὸ ἀγαπητὸ ἀναγνωστικὸ κοινό.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ
ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

**Τροποποιήσεις Κανονισμῶν
τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης
(Φ.Ε.Κ. τ. Α', 20/8-2-2018)**

**1. Τροποποίηση του Κανονισμού υπ' αριθμ. 4/2015
«Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης»
(Φ.Ε.Κ. τ.Α', 57/15-6-2015)**

**Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

Ἐχουσα υπόψη:

1. Τους Θείους και Ιερούς Κανόνες.
 2. Τις διατάξεις του ν. 4149/1961 «Περί καταστατικού νόμου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας και άλλων τινῶν διατάξεων» (Φ.Ε.Κ. 41/Α'/16.3.1961).
 3. Την παρ. 6 του άρθρου 43 του ν. 3848/2010, (Φ.Ε.Κ. 71/Α'/19.5.2010).
 4. Τον υπ' αριθμ. 1/2013 Κανονισμό «Περί Εφημερίων και Διακόνων» της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας (ΦΕΚ 65/Α'/12.3.2013).
 5. Τον υπ' αριθμ. 2/2014 Κανονισμό «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερῶν Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας (ΦΕΚ 66/Α'/12.3.2014).
 6. Το υπ' αριθμ. πρωτ. 139853/Θ1/23-8-2017 έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας, Ἐρευνας και Θρησκευμάτων.
 7. Την υπ' αριθμ. 1087/4-12-2017 απόφαση της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου.
 8. Τις υπ' αριθμ. 04/10-10-2017 και 02/07-12-2017 αποφάσεις της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης.
 9. Το γεγονός ὅτι εκ της τροποποιήσεως του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλεῖται δαπάνη, η οποία να βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, τροποποιεῖ:
- Το 8ο ἄρθρο του υπ' αριθμ. 4/2015 Κανονισμού «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. τ.Α', 57/15-6-2015) της Εκκλησίας Κρήτης, ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4/2015

Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης
(Φ.Ε.Κ. τ.Α'57/15-6-2015)

Άρθρο 8

Τοποθέτηση και υπηρεσιακή κατάσταση του εκκλησιαστικού υπαλλήλου

1. Ο εκκλησιαστικός υπάλληλος τοποθετείται, μετά τον διορισμό και την ορκωμοσία του, στην θέση για την οποία προσελήφθη, με απόφαση του διοικούντος το εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο οργάνου.

2. Μετακίνηση του εκκλησιαστικού υπαλλήλου σε άλλη θέση, αντίστοιχης βαθμίδας, του ιδίου νομικού προσώπου, πραγματοποιείται με απόφαση του διοικούντος το εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο οργάνου.

3. Απόσπαση του εκκλησιαστικού υπαλλήλου, σε θέση αντίστοιχης βαθμίδας άλλου εκκλησιαστικού νομικού προσώπου της Εκκλησίας Κρήτης επιτρέπεται μόνο για λόγους σοβαρής υπηρεσιακής ανάγκης, κατόπιν σχετικής απόφασης των οργάνων διοικήσεως των οικείων εκκλησιαστικών νομικών προσώπων. Ο εκκλησιαστικός υπάλληλος δικαιούται να αιτηθεί την απόσπασή του και για σοβαρούς προσωπικούς λόγους, εφόσον όμως οι υπηρεσιακές ανάγκες το επιτρέπουν. Η διάρκεια της απόσπασης δεν δύναται να υπερβαίνει συνολικά τα δύο έτη, ενώ δύναται, με αίτηση του εκκλησιαστικού υπαλλήλου, να παραταθεί για ένα ακόμη έτος. Ο υπάλληλος επιστρέφει αυτοδικαίως στην θέση του, μετά το πέρας της περιόδου της απόσπασης. Μετά την συμπλήρωση τριετούς απόσπασης σε οποιαδήποτε θέση, συνεχώς ή διεκεκομμένως, δεν επιτρέπεται η εκ νέου απόσπαση του εκκλησιαστικού υπαλλήλου, πριν την πάροδο τριετίας από τη λήξη της τελευταίας απόσπασης.

Με εισηγητική πράξη του οικείου Αρχιερέως προς το Μητροπολιτικό Συμβούλιο, μετά από απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, οι οποίες υποβάλλονται στην Ιερά Επαρχιακή Σύνοδο της Εκκλησίας Κρήτης για έγκριση, δύναται να αποσπώνται λαϊκοί εκκλησιαστικοί υπάλληλοι στην Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, καθώς και σε άλλους εκκλησιαστικούς οργανισμούς Ν.Π.Ι.Δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, πού ευρίσκονται στα όρια της κανονικής δικαιοδοσίας της Εκκλησίας Κρήτης, για την εξυπηρέτηση των αναγκών τους.

4. Μετάταξη του εκκλησιαστικού υπαλλήλου, σε θέση αντίστοιχης βαθμίδας άλλου εκκλησιαστικού νομικού προσώπου της Εκκλησίας Κρήτης, δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, επιτρέπεται κατόπιν αιτήσεως του υπαλλήλου, με την έκδοση σχετικής απόφασης του διοικούντος το εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο οργάνου και σύμφωνης

γνώμης του αρμόδιου υπηρεσιακού συμβουλίου, εφόσον κριθεί ότι η μετάταξη δεν θα διαταράξει ουσιωδώς την λειτουργία του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου από το οποίο θα μεταταγεί ο υπάλληλος. Δεν επιτρέπεται μετάταξη εκκλησιαστικού υπαλλήλου προ της συμπλήρωσης τριών ετών από του διορισμού του.

5. Ο εκκλησιαστικός υπάλληλος δεν δικαιούται να υποβάλει αίτηση απόσπασης ή μετάθεσής του προς τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης ή προς Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή προς εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα ευρισκόμενα εκτός της κανονικής δικαιοδοσίας της Εκκλησίας Κρήτης.

Η τροποποίηση του παραπάνω άρθρου του Κανονισμού 4/2015 «Κώδικας περί εκκλησιαστικών υπαλλήλων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. τ Α' 57/15-6-2015), να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ηράκλειο Κρήτης, 28 Ιανουαρίου 2018

Ο Πρόεδρος
† Ο Κρήτης ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

**2. Τροποποίηση του Κανονισμού υπ' αριθμ. 7/2015
«Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής
και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης»
(Φ.Ε.Κ. τ.Α', 61/23-6-2015)**

Η ΙΕΡΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Έχουσα υπόψη:

1. Τους Θείους και Ιερούς Κανόνες.
2. Τις διατάξεις του ν. 4149/1961 «Περί καταστατικού Νόμου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας και άλλων τινών διατάξεων» (ΦΕΚ 41/Α'/16.3.1961).
3. Την παρ. 6 του άρθρου 43 του ν. 3848/2010 (ΦΕΚ 71/Α'/19.5.2010).
4. Τις διατάξεις του άρθρου 12 του ν. 4258/2104 (ΦΕΚ 94/Α'/14.4.2014).
5. Την παρ. 2 του άρθρου 25 του ν. 4301/2014 (ΦΕΚ 223/Α'/7.10.2014).
6. Τον υπ' αριθμ. 1/2013 Κανονισμό «Περί Εφημερίων και Διακόνων» της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας (ΦΕΚ 65/Α'/12.3.2013).

7. Τον υπ' αριθμ. 2/2014 Κανονισμό της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας «Περί συγκρότησης, σύγκλησης, λειτουργίας και αρμοδιοτήτων των Μητροπολιτικών Συμβουλίων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Κρήτης» (ΦΕΚ 66/Α'/12.3.2014).

8. Το υπ' αριθμ. πρωτ. 139853/Θ1/23-8-2017 έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

9. Την υπ' αριθμ. 1087/4-12-2017 απόφαση της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

10. Τις υπ' αριθμ. 04/10-10-2017 και 02/07-12-2017 αποφάσεις της Ιεράς Επαρχιακής Συνόδου της Εκκλησίας Κρήτης.

11. Το γεγονός ότι εκ της τροποποίησης του παρόντος Κανονισμού δεν προκαλείται δαπάνη, η οποία να βαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, τροποποιεί:

Το 21ο άρθρο του υπ' αριθμ. 7/2015 Κανονισμού «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης» (Φ.Ε.Κ. τ.Α' 61/23-6-2015), ως εξής:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 7/2015

Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης (Φ.Ε.Κ. τ.Α' 61/23-6-2015)

Άρθρο 21

Μεταβατικές διατάξεις

1. Η θητεία των μελών όλων των Εκκλησιαστικών Συμβουλίων των Ενοριών, ως και των Συμβουλίων Διοίκησης των Ιδρυματικών και Κοιμητηριακών Ιερών Ναών, της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης λήγει αυτοδικαίως στις 31-12-2015. Η θητεία των νέων μελών άρχεται από 1-1-2016 και ο διορισμός τους θα διενεργηθεί βάσει του παρόντος Κανονισμού.

2. Οι ιδιώτες οι οποίοι, κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος κανονισμού, έχουν ανεγείρει ιδιωτικό Ιερό Ναό χωρίς την σύμφωνη γνώμη – άδεια του οικείου Μητροπολιτικού Συμβουλίου, δύνανται να αιτηθούν αυτή, εντός έτους από την δημοσίευση του παρόντος, προκειμένου να μην επέλθουν οι έννομες συνέπειες που προβλέπονται στο άρθρο 16 παρ. 1, υποπ. γ' του παρόντος Κανονισμού.

3. Τα νομικά πρόσωπα τα οποία, κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος Κανονισμού έχουν ανεγείρει Ιερούς Ναούς, χωρίς την σύμφωνη γνώμη – άδεια του οικείου Μητροπολιτικού Συμβουλίου, δύνανται να αι-

τηθούν αυτή εντός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος, αιτούμενα παράλληλα και τη σύνταξη κανονισμού λειτουργίας, προκειμένου να μην επέλθουν οι έννομες συνέπειες που προβλέπονται στο άρθρο 16

παρ. 2, υποπ. γ' του παρόντος Κανονισμού.

4. Ο Αρχιεπίσκοπος και οι Μητροπολίτες της Εκκλησίας Κρήτης δύναται να διορίζουν άγαμο κληρικό ως ιεροκήρυκα σε δέκα (10) Ενορίες της Επαρχίας τους, ο οποίος θα ασκεί ποιμαντική και πνευματική διακονία χωρίς να έχει ουδεμία διοικητική ή ενοριακή υποχρέωση.

Η τροποποίηση του παραπάνω άρθρου του Κανονισμού 7/2015 «Περί Ιερών Ναών και Ενοριών της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας Κρήτης», (Φ.Ε.Κ. τ.Α', 61/23-6-2015), να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ηράκλειο Κρήτης, 29 Ιανουαρίου 2018

Ο Πρόεδρος
† Ο Κρήτης ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

